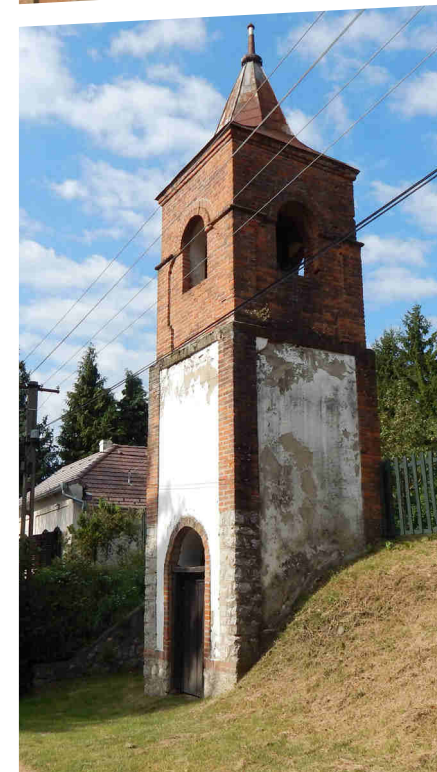
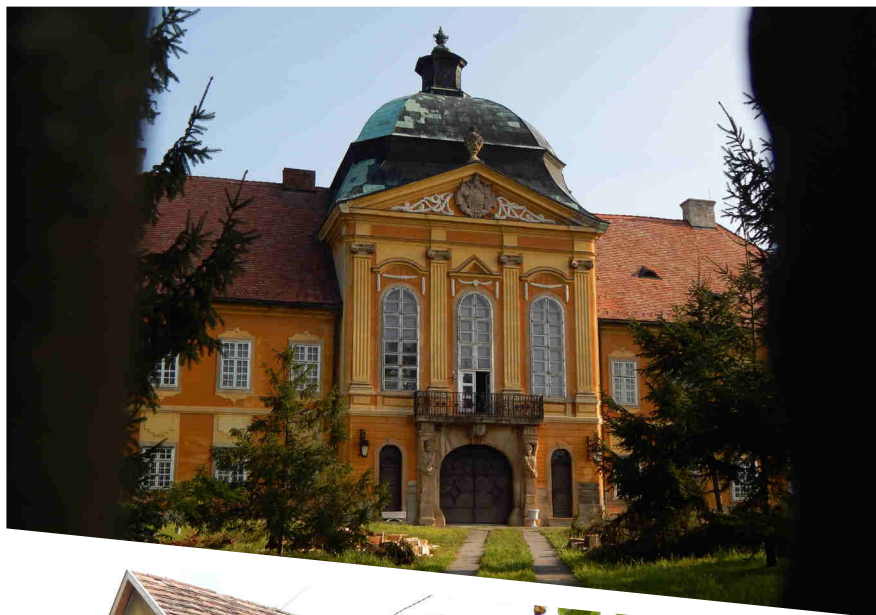

BÜKKÖSD

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

Elfogadva Bükkösd Község Önkormányzat Képviselő-testületének
71/2017. (XII.15.) számú határozatával

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezető	2. oldal
2. Bükkösd bemutatása	3. oldal
3. Örökségünk	12. oldal
4. Eltérő karakterű településrészek Bükkösdön	22. oldal
5. Építészeti útmutató településrészenként	38. oldal
<i>Telepítés</i>	
<i>Tömegarány</i>	
<i>Magasság</i>	
<i>Tetőhajlásszög</i>	
<i>Tetőforma</i>	
<i>Kerítés</i>	
<i>Tornácok</i>	
<i>Ajtók, ablakok</i>	
<i>Homlokzatképzés, anyaghasználat</i>	
<i>Részletek</i>	
<i>Kerítések</i>	
<i>Kertek</i>	
<i>Melléképületek elhelyezése</i>	
6. Utcák, terek, közterületek	74. oldal
7. Irányelvek energiatudatos porta kialakításához	76. oldal
8. Kerülendő példák	80. oldal
9. Építészeti útmutató új lakóépület építéséhez és meglévő parasztház átépítéshez	81. oldal
10. Mai példák	87. oldal
11. Hirdetések, reklámtáblák, műszaki berendezések, sajátos építmények	90. oldal
12. Impresszum	94. oldal

BEVEZETŐ

Bükkösd településképi arculati kézikönyve a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény alapján a település természeti és épített környezete által meghatározott helyi településképi jellemzők bemutatására és minőségi formálására hivatott szemléletformáló kiadvány, mely a lakosság, az építetők és a települési döntéshozók tájékozódását kívánja elősegíteni. A kézikönyv ennek megfelelően igyekszik Bükkösd értékeinek feltárásán és bemutatásán keresztül településrészenként nyújtani útmutatást a község épített és természeti környezetét érintő beavatkozásokra.

A kiadványban szereplő útmutatók a településképi rendeltben is rögzített kötelező előírásokon túl ajánlásokat, iránymutatásokat, lehetséges alternatívákat fogalmaznak meg, elősegítve a döntéshozatalt legyen az egy új ház építése, meglévő átalakítása vagy egy egyszerű kerttervezés. A kézikönyv célja, hogy a település véendő karakteréhez méltó és ahhoz illeszkedő választási lehetőséget mutasson fel az olvasó részére, természetesen a tervezés szabadságának korlátozása nélkül.

1

Gorica

HETVEHELY

BÜKKÖSD

Megyefa

Szentdomján

Bükkösd

HELESFA

CSERDI

BODA

SZENTLŐRINC

KOC SOLA LÁTKÉPE LÉGIFELVÉTELEN

BÜKKÖSD BEMUTATÁSA

ELHELYEZKEDÉS

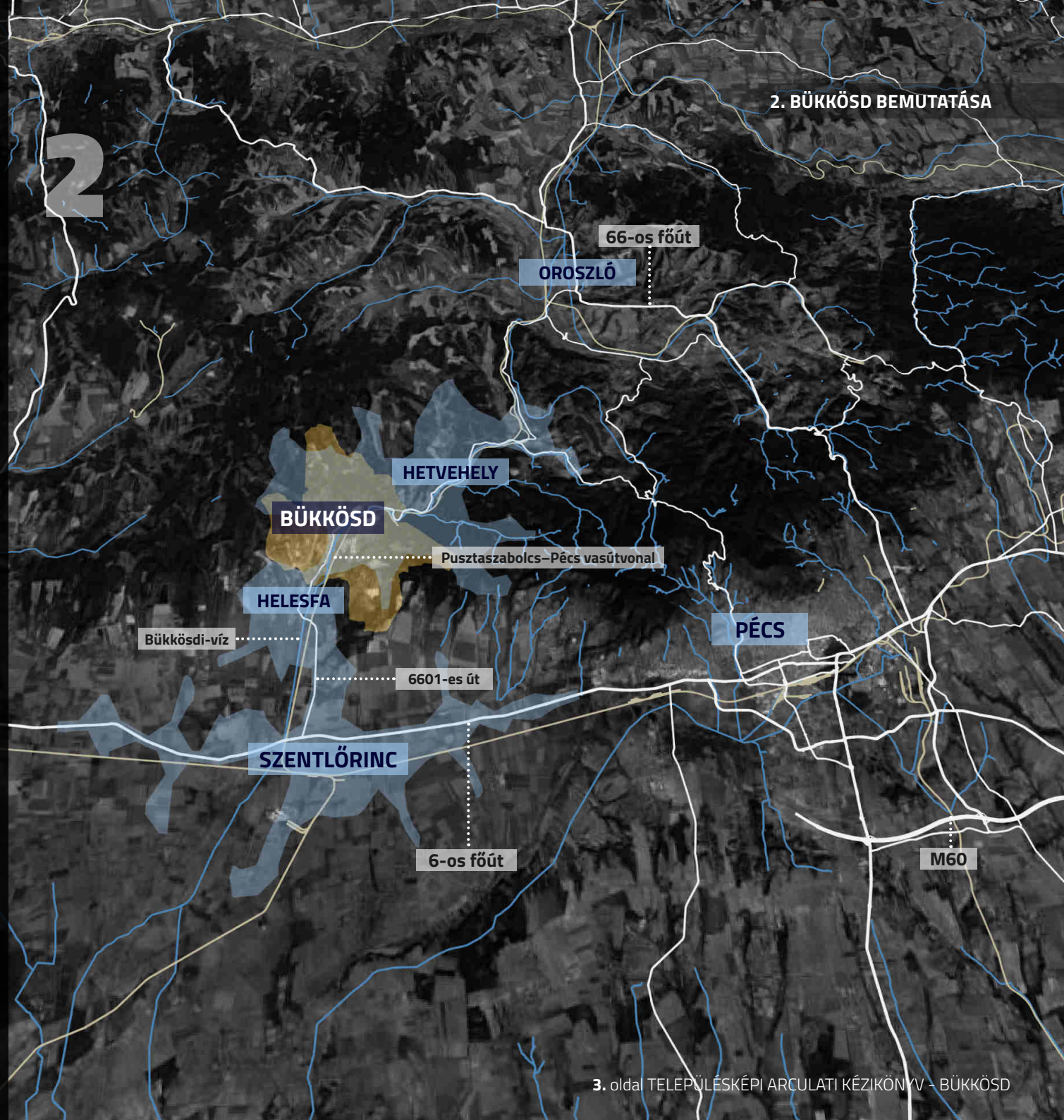
Bükkösd Baranya megye középső régiójában található település. Földrajzilag a Dunántúli-dombságon belül a Zselic DK-i és a Mecsek NY-i találkozásánál, az ezeknek természetes határvonalát képező Okor-patakot (más néven: Bükkösdi-víz) övező változatos felszínű észak-dél irányban felszabdalt, Abaligettől Szentlőrincig tartó patkó alakú völgyrendszerben fekszik.

Az Oroszlót Szentlőrincsel összekötő 6601-es út halad át rajta, mely kapcsolatot biztosít a község számára a 6-os számú elsőrendű (Szentlőrinc, Pécs, Szigetvár) és a 66-os számú másodrendű főúthoz (Sásd, Kaposvár, Dombóvár). A település központjában lévő vasútállomás a Pustaszabolcs–Pécs vasútvonalon fekszik. Bükkösdt határoló legközelebbi szomszédos települések: Hetvehely, Almáskeresztúr, Dinnyeberki, Cserdi, Helesfa, Boda és Bakonya.

A baranyai megyeszékhely, Pécs központja 29 perc alatt érhető el gépkocsival, távolsága 27,7 km. A legközelebbi 8,7 km-re fekvő kisvárosba Szentlőrincre, 11 perc alatt érhetünk át.

NÉPESSÉG

Legnagyobb népességét 1970-ben regisztrálták 1875 fővel. Lakossága azóta sajnos folyamatosan csökken. A negatív tendencia mélypontját 2015-ben érte el amikor lélekszáma 1098 volt. Tavalý, 2017-ben a helyi népesség 1153 főt tett ki a www.nepesseg.com szerint.

2. BÜKKÖSD BEMUTATÁSA

66-os főút

OROSZLÓ

HETVEHELY

BÜKKÖSD

Pustaszabolcs–Pécs vasútvonal

HELESFA

Bükkösdi-víz

PÉCS

6601-es út

SZENTLŐRINC

6-os főút

M60

A TELEPÜLÉS NAPJAINKBAN

Korábban a helyiek számára elsősorban a mezőgazdaság és a bánya jelentette a megélhetést, ma inkább a városban történő munkavállalás ad kereseti lehetőséget. A településen élők legnagyobb gondja napjainkban a helyi munkahelyek hiánya. Az itt dolgozók egy része az erdészetből és a méhészetből él. Bükkösd és környéke jó minőségű mézéről híres, ezért is találkozhatunk számos kiváló minőségű mézet előállító méhészszel.

Az önkormányzat körzeti általános iskolát, óvodát és teleházat is működtet. Falugondnoki szolgálat létesült a külterületen található lakóterületek érdekében, de posta és takarékszövetkezeti fiók is található helyben. Az egészségügyi szolgáltatások közül háziorvos, védőnői szolgáltatás és gyógyszerár szolgálja ki a lakosság igényeit. A közösségi életet pezsgő sokszínűségét egyesületek és civil szervezetek sora jelzi.

Bükkösd kulturális életéből a kiemelendő színvonalas programokat felvonultató „Mediterrán Ősz” rendezvénysorozat emelendő ki.

Az infrastrukturális területen még vannak bizonyos elmaradások hiszen nincs gáz- és kábeltévé hálózat. Megvannak viszont a fejlődés lehetőségei a jó közlekedési adottságok, a kiépült szennyvízhálózat, az internet szolgáltatás (optikai kábel), a két működő kőbánya és a turisztikai vonzerő által! A több mint ötven éves sportcentrumban is folynak fejlesztések.

A varázslatos környék páratlan lehetőséget ad a lovassportokhoz. A településen országos hírű évtizedek óta működő lovasudvar található. Az Országos Távlovas Bajnokság egyik fordulója is itt zajlik.

A bükkösd horgászto másfél évtizede várja a sporthorgászokat, kapcsolódva a most épülő helesfai vízi-üdülő centrum programjához és az Orfű-Abaliget üdülőövezethez.

A szintén népszerű Bükkösd Ökopark egy sikeres családi vállalkozás, mely 2011-ben nyitotta meg kapuit a látogatók előtt.

Az előzőekben felsoroltakon túl két nagyobb vendégház és a szaporodó hétvégi házak is jelzik az idegenforgalom egyre nagyobb jelentőségét a falu életében.

A mai Bükkösd három egykor önálló település egyesítéséből jött létre. Megyefa 1950-ben, az elnéptelenedő Gorica pedig 1979-ben csatlakozott Bükkösdhöz.

BÜKKÖSD

Bükkösd környéke már az ókortól lakott vidéknek számít. A római korban út haladt el a településtől délre Sopianae irányába. Egyes elképzelések szerint a honfoglalás korában az Okor nemzetség uralhatta a területet akiktől az Okorvölgy, Okorág nevű települések, továbbá az Okor-patak neve eredeztethető. A védett völgyrendszer termékeny erdeivel, dús legelőivel és állatállományával biztosított megélhetést a nemzetségnek. Más kutatások szerint a térség a Botond törzs Kán nemzetségének érdekkörébe tartozhatott, melyre a közeli Kán község neve szolgálhat tanúbizonysággal.

Az Árpád korból sajnos nincs sok forrás a faluval kapcsolatosan, az azonban bizonyos, hogy a tatárjárás korában a település és plébániája elpusztult. Ezt követően a Petrovsky-kastély feletti magaslaton építtetett újra a falu, melynek temploma a mai Kálvária helyén állhatott.

Nevét nagy valószínűséggel a környező bükk erdőségekről kapta. 1448-ban „Naghbekes”, az 1542. évi adólajstromban „Bykesd”, 1786-ban „Bükesd” néven említik, 1851-től Bükkösd.

1542-ben a bírón kívül 16 (utána 6-ra módosított) adózó portát és 6 szegényt, Szentdomjánban 3 portát és 2 szegényt, az akkor még szintén önálló települést képező Egéden (Egyed, Szente-gyed) 4 és fél portát írtak össze.

Az iszlám hódítás időszakában vármegye falvainak 3/4-ed része elpusztult, összesen csupán 2554 családot írtak össze területéről. 1696-ban a kamarai birtokfelügyelőség összeírása szerint a falu és a környezete több mint 100 éve pusztá volt, pedig a def-

[BÜKKÖSD NEVE VISZONYLAG KÉSŐN, 1448-BAN BUKKAN FEL ÍRTOTT FORRÁSOKBAN, NAGYBEKES ALAKBAN. A MAGYAR BÜKKÖS, BÜKKERDŐ JELENTÉSŰ FŐNÉVBŐL ALAKULT KI. MEGYEFA HELY-NÉV A MEGYEFALVA NÉV RÖVIDÜLT VÁLTOZATA. GORICA NEVE 1542-BEN MÉG ERDI VOLT. BÜKKÖSD NEVE EKKOR BYKESD VÁLTOZAT-BAN FORDULT ELŐ. AZ ERDI NEVET A BETELEPÜLŐ DÉLSZLÁVOK CSERÉLTÉK FEL GORICÁVAL, A MAGYAR NÉV ÁTFORDÍTÁSA RÉVÉN, AMELY SZINTÉN KIS ERDŐT, ERDŐCSKÉT JELENT.]

2. BÜKKÖSD BEMUTATÁSA

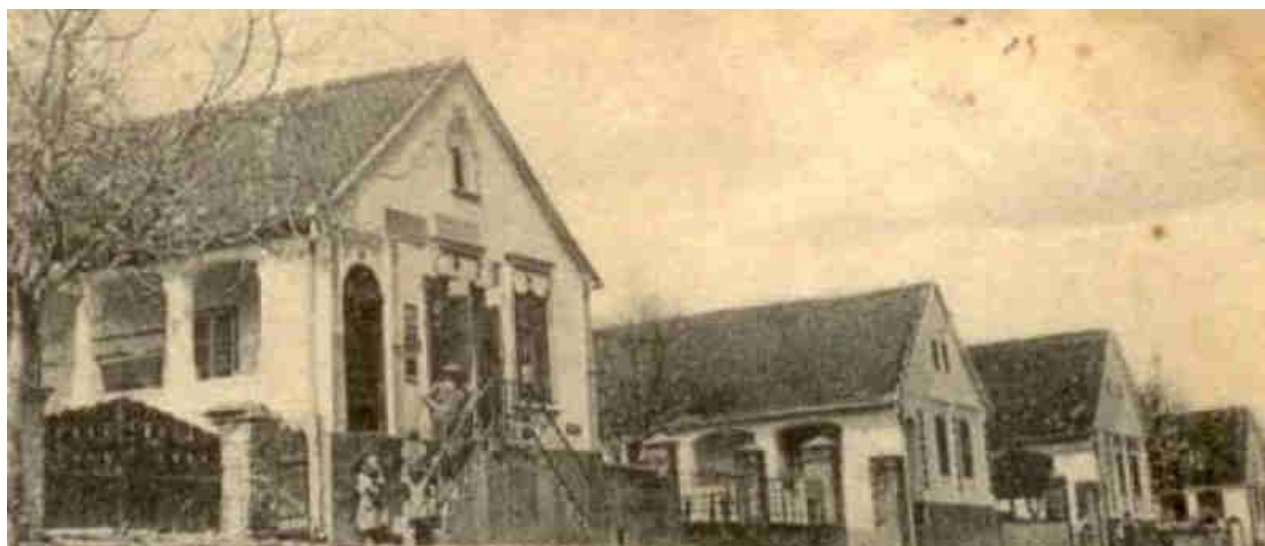
KATOLIKUS TEMPLOM ÉS A HŐSÖK SZOBRA BÜKKÖSD KÖZPONTJÁBAN

A MAI KULTÚRHÁZ ÉPÜLETE ANNO

A VASÚTÁLLOMÁS RÉGI ÉPÜLETE

BÜKKÖSDI UTCAKÉP A SZÁZADFORDULÓN

2. BÜKKÖSD BEMUTATÁSA

terek 1582-ben Megyefán még 11, Szentdomjánban 4 és Bükkösdön 25 adózót írtak össze.

Bükkösd betelepítése földesura Petrovszky Józsefhez, a későbbi vármegyei alispánhoz kötődik 1705-ből, ugyanis a török kiűzése után a magyar lakosságú zselici völgyekbe jelentős délszláv, majd azokat is felváltó német lakosság (1746) telepedett le.

1752-ben 25 jobbágy élt családjával itt. 1763-tól a Petrovszky család birtoka lett Bükkösdön kívül Gyűrűfű, illetve Ratkócza és Szentlélek puszták is. A barokk stílusú kastélyt Petrovszky Zsigmond építtette 1786-ban az írásos emlékek alapján.

A 19. század elején végrehajtott uradalmi átszervezéssel Bükkösd, Gorica, Gyűrűfű, Szentkatalin közös igazgatású területet alkottak. A későbbiekben a Jeszenszky család által kialakított uradalmi központ jelentőségét jelzi, hogy 1830-ban Bükkösd elnyerte mezővárosi rangot, ahol évente négy alkalommal vásárt is tartottak. A szőlészet 1830-as évektől vált jelentőssé a gazdaságban (fehér, vörös és siller fajták). Az emlékezet szerint a legjobb vörösbort a németek, a legjobb fehér bort a magyarok termelték.

A több részből álló uradalom (bükkösd, szentléleki és gorica puszták) területe 1967 kati. hold., Bükkösdön 3, Goricán és Megyefán 2 malmot írtak össze 1828-ban. Az uradalomban jelentős volt a különféle gabonafélék termesztése és az állattartás is (különösen a juh, kecske, szarvasmarha tenyésztése).

1828-1830 között iskola épült Bükkösdön.

Az 1832-1850 közötti években 59 német és 12 magyar családot írtak össze az uradalomban.

1835-ben 163 ház áll Bükkösdön, lakossága 891 fő.

1858-ban új iskolaépület épül a kastély parkjában.

1882-re épül meg Budapest-Péccsel összekötő vasút vonal.

A század végére egyre intenzívebb szakaszába lép a mezőgazdaság, állattenyésztés és a kőbányászat.

Bicsérd – Boda – Bükkösd – Cserdi – Dinnyeberki – és Zók községek

[ADATOK 1935-BŐL

- A HÁZAK ÉPÜLETANYAGA

	KŐ+VÁLYOG	VÁLYOG+SÁR	FA	CSERÉP	ZSINDELY	NÁD
BÜKKÖSD	28	130	2	3	146	2
MEGYEFA	18	27	92	-	129	-

- EGY LÉLEKRE ESŐ FÖLDTERÜLET NÉGYSZÖGÖLBEN, MŰVELÉSI ÁGAK SZERINT:

	RÉT	LEGELŐ	SZÁNTÓ	SZŐLŐ
BÜKKÖSD	342.6	848.1	1668	110.8
MEGYEFA	225.7	904.2	2118.4	83.9

- MEGYEFÁN 137, BÜKKÖSDÖN 163 HÁZ VAN ÖSSZESEN.

- EGY HÁZRA ESŐ LÉLEKSZÁM BÜKKÖSDÖN 5 FŐ (LÉLEKSZÁM: 859 FŐ), MEGYEFÁN SZINTÉN 5 FŐ (LÉLEKSZÁM: 787 FŐ).]

A BÜKKÖSDI PETROVSZKY-KASTÉLY

2013-ban az önkormányzatok működésére, a polgármesterek, a jegyző feladat- és hatáskörébe tartozó ügyek döntésre való előkészítésével és végrehajtásával kapcsolatos feladatok ellátására közös önkormányzati hivatalt alakítottak.

[JESZENSZKY FERENC POLITIKUS

APJA BARANYA MEGYE EGYKORI ALISPÁNJA VOLT. MIUTÁN JOGI TANULMÁNYAIT A POZSONYI JOGAKADÉMIÁN ELVÉGEZTE, BARANYA MEGYÉBEN TISZTELETBELI ALJEGYZŐ LETT. A HONVÉDSÉG SZERVEZÉSEKOR BELÉPETT ANNAK KÖTELEKÉBE, DE RÖVID IDŐ MŰLVA, MINT HADNAGY, SZOLGÁLATON KÍVÜLI VISZONYBA HELYEZTETTE MAGÁT. EZ IDŐTŐL FOGVA BÜKKÖSDI BIRTOKÁN GAZDÁLKODOTT, S MINT A MEGYE TÖRVÉNYHATÓSÁGÁNAK VIRILIS TAGJA, ÉLÉNK RÉSZT VETT A KÖZÉLETBEN ÉS A MEGYEI ÜGYEK INTÉZÉSÉBEN. A KÉPVISELŐHÁZNAK 1881 ÓTA VOLT TAGJA. MINDENKOR A SZENTLŐRINCI KERÜLETBEN VÁLASZTOTTÁK MEG. A FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS PÁRT ELVEINEK HÍVE.]

MEGYEFA

Az egykor önálló településrész Megyefa a régi időkben is szorosan kötődött Bükkösdhöz oktatási, közigazgatási és egyházi szempontból egyaránt. Kőbányászok, zsellérek, eljáró munkások valamint az önállóvá vált cselédek lakták.

Jelentős birtokosa volt Horváth Dániel vármegye főadószedő. Az 1740-es években kezdte betelepíteni birtokát, ekkor Megyefa 11 családja mind magyar (1752). 1763-tól a Jeszenszky család birtoka lett Csebény, Gorica, Lapsi, Liki pusztákkal egyetemben.

A Kastélyt Jeszenszky Antal emelte 1788-ban később azt jelentős uradalmi központtá igyekeztek fejleszteni. Ekkoriban a falu 58 házában 65 család él.

1885-ben épült iskolája.

1935-ben összesen 137 ház áll a településen.

GORICA

A település központi területeitől északra, a völgy végében a dombok tejtén található az erdő ölelésében Gorica. Nevének magyar jelentése: hegy, hegyecske, korábbi magyar elnevezése „Erdi” volt (1542). A megye egyik legkisebb községe volt, mely annak idején ennek ellenére önálló iskolával is rendelkezett. A fokozatosan elnéptelenedő település a 80-as évektől kezdve éledt újra az által, hogy sokan vásároltak itt felújításra szoruló házat. A folyamat eredményeként Gorica mára üdülőfaluvá vált.

SZENTDOMJÁN

A megyefai völgyből felfelé futó utat követve jutunk el Szentdomján-pusztára. Szentdomjánt (Szentkozmadomján) még Szent István király adományozta a fehérvári káptalannak, mely akkoriban uradalmi központ volt. A források szerint a „Fehér barátok”-nak (Magyar Pálos Rend) is volt itt kolostoruk. A törökdúlást követően Egéddelel együtt lakott pusztává vált.

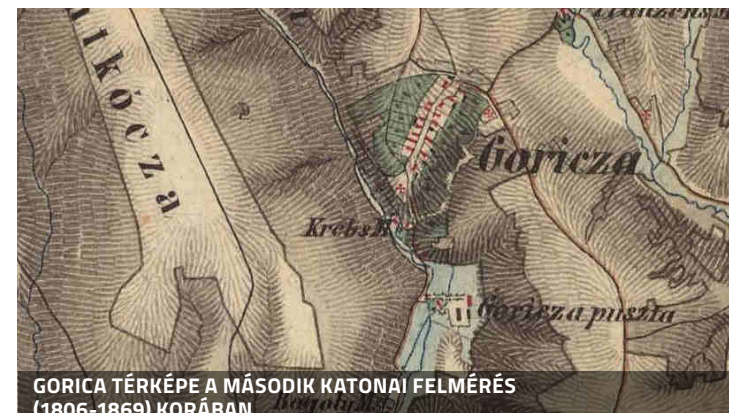
A MEGYEFAI JESZENSZKY-KASTÉLY

HARANGTORONY GORICÁN

SZENTDOMJÁN TÉRKÉPE A MÁSODIK KATONAI FELMÉRÉS (1806-1869) KORÁBAN

GORICA TÉRKÉPE A MÁSODIK KATONAI FELMÉRÉS (1806-1869) KORÁBAN

TELEPÜLÉSSZERKEZET

Bükkösd közigazgatási területének legnagyobb hosszúsága 9,2 km, legnagyobb szélessége 7,2 km. A beépített infrastruktúrát tartalmazó területrészek a település teljes területének 7%-át teszik ki.

A természeti adottságok alapján a térségnek magas a fatermesztési, bányászati, rekreációs és ökológiai potenciálja.

A beépített és lakott területek elsősorban helyezkednek el a közigazgatási területen belül. A két legnagyobb lakott egység Bükkösd és Megyefa központi pozícióban, a Bükkösd-völgy párhuzamosan futó szélső peremein fekszenek együtt egy 'H' betűt formázva. Tengerszint feletti magasságuk 140 m körül mozog, alapvetően sík jellegű területen épültek ki. Közöttük az É-i völgyből kibújó Bükkösd-víz és a vonalas infrastruktúra meghatározó elemei, a vasúti pálya és a Bükkösden átfutó ÉK-DNY irányú országos út halad át. Gorica a közigazgatási határ északi végében erdőterületek között, Szentdomján pedig Megyefa központjától keletre húzódó völgyben fekszik attól 1,2 km távolságra.

A lakóépületkel beépített területek nagysága a régi térképek tanúsága szerint nem változott jelentősen az elmúlt évszázadokban. Számottevő új beépítés a Bükkösd és a Megyefa közti területen (vasútvonal menti területek) történt (Vörösmarty és az Ifjúság utcák).

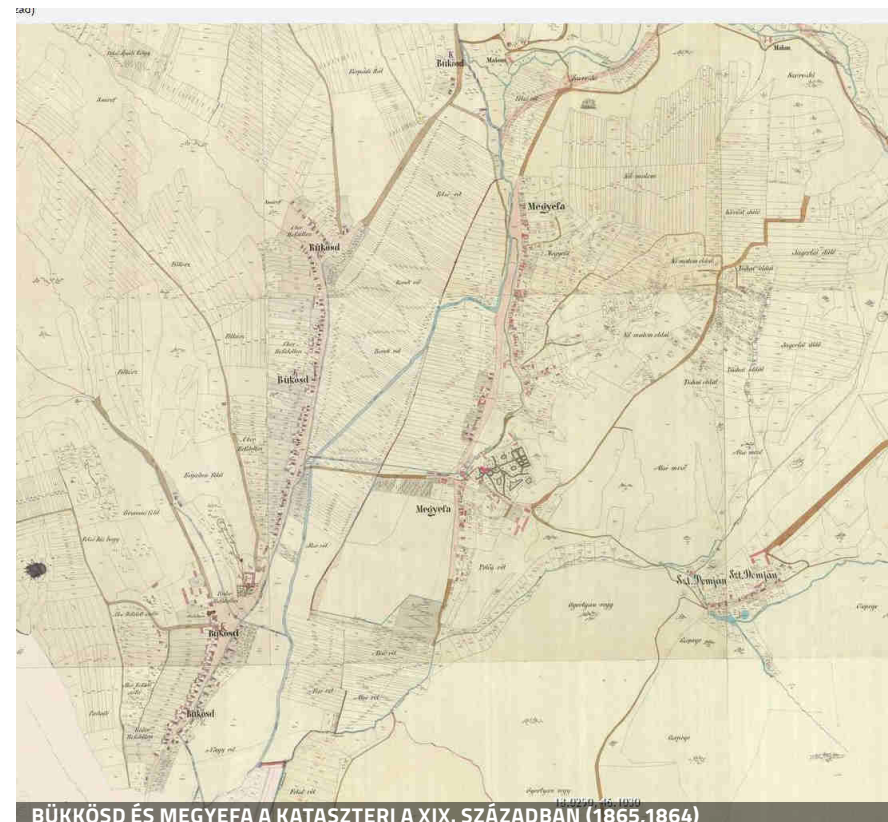

BÜKKÖSD, MEGYEFA ÉS SZENTDOMJÁN A MÁSODIK KATONAI FELMÉRÉS KORÁBAN (1806-1869)

BÜKKÖSD, MEGYEFA ÉS SZENTDOMJÁN AZ ELSŐ KATONAI FELMÉRÉS KORÁBAN (1763-1787)

Bükkösd patakoldali utifalu, melynek főutcája a vízfolyást hol kisebb (40 m), hol nagyobb (380 m) távolságra követi. Megyefa szintén patakoldali település, régebben az Okor-patak fő ága is erre folyt. Bükkösden a vízpart menti részek későbbi beépítésűek, mivel ezek a részek jobban kitettek voltak a vízjárata völgy magasabb talajvízszintjének.

BÜKKÖSD ÉS MEGYEFA A KATASZTERI A XIX. SZÁZADBAN (1865, 1864)

A településeket fésűs, előkert nélküli, vagy pár méteres előkerttel rendelkező, északi oldalhatáron álló, mélységi beépítések jellemzik. A telkek szélessége jellemzően 14-20 m, hosszúsága a régi telekalakulatoknál nem egyszer a 300 m feletti nagyságot is eléri. A módosabb gazdák portáin keresztcsűr/keresztistálló látható. A polgárosuló századforduló építészetét az utcára beforduló nagyobb tömegű épületek jelzik. A terepadottságokból fakadóan a beépítés a telek utcai határvonalától számított 40 méteren belül sűrűsödik. Gorica és Szentdomján kisebb léptékű önálló völgyfaluk voltak, ma már mindkettő Bükkösd része.

A főbb közlekedési útvonalak geometriája a völgyszegélyek kigyózó vonalát követi. Az utcák téraránya nem feszített, közepesen szellős a 16-22 méteres épületközök és 4-5,5 méteres homlokzatmagasságú épületek által. Ahol csak egyoldali az utca beépítése, ott tájra nyíló értékes utcaképpel találkozunk (Petőfi utca).

Az utcák patak felé eső oldalainak telkei alacsonyabb pozíciójúak, ami kedvezőtlenebb (alárendelt) helyzetet biztosít az itteni épületeknek ellentétben a völgyoldalra felkúszó

telkekkel. A burkolt úttestet pár méteres, nyíl csapadékvíz elvezető árkos zöldterület választja el a lakótelkek szélétől.

Külön említést kell tenni a tölcseírszerűen kiszélesedő, háromszög alakú teresedésről Bükkösd központjában. A teret a kastély, a templom és egyéb középületek fogják közre, ezért szerkezeti és településképi szempontból is megjelölt helynek számít. A településnek itt a legerősebb az építészeti arculata, míg a többi utcákban inkább átlagos mondható, ami annak is köszönhető, hogy a régi épületek homlokzatait jelentősen átalakították az elmúlt évtizedekben. Megállapítható hogy a keresztcsűrök és istállók eredeti tömegei és építészeti arculata őrződött meg a leginkább az előző századokból.

Megyefa központját a Jeszenszky kastély előtti útkereszteződés teresedése és azok épületei képezik, jelenlegi kialakítása kevésbé meghatározó építészetileg.

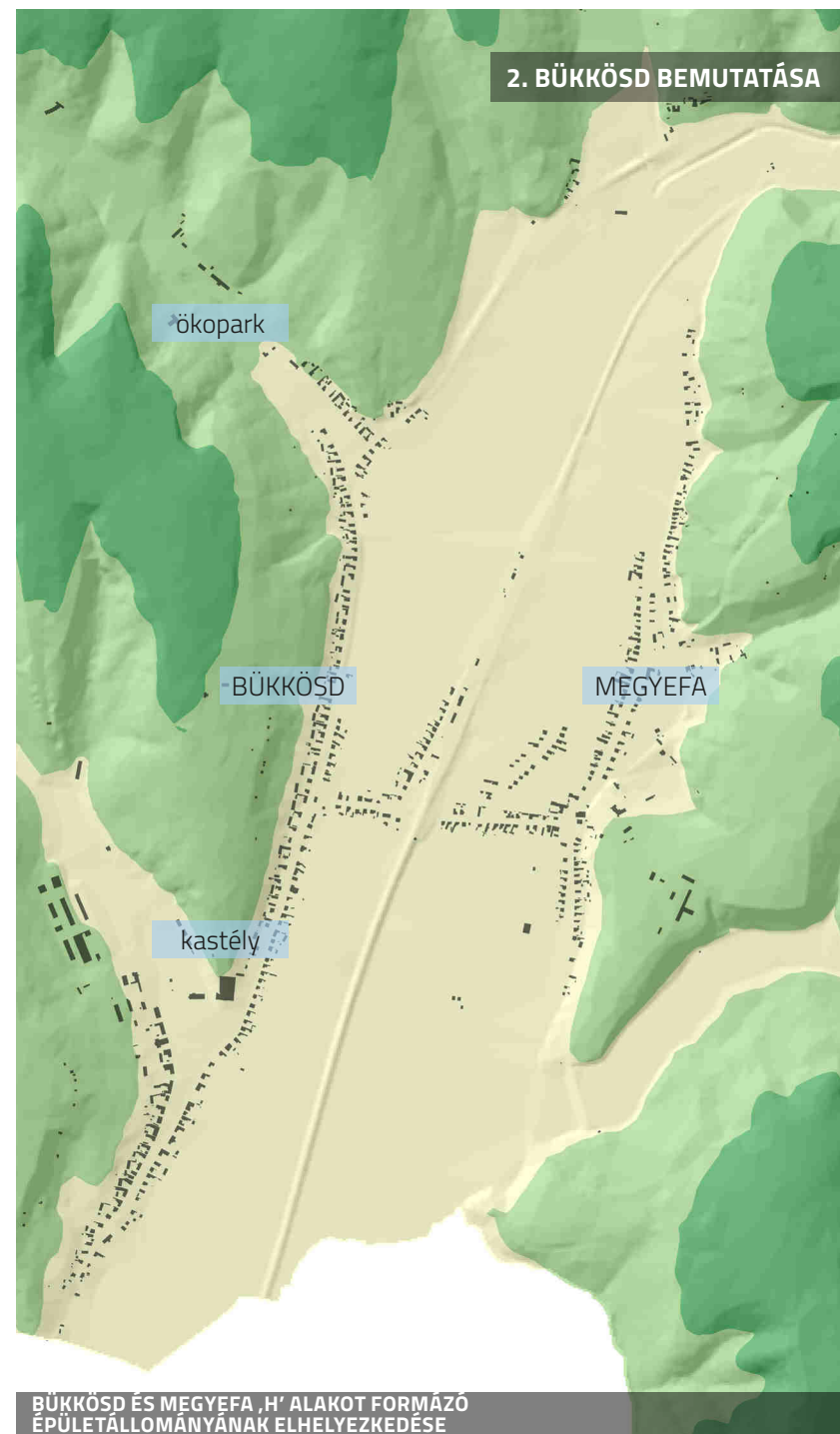
Az új beépítések a két egykor önálló község egyesülést követően alakultak ki. Itt a telkek jellemzően 16-18 m szélesek, kisebb mélységűek és szabályosabb kialakításúak.

Az új szerkezeti egységek közül funkciójukkal és méretükkel is kiemelkedik a DNY-i völgyben létesített gazdasági telephely, az ÉNY-i Felsőapáti völgyben kialakított ökopark és a kőbánya ipari területe. A kiskertes (volt zártkert) területek a településmagokon túl a környező a kb. 250 m tszfm-ú déli lejtű dombhátakon alakultak ki.

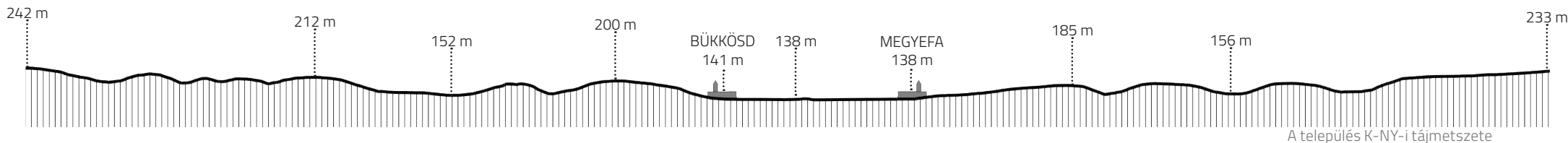
A KASTÉLY ELŐTTI TERESÉDÉS A KATASZTERI TÉRKÉPEN (1865.)

2. BÜKKÖSD BEMUTATÁSA

BÜKKÖSD ÉS MEGYEFA 'H' ALAKOT FORMÁZÓ ÉPÜLETÁLLOMÁNYÁNAK ELHELYEZKEDÉSE

2. BÜKKÖSD BEMUTATÁSA

TÁJHASZNÁLAT

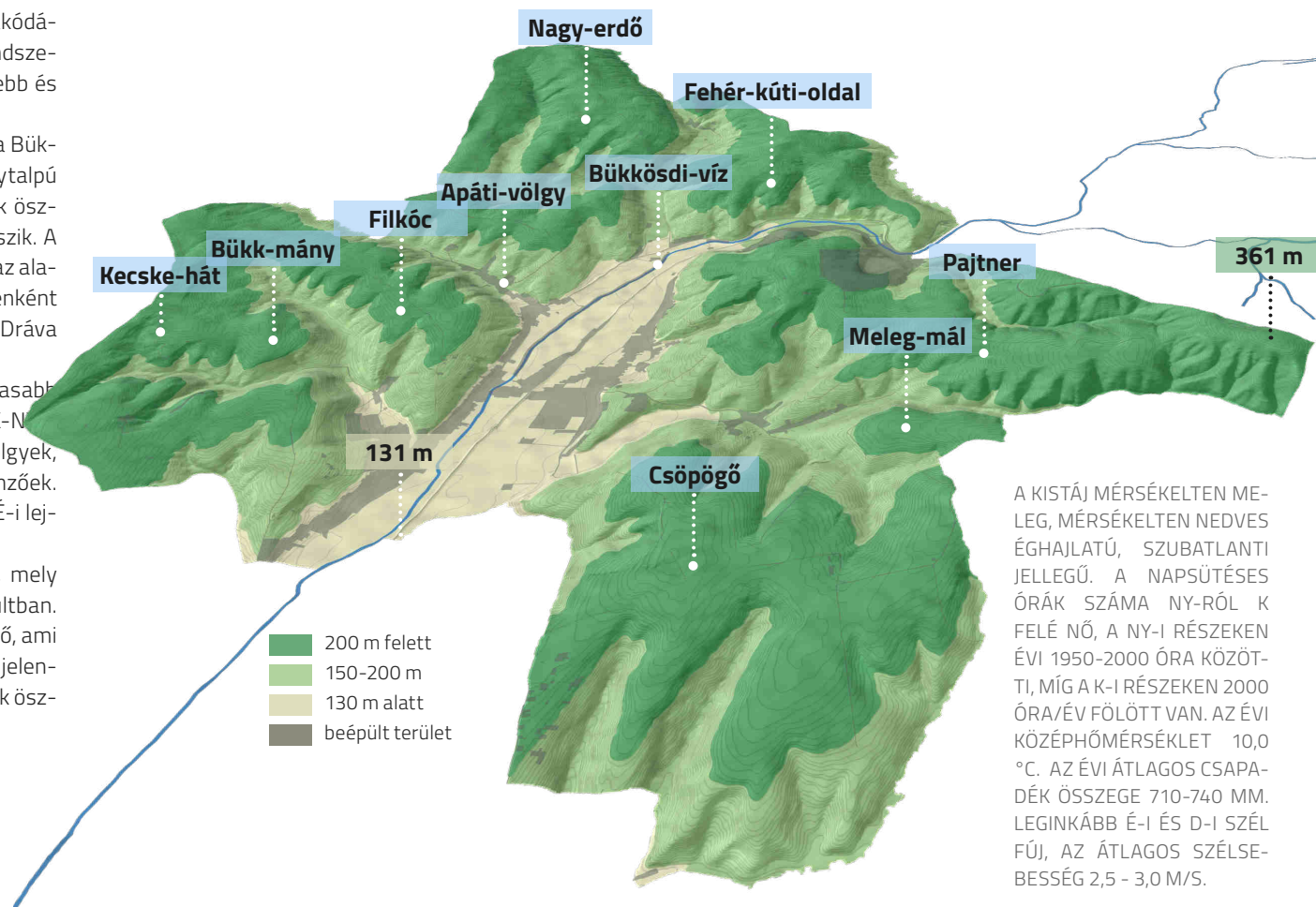
Bükkösd tájszerkezetét a domborzat, a vízrajz és a közlekedés hálózatos elemei határozzák meg.

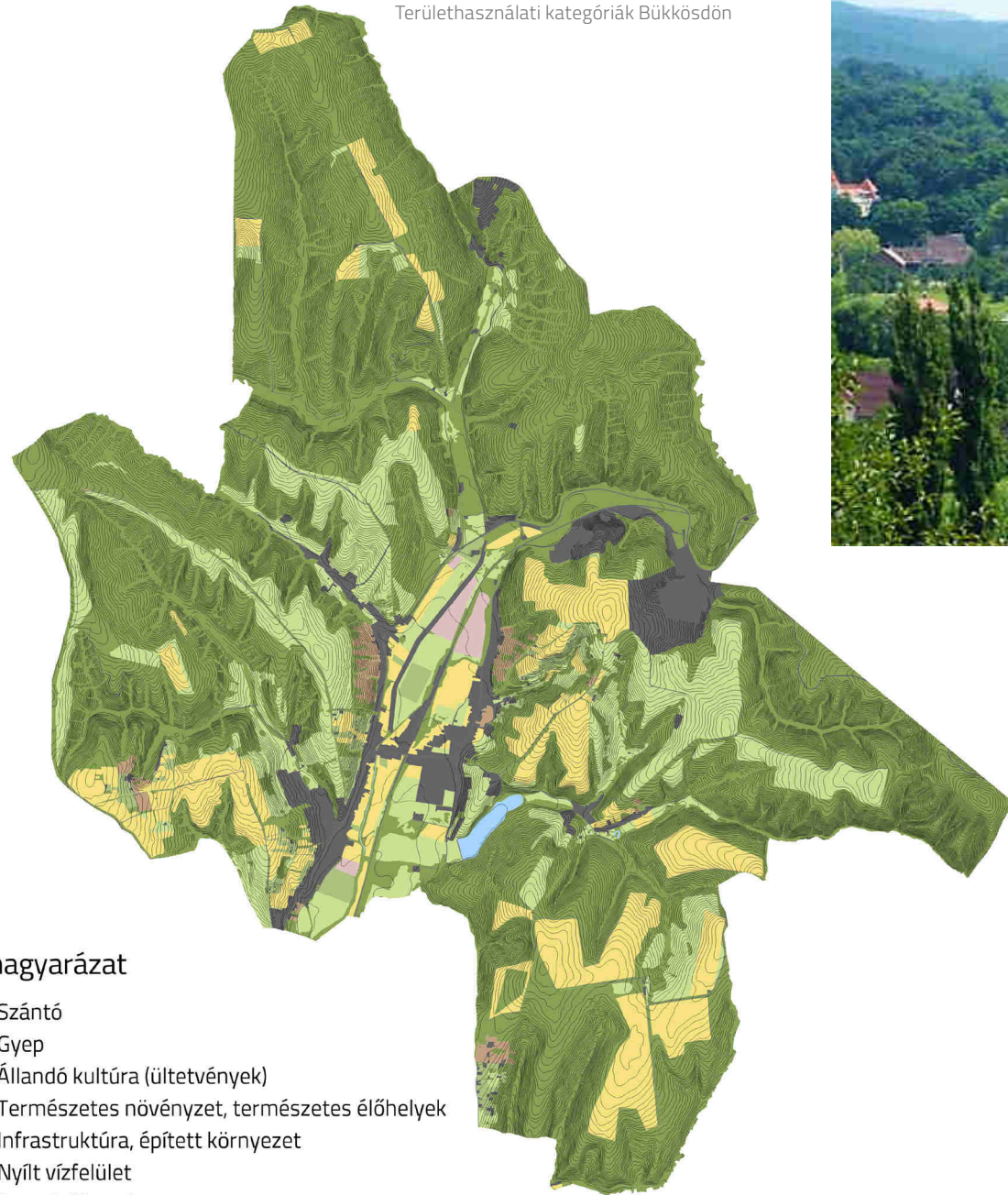
Föld ős- és középkorában nagy földmozgások, tengeri lerakódások, vízmosások alakították ki a környék sokágú völgyrendszerét, melynek legkeletibb ága az Abaligeti-völgy, legszélesebb és legdélibb része pedig a Bükkösdi-völgy.

A táji örökségét a lágy hajlatú dombság által közrefogott, a Bükkösdi-víz a szélestalpú völgyébe belecsatlakozó, keskenytalpú völgyekből álló változatos völgyrendszer képezi, amelynek öszszképébe K felől a Mecsek vonulatainak látványa is bejátszik. A környező táj hol szélesedik, hol keskenyedik, közben pedig az alacsonyabb- és magasabb szelíd agyaghátú dombok helyenként meredek, vad mészkősziklákkal szegélyezve buknak le a Dráva árterére.

Az átlag 193 m tszfm-ú (legmélyebb pont 131 m, legmagasabb pont 361 m) felszínre a szerkezeti vonalakhoz igazodó K-N-ÉNY-DK-i, É-D-i irányú 30-60 m-re mélyülő eróziós völgyek, köztes háta és az ezeket átszövő deráziós völgyek a jellemzőek. A D-i lejtők terjedelmesek, völgyekkel szabdaltnak, a rövid É-i lejtők ezzel szemben meredek és csuszamlásveszélyesek.

A völgyrendszer érhálózatát a Bükkösdi-víz gyűjti össze, mely kiöntésével, árvizeivel sokszor súlyos károkat okozott a múltban. A településre a mozaikos, változatos tájhasználat a jellemző, ami egyben a táj szépségét is adja. A domborzati viszonyok, a jelentős erdőfelületek és a mozaikos jelleg miatt nem találkozunk összszefüggő nagykiterjedésű mezőgazdasági táblákkal.

Jelmagyarázat

- Szántó
- Gyep
- Állandó kultúra (ültetvények)
- Természetes növényzet, természetes élőhelyek
- Infrastruktúra, épített környezet
- Nyílt vízfelület
- Energiaültetvény
- Elsősorban nem mezőgazdasági hasznosítású, kistáblás területek

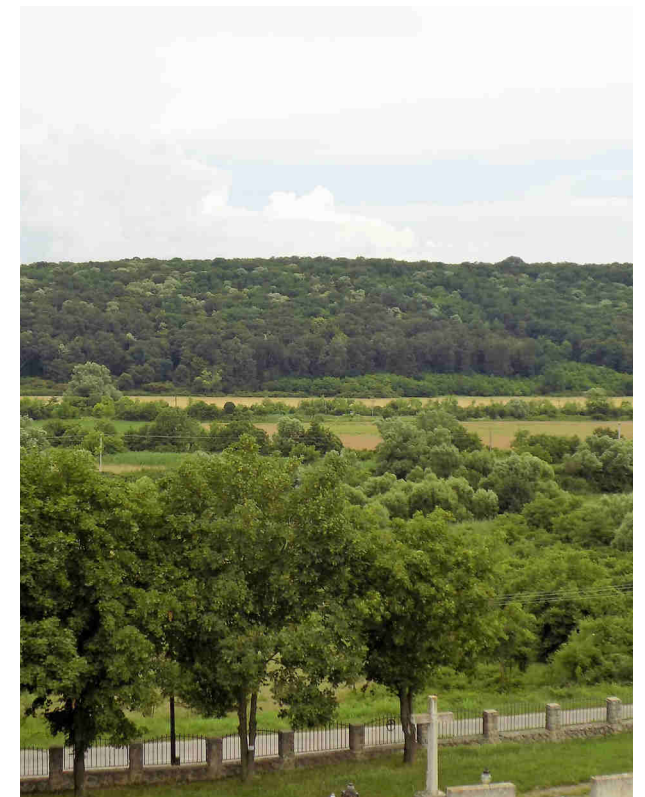
2. BÜKKÖSD BEMUTATÁSA

Összesen hat nagyobb összefüggő, bokorszerűen kialakult külterületi zártkert-csoporttal találkozhatunk.

A táj fontos elemét képezik a központi völgyrendszert övező dombháton található nagy kiterjedésű erdőterületek is.

A területfelhasználás 2/3-át a természetes növényzettel borított területek (természetes, illetve természetközeli élőhelyek) képezik, melynek a nagy része erdő. Ezt követi a gyep (14%), és a szántó (10%). A beépített infrastruktúrát tartalmazó terület rész a teljes területnek csupán 7%-át teszi ki.

3 ÖRÖKSÉGÜNK

Bükkösd építészeti örökségét a falusi szinten is kiemelkedő 11 országos műemléki és 51 helyi védelem alatt álló épület képviseli.

A műemlékek többségét az 1700-as évek utolsó negyedében a családi kapcsolatban lévő Petrovszky és Jeszenszky család építtette fel.

Falvaink, köztük Bükkösd is még nyomokban őrzik minden építészeti szülőanyjának, népi építészetnek a emlékeit. A megmaradt tanúépületeket vagy csak annak megmaradt elemeit meg kell becsülnie a jelen és a jövő generációjának is ha múltjából kíván építkezni.

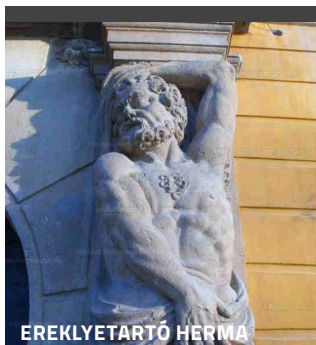

A PETROVSZKY-KASTÉLY

A bükkösi Petrovszky kastély az 1700-as években épült a gödöllői Grassalkovich kastély stílusában. Tervezője Fischer von Erlach, Mária Terézia híres építésze volt. Egyes források szerint az épületet Petrovszky Zsigmond építtette 1786-ban, más kutatók úgy vélik, hogy a kastély Horváth Dániel hez köthető, aki vejének, Petrovszky Ferencnek és leányának, Horváth Krisztinának szánta a század első felében. Az országos műemléki védelem alatt álló, U' alakú épületet Baranya megye legelegánsabb homlokzatú barokk - copf stílusjegyeket felvonultató kastélyaként tartják számon. A lapos kupolás, háromtengelyes középrizalitot a főbejárat felett hermákra támaszkodó erkély díszíti, timpanonjába pedig az építtető Petrovszky család címere látható. A kupolán 4 m magas óratorony áll. Az emeleti helyiségeit stukkós tükörmennyezet, nagytermét ún. koporsó boltozat fedi. A Mária Terézia-kori kastélyok mintáját követi az emeleti dísztermet megvilágító hármas ablakok megemelt magassága is. A 1800-as években a Jeszenszky család által birtokolt kastélyt 1950-ban államosították. Az állami gazdaság birkahódálynak használta az emeleti helyiségeket. 1953-tól 1997-ig gyermekotthonként és iskolaként funkcionál, közben az épület állaga jelentősen leromlik. 1999-ben Kovács Bálint Ybl-díjas építész vásárolta meg, aki a kastély korhű, esztétikus és egyedülálló felújítását is irányította. Az elhanyagolt szerkezeti elemeket visszaállították, kívül-belül renoválták a mennyezetet, a falakat, és egyéb burkolatokat, új villany, víz, fűtés vezeték-rendszert építettek ki. A magántulajdonban lévő kastély jelenleg eladás alatt áll, látogatókat nem fogad. A szintén védett kastélypark csak részlegesen (a helyi általános iskola épülete körül) látogatható, itt található az 1739-ben épült barokk kápolna épülete.

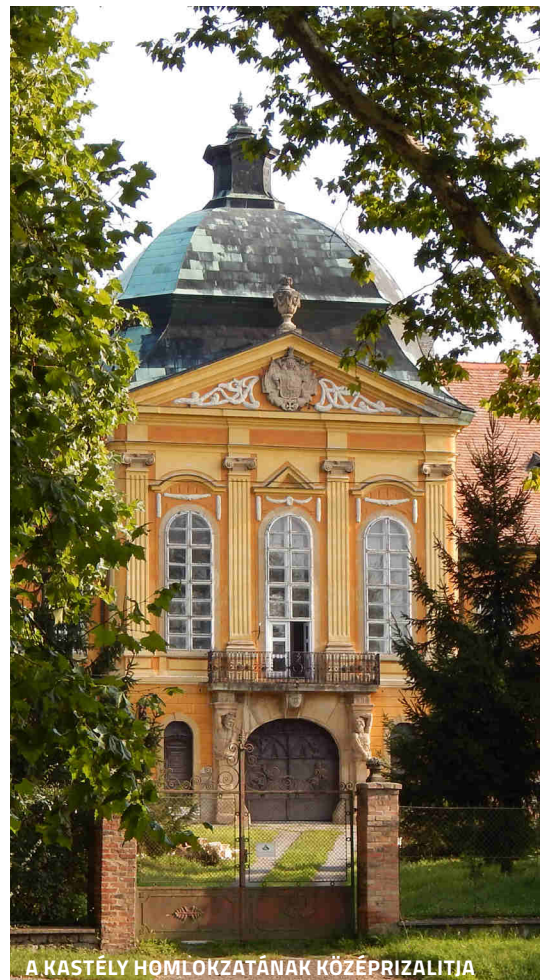
[A HELYI LEGENDÁRIUM SZERINT A KASTÉLY URA (AZ EGYIK JESZENSZKY FERENC) IGEN SZERETETT KÁRTYÁZNI. EGY ALKALOMMAL JELENTŐS ÖSSZEGET VESZÍTETT, ÉS PÉNZ HÍJÁN AZT AJÁNLOTTA FEL TÉTKÉNT, HOGY A KASTÉLY NÉHÁNY ABLAKÁT BEFALAZTATJÁ. EZEKNEK AZ ABLAKOKNAK A HELYE MA IS LÁTSZIK IS A FŐBEJÁRATI HOMLOKZATON.]

EREKLYETARTÓ HERMA

Fischer von Erlach (1693-1742) az 1720-as évek végétől kibontakozó bécsi barokk második, nálunk is működő építész triászának egyike.

A KASTÉLY HOMLOKZATÁNAK KÖZÉPRIZALITJÁ

AZ „U” ALAKÚ ÉPÜLET BELSŐ UDVARA

A BAROKK KÁPOLNA

A KASTÉLY KORHŰEN FELÚJÍTOTT BELSŐ TERME

A JESZENSZKY-KASTÉLY

A bükkösdinél szerényebb megjelenésű megyefai kastélyt Jeszenszky Antal építette 1788-ban. A kúria jellegű épület a régi falu központjában, a falut keletről határoló domb nyugatra néző lejtőjén áll.

A megyefai kastély a Jeszenszky család tulajdonában állt egészen az államosításig. Az idők során többször is átépítették, bővítették. Az építést követően 1790-ben tűzvész pusztította el, ezért akkor újra kellett építeni.

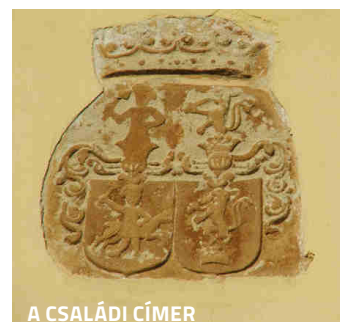
Jelentősek a XIX. sz. első felében Jeszenszky Nepomuki Jánoshoz köthető kastély-felújítási munkálatok is, melyek során belső átalakításokat is végeztek, elsősorban az ÉK-i szárnyban. A XIX. sz. harmadik negyedében történt átalakításról pedig a padlásról előkerült mázatlan terrakotta épületdíszek tanúskodnak.

A vagyonos Jeszenszky Zoltán házassága alkalmával (1900-ban) bővítette, részben átépíttette a kastélyt, ekkor épült az udvari, É-i bejárat, a NY-i sarkon az emeletes torony, a D-i sarkon pedig a „tereferélőnek” nevezett, oszlopos, nyitott pavilon. Az ismeretlen építész a régi úrilakot a kor ízlésének megfelelően, elegáns, villaszerű formára alakította át.

A II. világháború során környéket megszálló orosz katonák a bútorok egy részét kiszórták az udvarra, ekkor semmisült meg a családi levéltár anyagának egy része is. 1949-ben államosították, azt követően az Ásványbánya Igazgatósága használta, később az Állami Gazdaság központja lett, majd a Szigetvári Cipőgyár kihelyezett üzemének adott otthont. A szocializmus szellemiségét tükrözően a belső tereket hatalmas gépsorokkal töltötték fel, a kastély nagyüzemmé vált. Bár a belső közfalakat, a parkot és a külső homlokzatot nem óvták, 1985-ben mégis műemléki védetség alá került. Az 1990-es évek elején az üzemet felszámolták ezt követően a kastély magántulajdonába került, felújították.

A MEGYEFAI JESZENSZKY KASTÉLY ÉPÜLETEGYÜTTESÉ

A CSALÁDI CÍMER

[DÉNES GIZELLA (1897-1975) ÍRÓNŐ CSIPKEKESZTYŰ CÍMŰ REGÉNYE A MEGYEFAI JESZENSZKY KASTÉLY KÖRNYEZETBEN JÁTSZÓDIK. AZ 1939-BEN MEGJELENT REGÉNYT OLASZ NYELVRE IS LEFORDÍTOTTÁK.]

A KASTÉLY DÉLI HOMLOKZATA

A RÓMAI KATOLIKUS TEMPLOM

A Szűz Mária Szent Neve és Nepomuki Szent János-templom 1792-ben épült copf stílusban. Szintén copf berendezése a XVIII. század végéről származik. Az eredetileg fazsindelyes templomot Petrovsky Zsigmond építtette testvérével. Tervezője Buch József szobrász, tervező, festő aki Pécs első rajztanára is volt. Ő készítette a templom előtti hídnál álló késő barokk Szent János és Szent Franciska szobrokat 1800 és 1801 között késő barokk stílusban; valamint a templom homlokzatában lévő fülkékben elhelyezett Nepomuki Szent János és Szent Zsigmond szobrokat. Szintén az ő nevéhez fűződik az eredetileg a templom előtti téren felállított díszkút is, amely jelenleg a Petrovsky kastély parkjában található. 1807-ben a templom zsindelyes tetőzete leégett, melyet özvegy Petrovsky Jánosné építtetett újjá.

A díszes szószék festett képe egy jellegzetes poroszos öltözetű parasztot ábrázol, aki búzát vet. A porosz öltözet utal a német nemzetiségű betelepített lakosságra is, a búzavetés pedig az egyházi ige terjesztésére a hívők körében.

Kalotai László a bükkösi templomról ezt írja:

„A Boldogságos Szűzanya szentséges nevére és Nepomuki Szent János tiszteletére emelt templomának építését 1792-ben fejezték be, 1796-ban szentelték fel. Plébániája 1788 óta van, anyakönyvet 1789 óta vezet...”

Két épület képezi szomszédságát, a körülbelül ugyanebben az időben épült barokk plébániaház és a későbbi időből származó klasszicizáló iskola.

Az értékes műemlékek a település központi, dél felől tölcser-szerűen kiszélesedő park köré tömörülnek, mely méltó előterét képezi a műemlék épületeknek.

[A SZÓHAGYOMÁNY SZERINT A TEMPLOM OLTÁR ALAPZATA A PÉCSI JAKABHEGYI PÁLOSKOLOSTORBÓL VALÓ GORICAI MÁRVÁNY.]

A COPF STÍLUSÚ TEMPLOM

SZENT ZSIGMOND SZOBRA

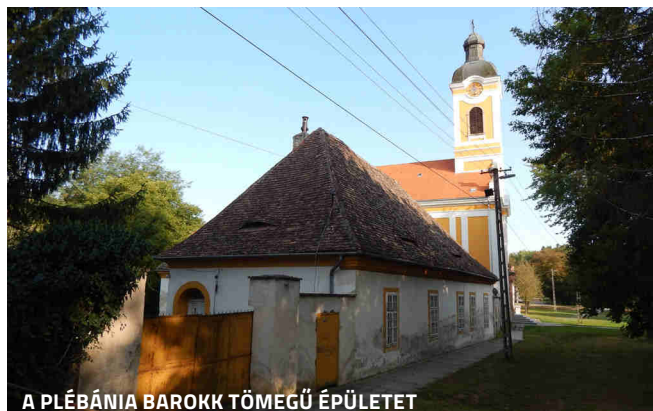

SZENT JÁNOS SZOBRA

SZENT FRANCISKA SZOBRA

3. ÖRÖKSÉGÜNK

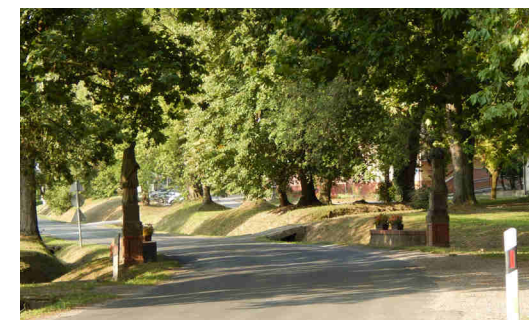
A PLÉBÁNIA BAROKK TÖMEGŰ ÉPÜLETET

A PARK TERÜLETE

AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA KLASSZICISTA STÍLUSÚ ÉPÜLETE

3. ÖRÖKSÉGÜNK

HÁRSFA UTCA 7.

PETŐFI SÁNDOR UTCA 89.

DÓZSA GYÖRGY UTCA 22.

A NÉPI ÉPÍTÉSZET EMLÉKEI

E régi házaknak sokszor szakadt a viseletük, elvesztették pompájukat, ma már sajnos többnyire kopott „álruhában” kénytelenek járni. Mégis, ha szemünk nyílik rá, megláthatjuk: bűvópatakként föld alá bújó történetek itt maradt mese-hősei e régi épületek – nekünk szóló tanulságokkal és emlékeztetőkkel. Nagyon becsüljük meg, ne ítéljük feltétlenül bontásra e régi remekműveket, vagy ha mégis szükséges, a tervezett új épületek ne a múltó divatot kövessék. Ne higgyünk azoknak, akik kalmárlélekkel állandóan a divatossal, a „new”-val nyúznak bennünket, s azzal akarnak megvádolni, hogy a múltat másoljuk. A múltat nem lehet másolni, hiszen mások az igényeink és az élet-körülményeink. Viszont a jövőbe lépni, s abban tartós nyomot hagyni, a távolugráshoz hasonlóan lehet csak. Ahhoz előbb a „múltba” kell hátrálni... Ezért a múlt megbecsülése, ha

HARANGLÁBAK MALOM

BÜKKÖSD, PETŐFI SÁNDOR UTCA

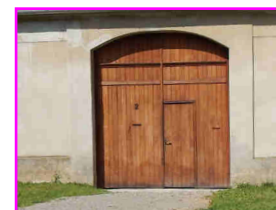

GORICA, FŐ UTCA

KOSSUTH LAJOS UTCA 85/C.

RÉSZLETEK

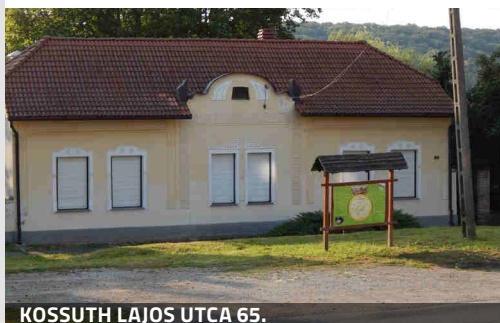
VÖRÖSMARTY MIHÁLY UTCA 11.0

DÓZSA GYÖRGY UTCA 73.

KOSSUTH LAJOS UTCA 64.

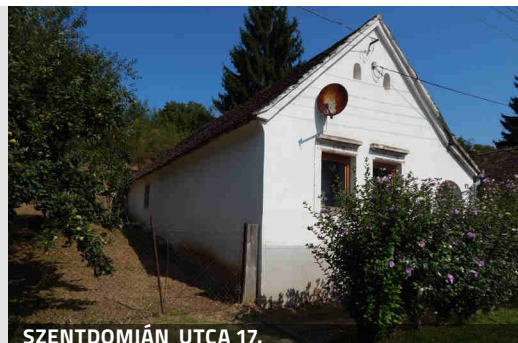
KOSSUTH LAJOS UTCA 65.

kapcsolódni tudunk hozzá, hosszú távon térül meg: nem esik szét a jövőnk. Tanuljunk a múltjukat megbecsülő településektől.

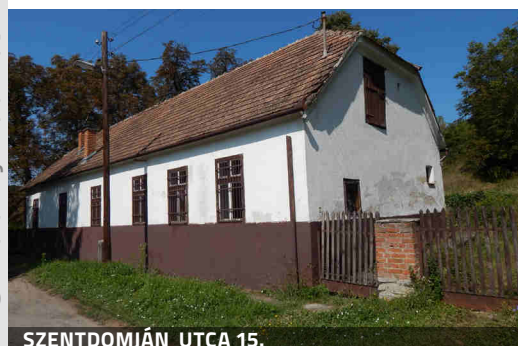
Nem véletlen, hogy aki nyaralása céljának nem természeti, hanem épített környezetet választ, az a patinás, régi városokat és falvakat látogatja.

A népi építészet még megmaradt tanúépületei szerethetően, szinte emberi arccal tekintenek az utca felé két ablakszemükkel, emberléptékű, jó homlokzati arányaikkal. A tornácok „is-is” tere barátságossá, szinte hívogatóvá teszi e házakat, a tornác nélküli, zárt, begubózó épületekhez képest. Viseletük felújítható, a szigetetlen nedves falak alászigetelhetők, s korunk igényeinek megfelelő szerethető lakóházakká varázsolhatók. A lehetséges, hagyományhoz illeszkedő homlokzati felújításokról és a mai igényekhez illő belső átalakításokról később ejtünk szót.

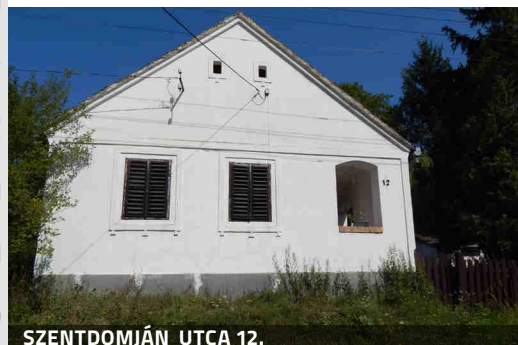
E település(ek)e)t egykor benépesítők között németek is voltak. Aki járt már német vagy osztrák skanzenekben, az tapasztalhatta, hogy ott egészen másfélék a parasztházak. Hosszú szálfenyőkből készülnek, a falak is, egyetlen hatalmas tető alá hozva a lakószobákat és a gazdaságot. A

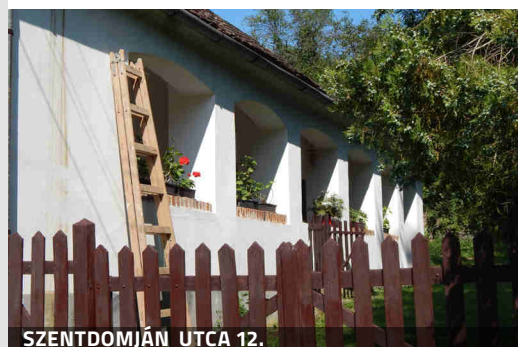
SZENTDOMJÁN UTCA 17.

SZENTDOMJÁN UTCA 15.

SZENTDOMJÁN UTCA 12.

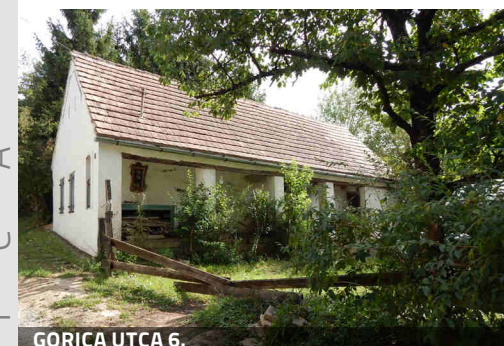

SZENTDOMJÁN UTCA 12.

3. ÖRÖKSÉGÜNK

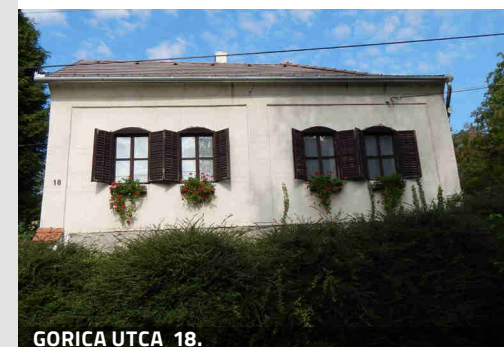
GORICA UTCA 12.

GORICA UTCA 6.

GORICA UTCA 5.

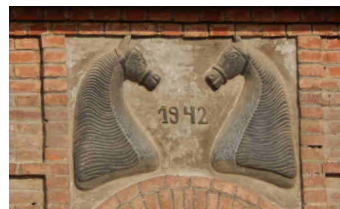
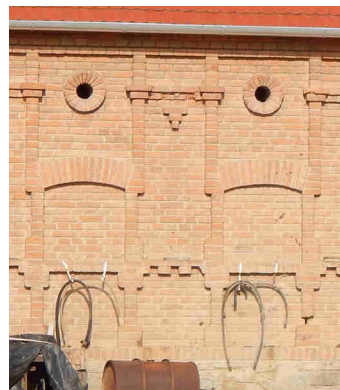
GORICA UTCA 18.

3. ÖRÖKSÉGÜNK

magyarországi hosszú parasztházak keskenyebb szélességét a fenyőnél rövidebb, kevésbé szálas tölgyfagerenda, mint helyi építőanyag szabta meg. A tornác is jellegzetesen magyar sajátosság. A németek építészete itt a magyar népi építészethez hasonlt. Ami viszont német sajátosság, az a homlokzati díszítés, mely városi mintákat követve klasszikus épületelemekkel dolgozik. (főoszlopok, timpanonok, előregyártott tagozatok). Ezzel ellentétben a magyar népi építészet eredetileg a maga homlokzatait képirással formálja, és vakolathímeit az asszonyok hímzéseihez hasonló elvek szerint képezi. E szerves, egységes szemlélet

jellegzetesen magyar sajátosság. Alig volt régen lakóház, amit valamilyen módon ne „írtak” volna meg, ne lett volna jeles ház. A mára levert, síkra csupaszított homlokzatokat éppen ezért ne az elmaradottsággal tárítsuk és főleg először ne a buldózer jusson eszünkbe róluk. Vegyük észre a jó arányokban rejlő lehetőségeket.

A polgáris jellegű házak lebutított homlokzatai is újra visszanyerhetik az élet részletgazdagságát megidéző és ugyanakkor nemes arculatukat, de csak akkor, ha nem a giccsből, hanem a népművészet tiszta forrásából merítünk, hozzáértő szemlélet és kezek által.

PETŐFI SÁNDOR UTCA 54.

KOSSUTH LAJOS UTCA 24.

PETŐFI SÁNDOR UTCA 25.

KOSSUTH LAJOS UTCA 24.

GAZDASÁGI ÉPÜLETEK

PETŐFI SÁNDOR UTCA 54.

TÁJ- ÉS TERMÉSZETVÉDELEM

Bükkösd közigazgatási területén többi táj- és természetvédelmi szempontból kiemelt terület is található.

NYUGAT-MECSEK TÁJVÉDELMI KÖRZET

A 2009-ben kihirdetett országos jelentőségű védett természeti terület az Pécs-Abaliget-Bükkösd-Cserkút által határolt térségben fekszik több mint 10 ezer ha kiterjedésben. Több korábban létrehozott természetvédelmi területet is magába foglal. A geológiai értékek közül kiemelendő a Jakab-hegy és környéke, valamint a területen található több mint száz barlang. A terület flórája szubmediterrán hatás nyomait viseli magán, erre utalnak azok az elterjedt védett növényfajok (pl. piritógyökér, szúrós csodabogyó). A déli meredek, száraz oldalakon a virágos kőrises-molyhos tölgyes bokorerdők, a tetőkön illir gyertyános tölgyesek, az északi oldalakon és a hűvös völgyekben bükkösök képezik a jellegzetes erdőtípusokat. Az élőhelyek változatosságát a déli oldalakon kisebb sziklagyepfoltok, az északi hegylábánál pedig nedves kaszálók fokozzák. Növényzeti értékek közül kiemelhető több hazai orchideafajt (pl. majomkosbor, szarvasbangó, méhbangó, bíboros sallangvirág), a pécsi zergevirág vagy a havasi tisztesfű.

Az állatvilágát számos védett fajjal színesíti. Az ízeltlábúak közül meg kell említeni a gyepterületekre jellemző magyar tarszát és a karsztvidék völgyeiben előforduló mecseki tegzest és sárgafoltos hegyiszitakötőt. A madárvilágra alapvetően a lombos fajok a jellemzőek, ritka és értékes képviselője a hegyi billegető és a kis légykapó, de a hegylábi kaszálókon erős populációja van a fokozottan védett harisnak is. Emlősfajok közül a számos barlangnak, üregnek köszönhetően kiemelkedően sok denevérfajjal találkozhatnak a turisták.

KŐRISES-MOLYHOS TÖLGYES BOKORERDŐ

PIRITÓGYÖKÉR

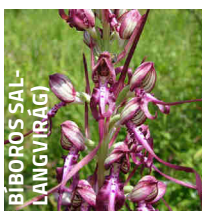
SZÚRÓS CSODABOGYÓ

MAJOMKOSBOR

MÉHBANGÓ

BÍBOROS SALLANGVIRÁG

SZARVASBANGÓ

MAGYAR TARSZÁT

HEGYI BILLEGETŐ

HOSSZUFÜLŰ DENEVÉR

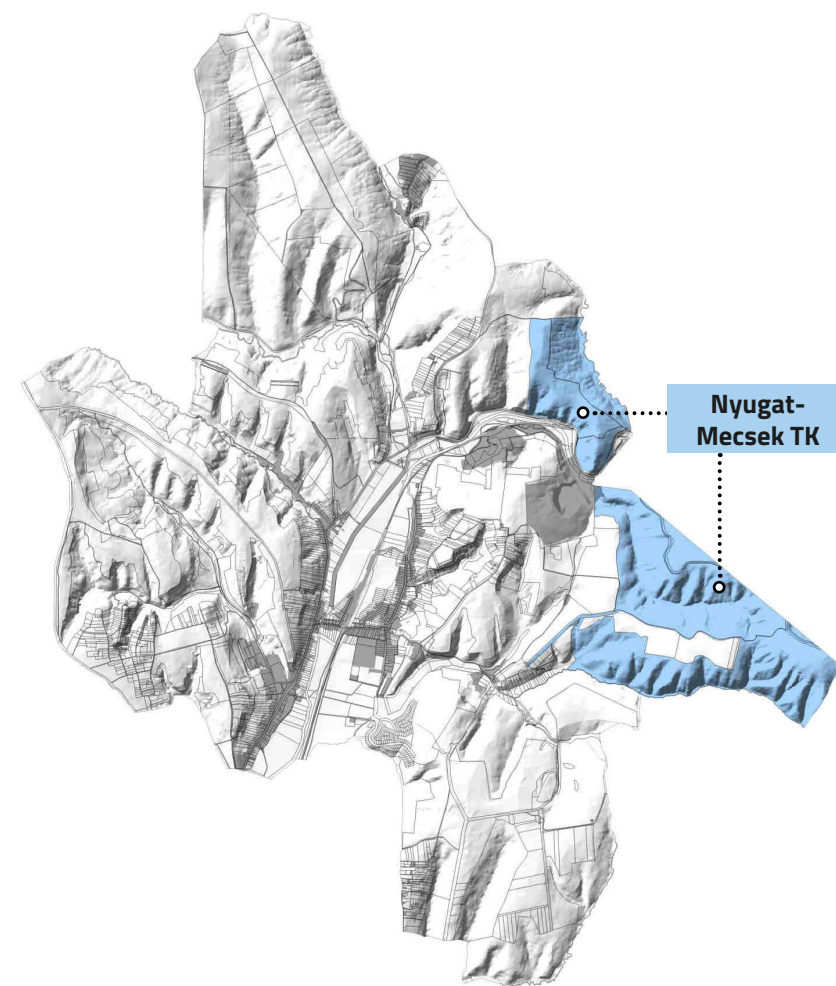

GYERTYÁNOS TÖLGYES

3. ÖRÖKSÉGÜNK

BÜKKÖS

Nyugat-Mecsek TK

NATURA 2000

Az Európai Unió által létrehozott Natura 2000 egy olyan összefüggő európai ökológiai hálózat, amely a közösségi jelentőségű természetes élőhelytípusok, vadon élő állat- és növényfajok védelmének keresztül biztosítja a biológiai sokféleség megővését és hozzájárul kedvező természetvédelmi helyzetük fenntartásához, illetve helyreállításához.

A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot és a kedvező természetvédelmi állapottal összhangban lévő gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területeken belül a Mecsek elnevezésű, HUDD 20030 jelű, valamint a Dél-Zselic elnevezésű, HUDD 20004 jelű kiemelt jelentőségű természetmegőrzési, továbbá a Mecsek elnevezésű, HUDI 10007 jelű és a Zselic elnevezésű HUDD 10013 jelű különleges madárvédelmi területek kerültek lehatárolásra.

RÉTISAS

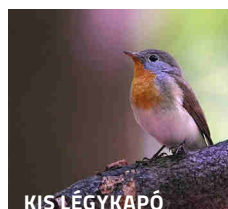

CIGÁNYRÉCE

FEKETE GÓLYA

[A ZSELIC TERÜLETÉHEZ KÖTŐDŐ LEGFONTOSABB EURÓPAI KÖZÖSSÉGI JELENTŐSÉGŰ MADÁRFAJOK: RÉTISAS, FEKETE GÓLYA, DARÁZSÖLYV, KÖZÉP FAKOPÁNCIS, FEKETE HARKÁLY, TÖRPEGÉM, CIGÁNYRÉCE, HAMVAS KÜLLŐ, KARVALYPOSZÁTA.]

KISLÉGYKAPÓ

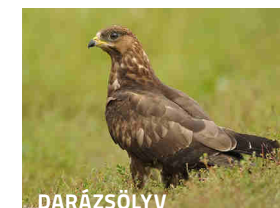

HARIS

BŐVEBB INFORMÁCIÓ A
NATURA 2000-RŐL:
WWW.NATURA.2000.HU

Natura 2000-es területek

- Zselic természetmegőrzési terület
- Mecsek természetmegőrzési terület
- Mecsek madárvédelmi terület
- Zselic madárvédelmi terület

DARÁZSÖLYV

[A MECSEK TERÜLETÉHEZ KÖTŐDŐ LEGFONTOSABB EURÓPAI KÖZÖSSÉGI JELENTŐSÉGŰ MADÁRFAJOK: DARÁZSÖLYV, HAMVAS KÜLLŐ, KÖZÉP FAKOPÁNCIS, FEKETE HARKÁLY, KARVALYPOSZÁTA, FEKETE GÓLYA, HARIS, KIS LÉGYKAPÓ, TÖVISSZÚRÓ GÉBICS.]

ORSZÁGOS ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT ÖVEZETE

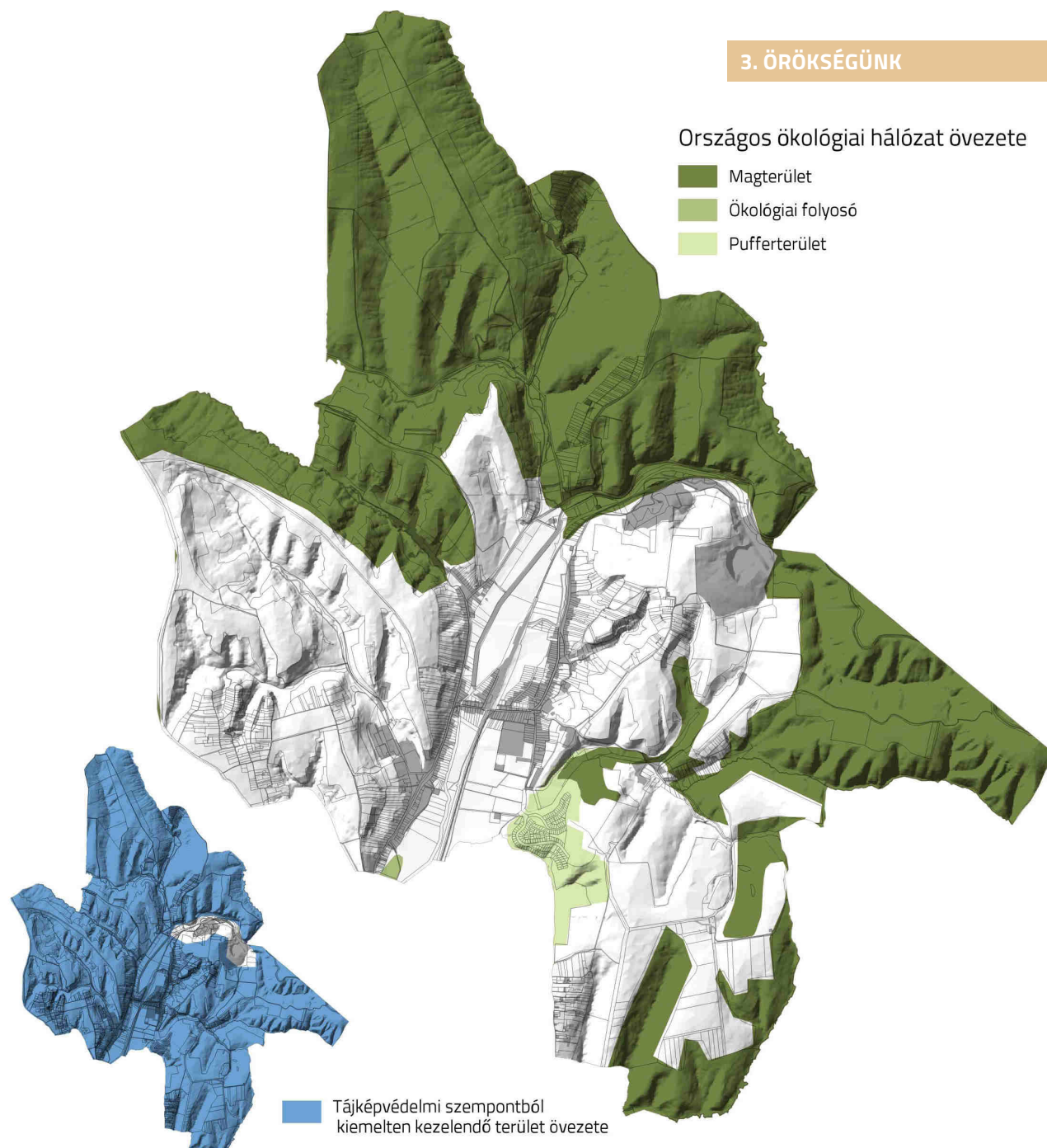
Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvényben (OTrT) került megállapításra az országos ökológiai hálózat övezete, melynek részei az országos jelentőségű természetes és természetközeli területek, valamint az azok között kapcsolatot teremtő ökológiai folyosók egységes, összefüggő rendszere. Ezek alkotóelemei a magterületek, az ökológiai folyosók és a pufferterületek.

A magterület a megyei területrendezési tervekben megállapított olyan övezet, melybe olyan természetes vagy természetközeli élőhelyek tartoznak, amelyek az adott területre jellemző természetes élővilág fennmaradását és életkörülményeit hosszú távon biztosítani képesek és számos védett vagy közösségi jelentőségű fajnak adnak otthont.

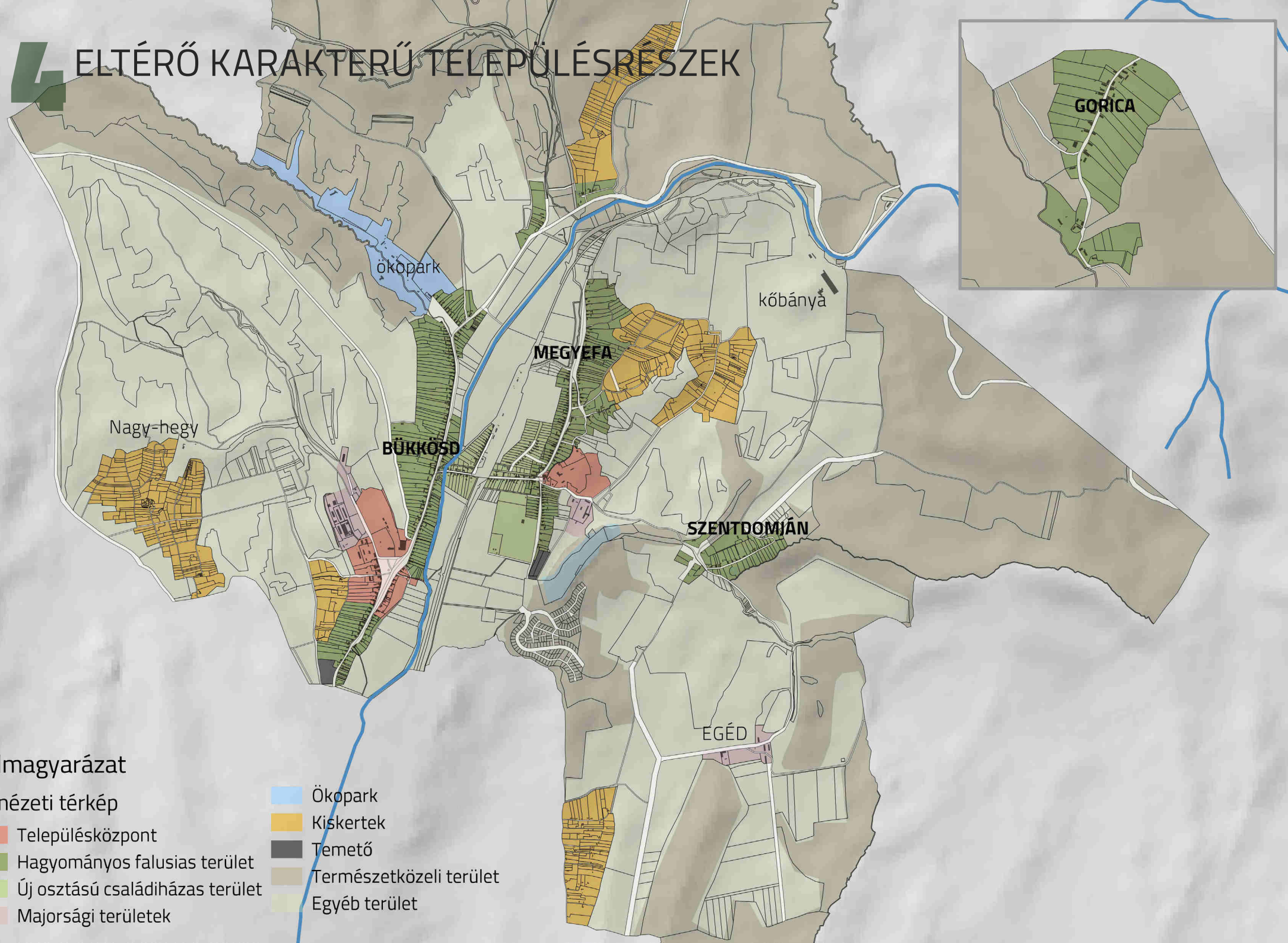
A pufferterület szintén a megyei területrendezési tervekben megállapított övezet, amely alá pedig olyan rendeltetésű területek tartoznak, amelyek megakadályozzák vagy mérséklék azoknak a tevékenységeknek a negatív hatását, amelyek a magterületek és az ökológiai folyosók állapotát kedvezőtlenül befolyásolhatják vagy rendeltetésükkel ellentétesek.

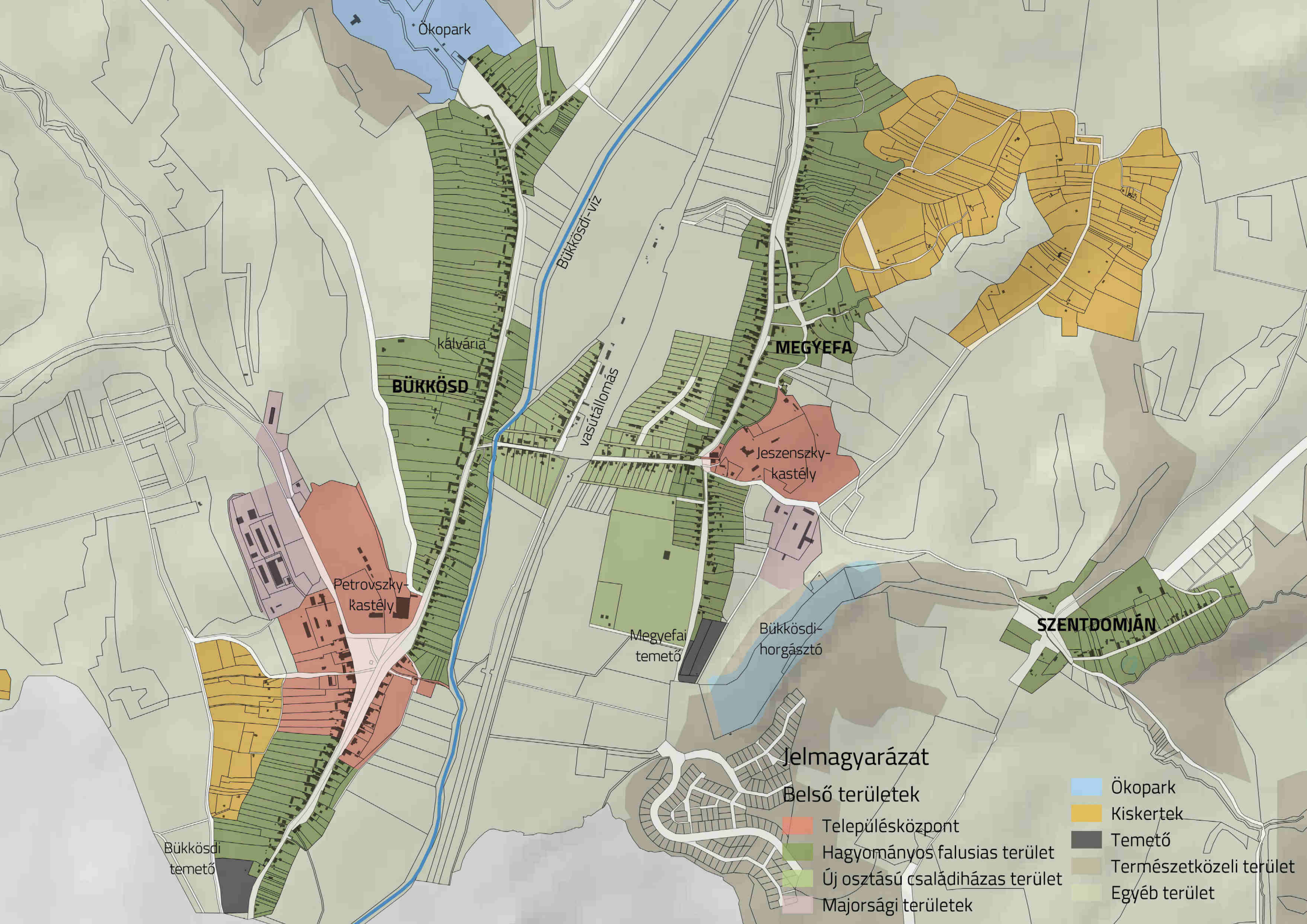
TÁJKÉPVÉDELMI SZEMPONTBÓL KIEMELTEN KEZELENDŐ TERÜLET ÖVEZETE

Szintén az országos területrendezési tervben megállapított, kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben alkalmazott övezeti kategória, amelybe a természeti adottságok, rendszerek, valamint az emberi tevékenység kölcsönhatása, változása következtében kialakult olyan területek tartoznak, amelyek a táj látványa szempontjából sajátos és megkülönböztetett fontosságú, megőrzésre érdemes esztétikai jellemzőkkel bírnak.

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRESZEK

TELEPÜLÉSKÖZPONT

Bükkösd településképeinek egyediségét a központban sűrűsödő unikális építészeti értékek jelentik. Területét jelentős mértékben lefedik a műemlékek és azok környezete valamint a helyi védelem alatt álló épületek telkei. Itt található a megye legszebb késő barokk kastélya, a műemlék copf templom, barokk plébánia ház, kápolna, a kapuzatot alkotó szoborkettős és az épületek által közrefogott, azoknak pompás előteret nyújtó, értékes növényállományú zöldfelület, a központi park, mely a Kossuth Lajos utca tölcészerű kiszélesedése által jött létre.

A településközpont Bükkösd É-D-i tengelyének alsó harmadában található, legfőbb táji értékét a kastély mögötti Kápolna föld dombja alkotja, mely „ketté nyitja” a Kossuth Lajos utcát két oldala mentén.

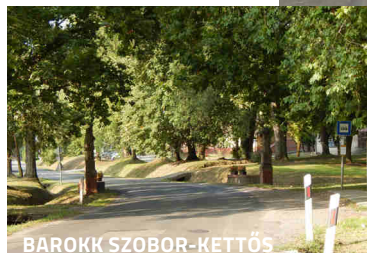
Hosszútelkes, szabálytalan vonalvezetésű utólag osztott teleszerkezettel és utcára beforduló azzal párhuzamos fő épülettömegekkel találkozunk a templom kivételével. Közepes épületsűrűség jellemzi, a központi pozíciójú park általi biztosított szellős légtéraránnal. Az erős építészeti karaktert a fent említett épületek szabályosnak mondható ritmusa biztosítja. Ezek különböző közfunkciót ellátó intézményeknek adnak otthon napjainkban.

[A KOSSUTH LAJOS UTCA
TENGELYÉBE ESŐ, A TERÜ-
LET JELLEGÉT LEGINKÁBB
MEGHATÁROZÓ PETROVSZ-
KY KASTÉLY ÉPÜLETE-
GYÜTTESE]

ISKOLAÉPÜLET

BAROKK SZOBOR-KETTŐS

PLÉBÁNIA HÁZ

COPF TEMPLOM

POLGÁRMESTERI HIVATAL

KASTÉLYEGYÜTTES

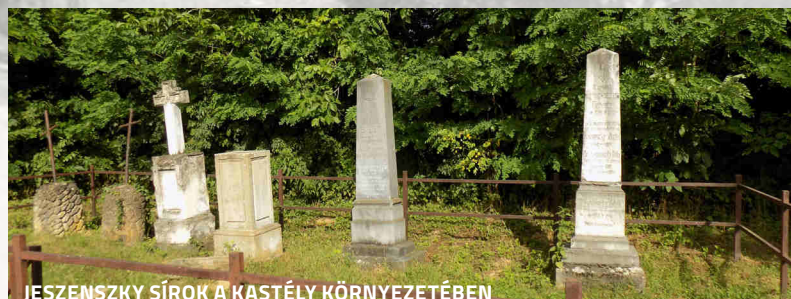
Megyefa településrész központja képezi a másik központi területet a Rákóczi, Petőfi és Táncsics organikus vonalvezetésű utcáinak kereszteződésében. Kisebb területű és kevesebb építmény található itt mint a bükkösi kastély környezetében. Szórtan elhelyezett intézményi, gazdasági épületekből és a Jeszenszky-kastély-együttesből áll össze. Terület sajátosságát a domborzati viszonyok határozzák meg, melyek kiemelik a kastély látványelemét.

A tört vonalú telekalakulatokon található eltérő formájú épületek összessége többre hivatott, de jelenleg gyenge építészeti arculatot mutat. Szükséges lenne ennek megerősítése, amelynek során a kusza közterületek és az úthálózat átalakítása is szükséges lenne.

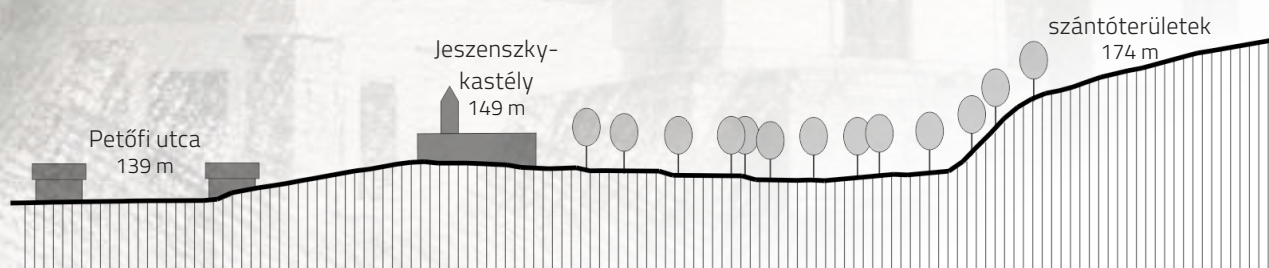

4. TELEPÜLÉSRÉSZEK

A JESZENSZKY-KASTÉLY ÉS LIGETES KÖRNYEZETE

JESZENSZKY SÍROK A KASTÉLY KÖRNYEZETÉBEN

LÉGFELVÉTEL A JESZENSZKY-KASTÉLYRÓL

HAGYOMÁNYOS FALUSIAS LAKÓTERÜLET

A település több mint 3000 hektáros területéből 97 hektárt tesz ki az annak közepén, a Bükkösi-völgy két oldalán húzódó hagyományos falusias lakóterület. A bükkösi részen halad keresztül a fő közúti közlekedési kapcsolatot jelentő 6601-es út.

A településrész szerkezete a patakoldali faluk típusába sorolható be (patakot párhuzamosan követő útifalu).

Bükkösd és Megyefa esetében is egy-egy fő közlekedési tengelyről beszélhetünk melyekbe a domboldalakra vagy a völgyekből lekuszó kisebb léptékű mellékutak futnak be (Hársfa u, Vadasvölgy ill. Ifjúság u., Szentdomján u., Béke köz, Kert u.). A közterületek vonalvezetése követve a felszíni viszonyokat a völgytalpak mentén kanyarog ívesen. A közterületek szélessége változó, 15 és 30 méter között mozog, az átlagos szélessége 20 m. Nyílt csapadékvíz elvezetés, a szűkebb helyeken egyoldali burkolt járdák közötti keskeny zöldfelületek, jellemzik, melyeken szigetszerűen találkozhatunk örökzölddel vagy fasorral.

A térség tájképi potenciálja is jelentős a háttérter képező változatos morfológiai adottságok miatt. Ezek a domboldalak a hátsóterek irányából védik a lakóépületeket. Jelentősebb összefüggő zöldterülettel a Hársfa utcában a Vadvíz vízfolyása mentén találkozhatunk.

A falu alapvető történeti táji- és településszerkezeti jellemzői megőrződtek. Az utcák egységes jellegűek.

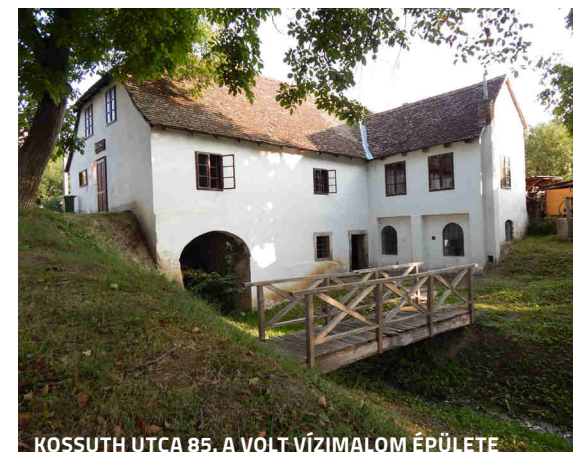
Mind Bükkösdön mind Megyefán található egyoldalas beépítés, mely részben a vízfolyások közelségére vezethető vissza. Bükkösd jellegzetessége, hogy a domboldalra felkúszó keleti tájolású telkek magasabb, az út másik keleti oldalán lévő telkek alacsonyabb fekvésűek. Utóbbi esetben az épület és környezete „alárendelődik” az útnak. A legkellemesebb

UTCAKÉP A DÓZSA GYÖRGY UTCÁBÓL

UTCAKÉP A HÁRSFA UTCÁBÓL A VADVÍZ MELLŐL

KOSSUTH UTCA 85. A VOLT VÍZIMALOM ÉPÜLETE

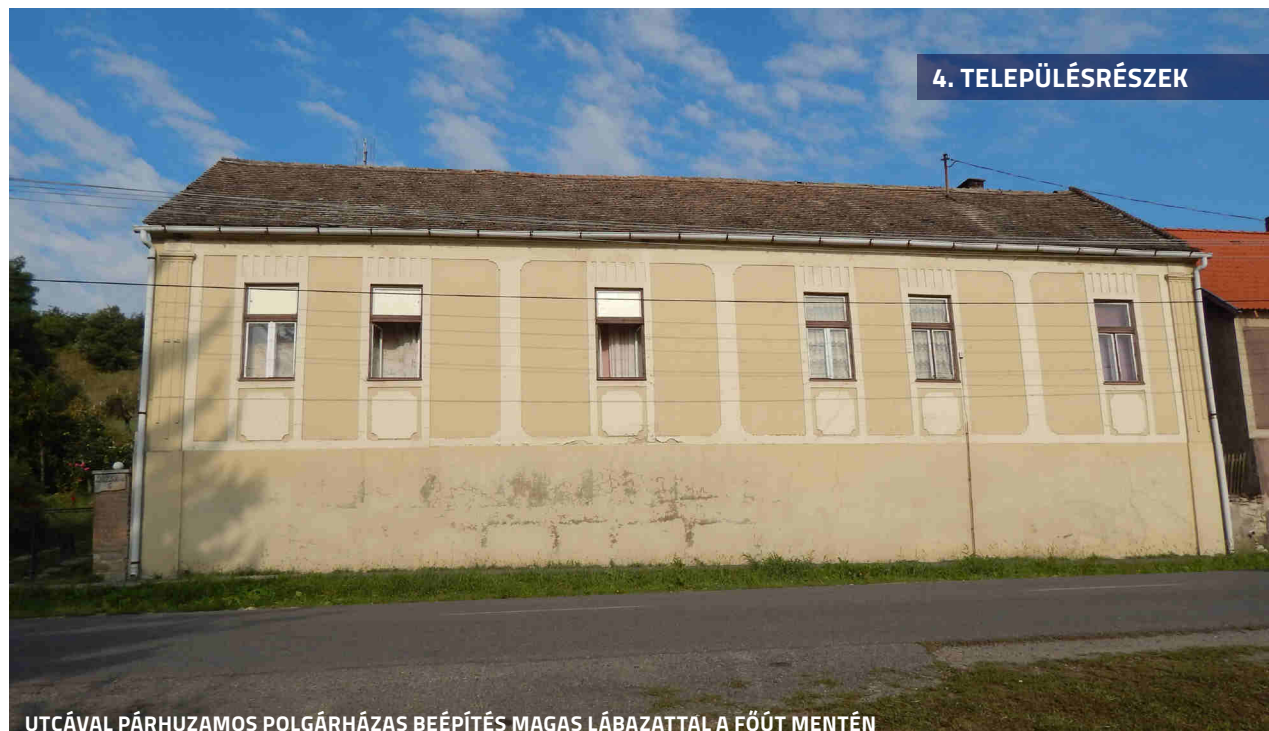
JELLEGZETES HAGYOMÁNYOS BEÉPÍTÉS
KERESZTCSÚRRAL A DÓZSA GYÖRGY UTCÁBÓL

TORNÁCOS ÁTÉPÜLT LAKÓHÁZ

„KÁDÁR KOCKA”
A DÓZSA GYÖRGY UTCÁBAN

4. TELEPÜLÉSRÉSZEK

UTCÁVAL PÁRHUZAMOS POLGÁRHÁZAS BEÉPÍTÉS MAGAS LÁBAZATTAL A FŐÚT MENTÉN

beépítésű területeket a Petőfi utca északi féloldalas, illetve a Hársfa utcában a Vadvíz mellett kialakult struktúra jelenti. Itt feloldódik a másutt tapasztalható szűkös légtérarány a szemben lévő beépítés hiánya, illetve a széles, beépítetlen telkek előtti zöldfelületek miatt. Helyenként fasor kialakítására is mód nyílik. A telekstruktúrára a hosszan elnyúló szalagtelkes telekalakulatok a jellemzőek. A telkek szélességeinek nagy a szórása, átlagosan 20 métereseek. Bükkösdre az előkert nélküli, utcavonalas, Megyefára a pár méteres előkertes, északi oldalhátáron álló fésűs beépítési mód a jellemző jobbra. A beépítési sűrűség egyenletes, közepes volumenű. A telepítési mód jellemzően utcára merőleges, illetve ritkábban az utcával párhuzamos mely sok esetben befordul az északi telekhátára (hajlított ház). Az alapvetően mélységi jellegű, régi beépítések rendjét több helyütt felborította a 60-as, 70-es években épített kockaházak tömege. Az utca épületek által diktált ritmusát Bükkösdön 20-30 m-es, Megyefán 15-20 m-es tengelytávolságú lakóépületek biztosítják. Az utcakép sajnálatos tartozéka itt is - mint a legtöbb településünkön -, a hírközlési és elektromos légkábelek és áttört vasbeton oszlopok „pókhálószerű” kavalkádja.

TELEPÜLÉSI SZERKEZET ÉS SZÖVET A HÁRSFA, UTCA KÖRNYÉKÉN A JELLEGZETES BEÉPÍTÉSI TÍPUSOKKAL

4. TELEPÜLÉSRÉSZEK

A terület épületállománya túlnyomó részt a XIX. század második és a XX. század első felére keltezhető. Az ingatlanok beépítettsége alacsony a nagyméretű földrészleteknek köszönhetően.

A lakóépületeknek alapvetően négy csoportját tudjuk elkülöníteni. A legrégebbi típust az egyszerű, keskeny, elnyúló alaprajzú, szélességű (7-8 m), egyhelyiség-soros, alacsony paránymagasságú, földszintes épületek jelentik, két (utólag sokszor egyre csökkentett) szimmetrikusan elhelyezett utcafronti ablakkal. A tetőzet kialakítására az egyszerű oromfallal az utcára kifutó szimmetrikus, esetenként konttlyal lezárt cserépfedésű nyeregtető a jellemző.

A régi épületeknél részben még látható a magyar népi építészet leghatásosabb formai eleme a tornác. Ezek falazott, szegmensíves záródású vagy fa oszlopos, mellvédes, az utcai felé zárt (nyílás nélkül) változatait láthatjuk napjainkban. Több esetben sajnos beépítésre kerültek a tornácok az épület bővítése érdekében.

Az előzőekben ismertetett épületek (első típus) későbbi példáira a nagyobb és szélesebb tömeg a jellemző.

A második típust a századforduló polgáriasuló életmódjának falusi megjelenésére utaló, utcával párhuzamos telepítésű és tetőgerincű, magas párkánymagasságú épületei jelentik nagyobb lábazati fal kialakításával. A főépületet a telek irányában befordított hátsószárnyú követi.

A lakóépületek utcai homlokzatait vakolat fedi. Az eredeti homlokzatzdíszítés, tagolás csak kevés helyen maradt fenn. A ma is látható díszítőele-

RÉGI, EGYSZERŰ TÖMEGŰ ÁTÉPÍTETT LAKÓÉPÜLET SZENTDOMJÁNROL

TORNÁCOS, IGÉNYESEN FELÚJÍTOTT LAKÓÉPÜLET A PETŐFI UTCÁBÓL

mek közül megemlíthetjük a falsávozást, a falazott könyöklő- és szemöldökpárkányt, festéssel jelzett nyílás- és falsávkerevezéseket. A módosabb polgárházaknál láthatunk példát lizénára, ablak kötényre, pilaszterre, szalagkeretre, mivesebb attikafalatra, kváderes pilaszterre és díszesebb architrávra is. Sajnos az átalakítások során kevésbé törekedtek a hagyományos homlokzatzdíszek megőrzésére, így sok a lecsupaszított utcai homlokzatú épület.

A harmadik típus a főleg a 60-as évektől elterjedő négyzetes alaprajzú, sátoztetős, kockaházak jelentik melyek a hagy-

UTCÁVAL PÁRHUZAMOS POLGÁRHÁZ A KOSSUTH UTCÁBÓL

NÉGYZET ALAPRAJZÚ KOCKAHÁZ A 70-ES ÉVEKBŐL

A 80-AS, 90-ES ÉVEKRE JELLEMZŐ NAGY TÖMEGŰ, TETŐTÉRBEÉPÍTÉSES HÁZ

mányos épületekhez képest szélesebb és rövidebb alaprajzot képeztek. Ezek utólagos bővítésére is találunk jó pár példát.

A negyedik nagyobb épülettípust a 70-es évektől jelentkező nagyobb tömegű, alagsoros, tetőtérbeépítéses városias jellegű, a hagyományos falusi épülettel minden kapcsolatot megszakító lakóépület, mely már kertvárosias jelleget kölcsönöz környezetének.

A hegy felőli beépítéseknél az épület közel 1,0–1,5 m magas lábazzal érkeznek az utcára a tereplejtésből fakadóan.

A megmaradt régi épületek a kor igény szintjének megfelelően

hol jól, hol kevésbé sikeresen átalakításra kerültek, de sok helyütt tömegükben (szélesség, tetőidom és tetőhajlásszög) még őrzik eredeti jellegüket. Az átalakítások sajnos az esetek többségében a hagyományos karakter rovására történtek: tornácok beépítése, nyílászárók cseréje (hármásablak), nyílásrend megváltoztatása, műanyag árnyékolószerkezet beépítése, rikító épület színezés.

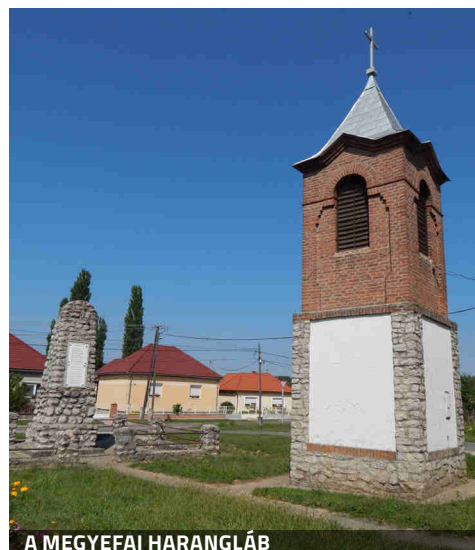
A két világháború közötti időszakban az istállózó állattartás megerősödésének eredményeként a sváb tégláépítészeti, gazdagon díszített, nyers tégl architektúrájú remekei születtek meg a településen a gazdasági épületek körében. Nem véletlen, hogy a helyi védelemre érdemes épületek többségét inkább ezek az építmények teszik ki. Ezek a régi gazdasági épületek részben a lakóépületek folytatásaként egysoros telepítéssel szintén az oldalhatárra, illetve keresztbe fordítva keresztcsűrös beépítéssel kerültek kialakításra. Utóbbi elrendezésénél a lakó és a gazdasági udvart a keresztben álló pajta vagy csűr határolja le, mely mögött már a kert következik. A közterület felől is jól érvényesülnek ezért megőrzésük fontos feladat a jövőben is.

A nagyméretű telkek jelentős zöldfelület biztosítanak az ingatlanoknak melyen gazdálkodás, kertművelés vagy rekreációs felület (pihenőkert) került kialakításra. Az udvarok használhatóságát elsősorban a telkek szélessége befolyásolja. 10-11 méteres keskenyebb telkek esetében a szomszédos épületek beárnyékolhatják a telket ezért ezek használati értéke alacsonyabb.

A gondozott előkertek a rendelkezésre álló hely alapján kerülnek felhasználásra. A kisebbeknél virágoskert, nagyobbaknál örökzölddel vagy kisebb fával találkozunk.

A kerítések nagyobb hányadát a közepes magasságú, áttört típusok jelentik. Jellemzően falazott lábazatra épített lakatosszerkezetek, vagy léckerítések, kisebb részben tömör terméskő kerítések és a kovácsoltvas szerkezetek.

Összességében – főleg az átépítések és a nagyobb számú sátoztetős épületek miatt – a településrész építészeti arculata átlagosnak minősíthető. Sajnos a régi kialakítású lakóépületek mára elveszítették meghatározó szerepüket az utcakép alakításában. A legerősebb építészeti karakterrel a Vadvíz melletti térség (Hársfa utca) és Megyefa bizonyos utcaszakaszai bírnak.

A MEGYEFAI HARANGLÁB

A SVÁB TÉGLÁÉPÍTÉSZET EGYIK REMEKE
A DÓZSA GYÖRGY UTCÁBAN

UTCÁRA MERŐLEGES NYERS TÉGLA ARCHITEKTÚRÁJÚ MELLÉKÉPÜLET BÜKKÖSDRŐL

4. TELEPÜLÉSRÉSZEK

HELYI VÉDELEM ALATT ÁLLÓ PARASZTHÁZ SZENTDOMJÁNON

A mai Bükkösd részét képezi a két később idecsatolt egykor kiürült falu Gorica és Szentdomján. Elhelyezkedésük, megőrződött archaikus szerkezetük és épületállományuk miatt részletesen is kitérünk erőneveikre kézikönyvünkben.

Gorica a közigazgatási terület északi határán található. Keskeny, egysávos erdei úton érünk el hozzá a Sormás-patak völgyében, melyre Bükkösdöt északi irányban elhagyva fordulhatunk rá. A településrész a világ zajától elvonultan, egy csodálatos erdei, patak-kal körül ölelt környezetben rejtőzködik. Szentdomján Megyefán keresztül érhető el, attól K-i irányban 1 km-re.

A két település azonos szerkezetű, lágyan hajló utcák és nőtt telekstruktúra jellemzi őket. Szentdomján tájkarakterét a fokozatosan emelkedő völgy határozza meg. Intim léptékű, lágy mintázatú, hullámos formák jellemzik, melyet a határoló völgyek zártnak le. Gorica hasonló, de itt inkább a DK-i domboldali jelleg a meghatározó. Mindét településrészt természetes felszínborítású környezet határolja.

Az utcákat rossz minőségű asztalt/makadám jelegű burkolat borítja, járda és csapadékvíz elvezető árkok nem található. A kellemes légterárányú közterületek egységeségét a hagyományos stílusú és léptékű épületek sora biztosítja. A kis forgalom miatt itt nem zavaró, hogy az épületek között néha csak 12-14 m a távolság. Szentdomjánnak északi, féloldalas beépítése miatt tájra nyíló utcája van.

Goricán a telkek szélesebbek (25-30 m), mélységük átlagosan 150 m, Szentdomjánon kisebb átlagosan 100 m.

A területek beépítési sűrűsége laza, mely a települési karakter, a hely szellemének az alapját is jelenti. A lakóházak utcára merőleges, a polgáris jellegű épületek párhuzamos telepítésűek, építésük a XIX. század második illetve a XX. század első felére datálható. Építészeti értékeit a hagyományos tömeg, a nyílásrend, az anyaghasználat konzerválása jelenti.

Gorica házainak új tulajdonosai a házakat az eredetihez közelítő módon felújították, ehhez találtak egy jó asztalost, aki azonos stílusban újíttotta meg a famunkákat, ezért egész terület helyi értékvédelmi terület.

Szentdomjánon 5 épület áll helyi egyedi védelem alatt, itt a házakon van még mit javítani. Áttört kerítések határolják a viszonylag szélesebb udvarokat, ahol láthatunk virágskertet, füvesített területet, gyümölcs- és egyéb árnyat adó fákat, örökzöldet, de találkozhatunk egy-egy nyerstégla felületű keresztcsúrral is.

JELLEGZETES TELEPÍTÉSŰ FA TORNÁCOS LAKÓÉPÜLET GORICÁN

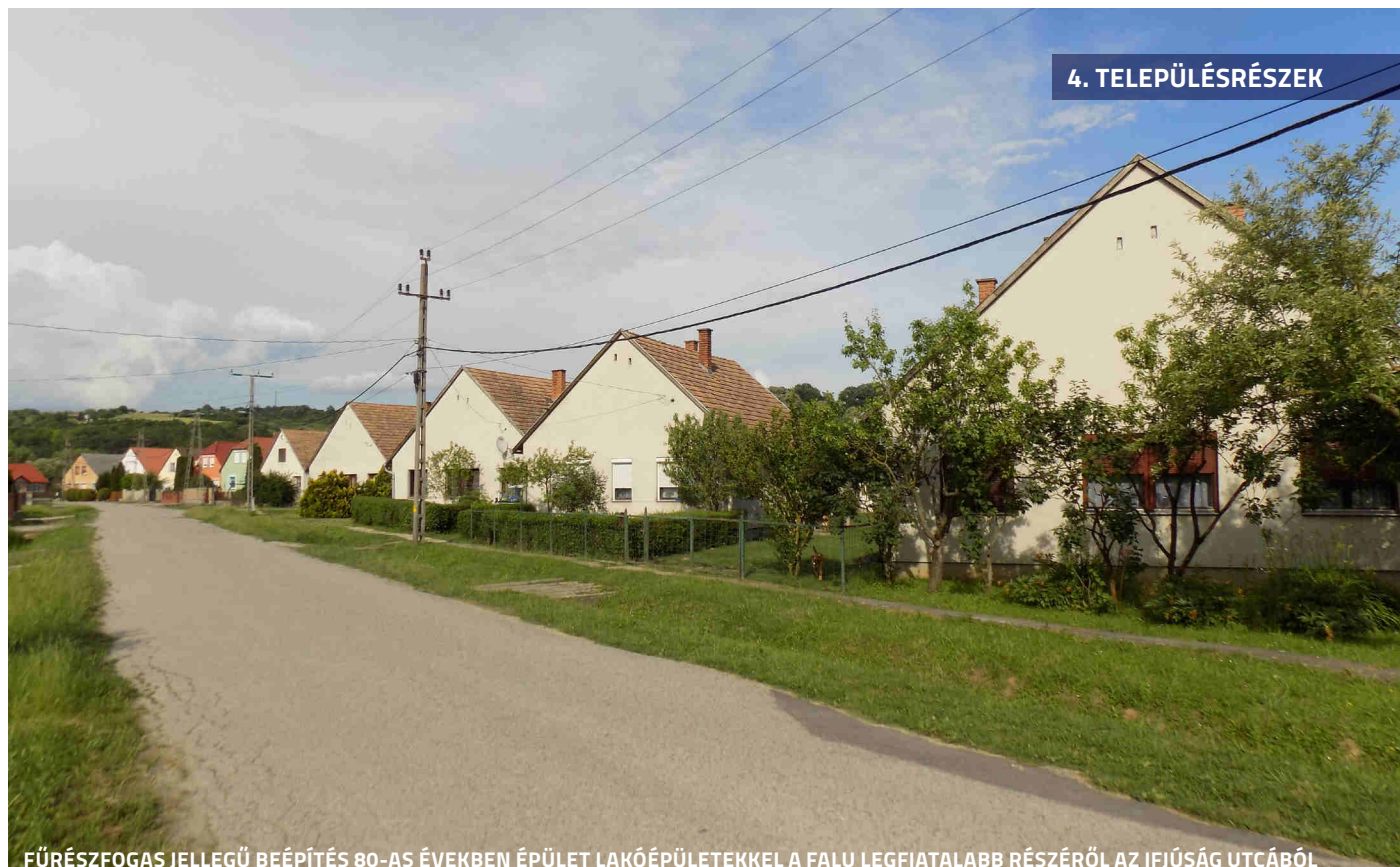
ÚJ OSZTÁSÚ CSALÁDI HÁZAS TERÜLET

A 11 hektáros új osztású családi házas terület a település legújabb beépítésre szánt lakóterülete. Utcái a község központjában helyezkednek el a vasútvonal mentén, melyhez létrejött is kapcsolódik, hiszen csak a pálya megépítését követően jelennek meg a települést ábrázoló térképeken. A vasúttal párhuzamos Vörösmarty utca egyoldalas, a Rákóczi és a Ifjúság utca kétoldalas beépítésű, utóbbi végében még beépítetlen telkek találhatók. A településrész a völgy legmélyebb fekvésű részén fekszik (a tszfm. 137-139 m), ahonnan szép rálátás bontakozik ki mind a megyefai, mind a bükkösi részekre.

Korábbi beépítésére a vizenyős jelleg miatt nem került sor, ami még napjainkban is problémát jelent. Fontosabb középület, zöldterület nem található rajta, szántó, rét és gyepterületek határolják a lakott és vasúti területekhez történő csatlakozásokon túl. Ny-i oldalán folyik a Bükkösi-víz mely jelentős tájképi elemet képez.

Az egyenes vonalvezetésű utcákat nyílt vizes csapadékvíz elvezető árkok és kétoldali járdák határolnak. Nagyobb utcai zöldfelület a modern kori, szabályos telekosztást tükröző, nagyobb légtérarányú Ifjúság utcában láthatunk.

A 18-22 m között változó telkeket oldalhatáron álló, utcára merőleges, előkertes beépítési mód jellemzi. Az épületállománya fiatalabb mint a hagyományos falusias területeké.

FÜRÉSZFOGAS JELLEGŰ BEÉPÍTÉS 80-AS ÉVEKBEN ÉPÜLET LAKÓÉPÜLETEKKEL A FALU LEGFIATALABB RÉSZÉRŐL AZ IFJÚSÁG UTCÁBÓL

JELLEGZETES KERTVÁROSIAS LAKÓÉPÜLET

A közepes beépítési sűrűségű településrészben több átalakított, századfordulós, utcával párhuzamos telepítésű polgárházzal és sáttortetős épülettel is találkozunk (pl. Vörösmarty utca). Négyzetes alaprajzú épületeket főleg a Rákóczi, a 80-as évek nagyobb tömegű családi házait pedig az Ifjúság utcákban láthatunk. A keskenyebb és rövidebb telkek (70-80 m-es telekmélység) tükrözik azt, hogy ezek a parcellák már nem a hagyományos falusi gazdálkodás életformájára, hanem inkább kertvárosias igények kielégítésére kerültek lealakításra.

A jellemző áttört kerítések lakatosszerkezetek vagy egyszerű drótfontos megoldások, de az utcai sövénytelepítés is gyakori. A melléképületek a lakóépület folytatásában kerültek kialakításra, a keresztcsúros megoldás itt ritka. Sajnos „bódészerű” vagy „peteszerű” kiszolgáló építményeket is láthatunk az udvarokban, melyek természetesen nem válnak a településképp előnyére. A telkek hátsó felében részben kertművelés, részben szántóhoz, állandó kultúrához tartozó a művelés folyik.

REKREÁCIÓS TERÜLETEK

A Bükkösi Ökopark területe a település ÉK-i régiójában a Felsőapáti-völgyben található, a Vadvíz vízfolyása mentén. Az ÉNY-DK tájolású térség a Hársfa utcán keresztül csatlakozik a Dózsa György utcához. A 4-5 db nagy alapterületű ingatlan alkotta településrész tájkarakterét a kb. 150 méteres széles léptékű jól belátható, látványos völgy lágy vonalai, hullámos formái határozzák meg. A gyeper jellegű terület tájpotenciálját a terület hasznosítása kitűnően használja ki.

A kialakított épületeket a tágas zöldfelületek ölelik körül. Az ide látogatókat 5 vendégház, prémium étterem, fedett terasz, fedeles lovarda, élménypajta fogadja valamint az ezek összeköttetését szolgáló jó minőségű utak, hidak. Magát a turisztikai attrakciót, a bemutatásra kerülő honos házi-, és vadállatok adják. Ennek érdekében a tulajdonosok karámrendszer építettek ki és jurtasátrakat emeltek.

A Megyefai dombtetőn kialakított, szintén a Rekreációs területbe sorolt 10 férőhelyes, egész évben üzemelő négynapraforgós minősítésű Napfényes vendégház hagyományos kialakítású apartman és gazdasági épületei ugyancsak meghatározó településképi jellemzőkkel bírnak.

MÉLTÁN NÉPSZERŰ ÖKOPARK A MAI BÜKKÖSD ZÁSZLÓSHAJÓJA

HAGYOMÁNYOS ANYAGÚ ÉPÜLETEK BÜKKÖSDÖN

DÍSZES FA OROMZAT A NAPPÉNYES VENDÉGHÁZ EGYIK APARTMANJÁN

TERMÉSZETES ANYAGÚ JÁTSZÓTÉR AZ ÖKOPARKBAN

NAPPÉNYES VENDÉGHÁZ FŐÉPÜLET A MEGYEFAI DOMBTETŐN

KISKERTEK

A településmagot határoló domboldalakon 140-240 közötti tszf.-i magasságon szigetszerű, több kisebb-nagyobb kiterjedésű, volt zártkertes területtel találkozunk (K-re, É-ra, NY-ra egyaránt 2-2 db). Ezek a zárványok sajátos építészeti karakterükkel érdemelték ki az önálló területi egység lehatárolást.

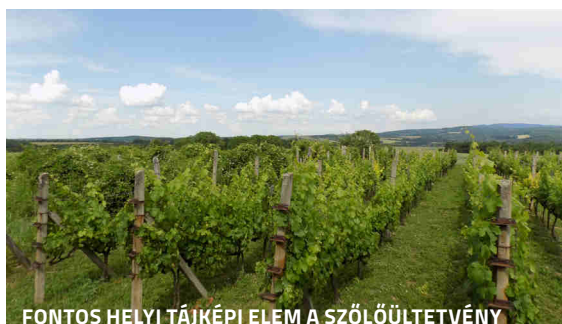
A nyugati területeken két sajátos karakterű kiskertes területtel találkozunk. Míg a „Nagy-högy”-ön a kisebb-nagyobb parcellák között bokorszerűen telepített pincék, présházak, a „Hosszu-soron” sorházas, egymás mellé épített félnyeregretetős pincesor épült ki háttal a meredek rézsűnek.

Északon a főleg a hosszú szalagtelkek megosztásával létrejött, kisebb épületek a jellemzőek. A keleti kiskertes területen a nagy területű parcellákon egy-egy szigetszerű épület került telepítésre. A DK-i egységen a kis méretű, szabdaltszerű földrészletek a tipikusak, rajtuk kisebb, de viszonylag sűrűbb gazdasági építmények szövetével.

Bár művelési ág besorolásukra nagyrészt kert, szántó és szőlő a jellemző, mivel jelentős részük napjainkban nem áll művelés alatt, a környező erdő elkezdte ezeket a felhagyott részeket „visszahódítani”, ezért felszínborítottságuk ma már inkább az erdősül területekhez közelit. Persze jó pár gondozott présházzal és kerttel is találkozhatunk, de nem csak ezért értékesek ezek a területek. A tájképi szempontból is megőrzendő értékeket láthatunk; az útvezetés módja, a dombhátra felkúszó ültetvények, kertek látványa olyan, hogy a domborzati viszonyok részleteikben is jól érzékelhetők. A tájrészletnek tehát jelentős értékei is vannak. Hogy a meglévő értékek megmaradjanak az utókor számára is, a meglévő művelésmódot és a területhez illő, hagyományokra támaszkodó épületkaraktert kellene tovább erősíteni.

HAGYOMÁNYOS, TORNÁCOS HAGYOMÁNYOS PRÉSHÁZ

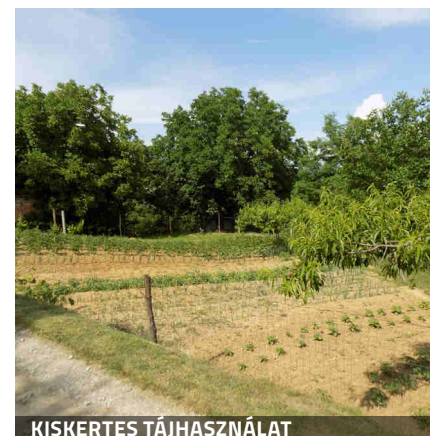

FONTOS HELYI TÁJKÉPI ELEM A SZŐLŐÜLTETVÉNY

4. TELEPÜLÉSRÉSZEK

BOKROS SZERKEZETŰ PRÉSHÁZ CSOPORT A „NAGY-HÖGYÖN”

KISKERTES TÁJHASZNÁLAT

FESZÜLET A „NAGY-HÖGYÖN”

JELLEGZETES PRÉSHÁZAS SOR A „HOSSZU-SORON”

MAJORSÁGI TERÜLETEK

A településen szigetszerűen találhatók éppen működő, vagy felhagyott mezőgazdasági létesítmények. Egéd falu egykori helyén ma gazdasági, ipari funkció üzemel. Bükkösd központjától ÉK-re, a volt állattartó telep épületeiben pedig már inkább új nem mezőgazdasági funkciókkal találkozunk.

Nem mindegy hogy ezek a területek, telepek megjelenése hogyan illeszkedik természeti és épített környezetükhöz. Ezeknek a településrészeknek nemcsak településképi, hanem tájképi jelentősége is van kiterjedésük és elhelyezkedésük miatt, ezért nagy figyelmet kell fordítani a gondos, illeszkedő tervezésre. Általánosságban megfogalmazható, hogy a nagy-fesztávú, előregyártott, uniformizált csarnoképületek telepítése kerülendő.

AZ EGYKORI TSZ MAJOR ELNYÚJTOTT ÉPÜLET EGYÜTTESE

AZ EGYKORI TSZ MAJOR BELSŐ ÚTJA

HASZNOSÍTÁS ÉS FUNKCIÓ NÉLKÜLI ÉPÜLETEGYÜTTESEK

MESTERSÉGES TÓ A VADASVÖLGYBEN

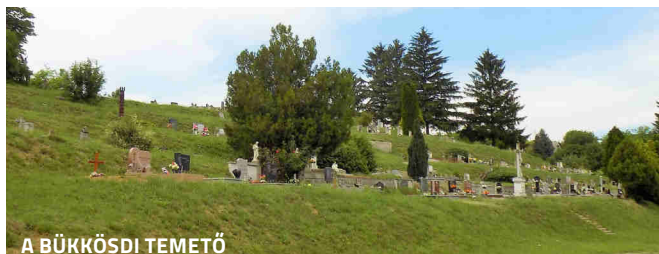

GAZDASÁGI TELEPHELY VADASVÖLGYBEN

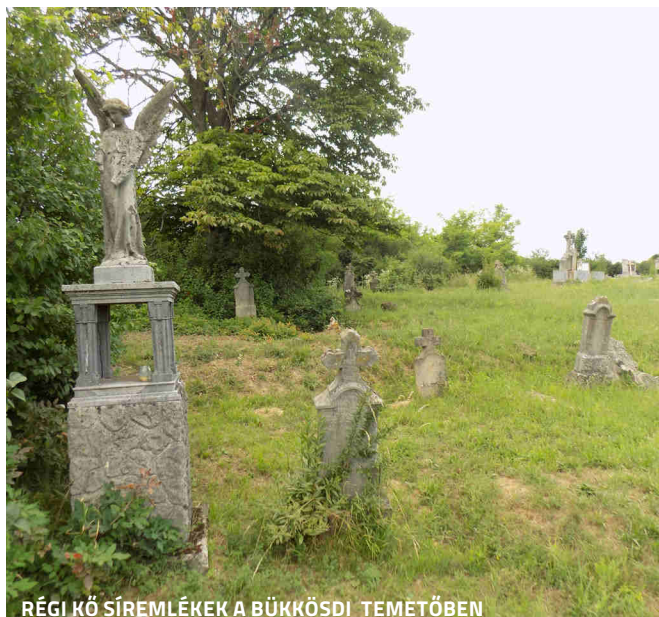
TEMETŐK

Két működő temető található a település területén. A bükkösdi temető a település D-i kapuja mentén fekszik. Keleti tájolású, meredek teraszosan kiképzett partoldalán sok régi síremlékekkel is találkozhatunk.

A megyefai temető a településrész déli felén, egy DNY-i fekvésű, szelíd domboldalon található.

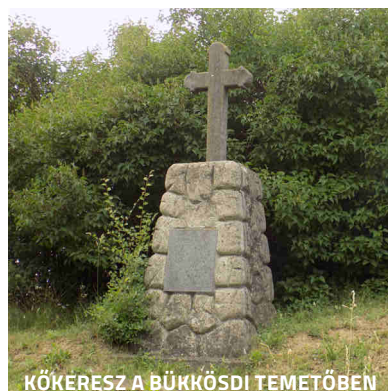
A BÜKKÖSDI TEMETŐ

RÉGI KŐ SÍREMLÉKEK A BÜKKÖSDI TEMETŐBEN

SÍREMLÉK A XX. SZÁZAD ELEJÉRŐL

KÖKERESZ A BÜKKÖSDI TEMETŐBEN

MEGYEFA SZÉP FEKVÉSŰ TEMETŐJE

RAVATALOZÓ A MEGYEFAI TEMETŐBEN

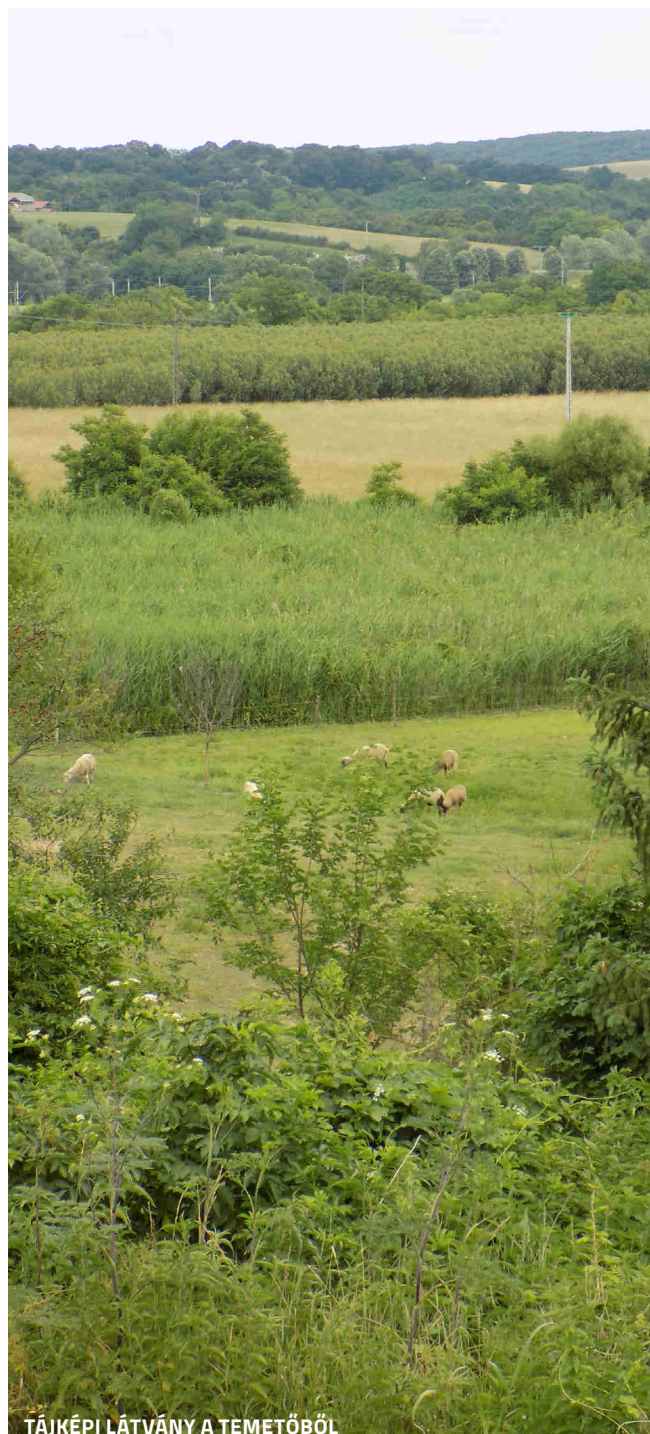
TERMÉSZETKÖZELI TERÜLET

Bükkösd külterületét izgalmas tájképi változatosság jellemzi. Használata és védendő értékei miatt a kézikönyv két kategóriába sorolta

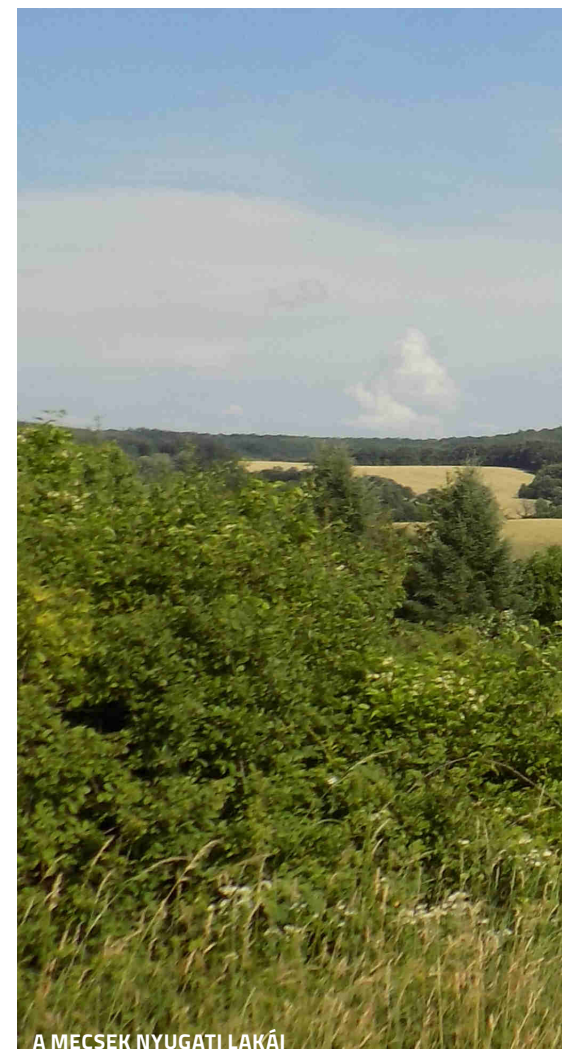
A beépítetlen területek nagy részét (a teljes közigazgatási terület 50%-a!) olyan, a helyi építési szabályzatban egészségügyi, szociális, turisztikai (közjóléti) erdőterületek jelentik, melyen a korábbi fejezetekben részletesen bemutatott Natura 2000-es, az országos ökológiai hálózatba és a Nyugat-Mecsek Tájvédelmi Körzetbe tartozó területek találhatók. Ezek kézikönyvünkben a természetközeli terület kategóriába kerültek besorolásra. Vannak olyan összefüggő részeik melyeken 88%-os az összefüggő erdőtakaró!

A település jelentős hányadát képező, völgyekkel, dombokkal szabdaltnak, tagolt felszínű, magas tájpotenciállal bíró területek egyik feladata a védett és ritka fajok és társulások megőrzése és a természetkímélő gazdálkodás kiterjesztése. Utóbbi erősítése érdekében itt prioritást élveznek a vágásos erdőgazdálkodással szemben az állandó erdőborítást biztosító módszerek, vagy éppen a gyepek kaszálásának a költségi időhöz való igazítása. Napjainkban egyre nagyobb igény mutatkozik a szabadban való tevékenységek iránt, mely összekapcsolható a terület értékeinek természetkímélő bemutatásával.

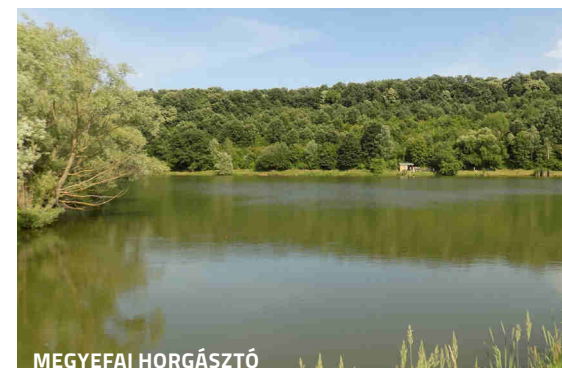
A nem természetközeli, hanem – a kézikönyvben – egyéb területbe sorolt beépítetlen területek a teljes közigazgatási terület több mint 1/3-át, összesen 35%-ot tesznek ki. Ennek a völgyekkel kevésbé szabdaltnak, inkább dombhátú jellegű terület külső megjelenését a természetes növényzettel borított felületek azaz erdők (50%), gyepterületek (24%) és a szántók (21%) határozzák meg. A terület egységben olyan kiváló termőhelyi adottságú gazdasági jellegű erdőterületek és a helyi építési szabályzat szerint olyan (jellemzően nagyüzemi táblás) mezőgazdasági területek tartoznak, amelyeknél az alapfunkció mellett a környezet- táj- és természetvédelmi, valamint ökológiai érdekek is jelentős szerepet játszanak. A terület földrészelein a növénytermesztés, az állattartás és állattenyésztés és a halászat, továbbá az ezekkel kapcsolatos, a saját termék feldolgozására, tárolására és árusítására szolgáló építményeken kívül a legeltetési állattartást, valamint a pihenést, testedzést, tájékoztatást, az öko- és lovasturizmust szolgáló, és a terület fenntartásához szükséges építmények és épületek helyezhetők csak el.

TÁJKÉPI LÁTVÁNY A TEMETŐBŐL

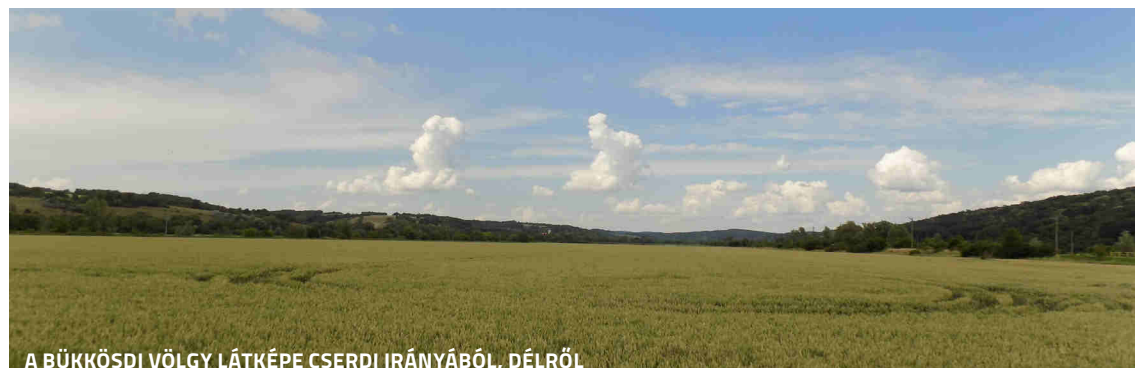
A MECSEK NYUGATI LAKÁI

MEGYEFAI HORGÁSZTÓ

ZÁRTKERTES TERÜLET

A BÜKKÖSDI VÖLGY LÁTKÉPE CSERDI IRÁNYÁBÓL, DÉLRŐL

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

5

A fejezetben a településképi szempontból meghatározó területekre vonatkozó, településképi illeszkedést biztosító javaslatokat gyűjtöttük össze, kiegészítve a településképi minőségi formálására vonatkozó ajánlásokkal.

Az előző fejezetekben meghatározott területi lehatárolások szerint, útmutatók formájában „bontjuk ki” a településképi és arculati jellemzőket. A példaértékű, pozitív megoldásokat ábrákkal és a faluból, illetve egyéb hasonló karakterű településről származó fotókkal egyaránt szemléltetjük, de ezek mellett negatív példákat is rögzítünk a különböző sematikus rajzok segítségével.

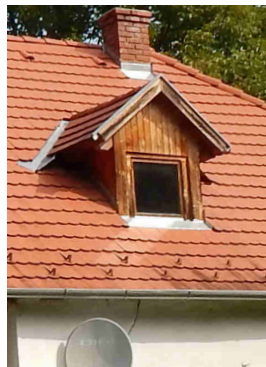
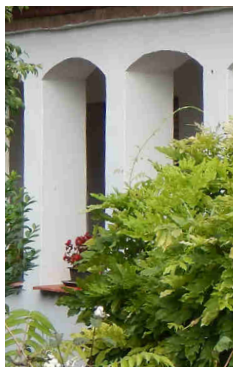
JELMAGYARÁZAT:

Javasolt megoldás

Nem javasolt megoldás

TELEPÜLÉS-KÖZPONT

TELEPÍTÉS

A település központi részen az utcával párhuzamosan telepített főépületek a jellemzőek, melyek egyfajta térfalat képeznek a falu orsószerűen kiszélesedő parkosított közterülete körül.

Ehhez a hézagosan zárt sorú, előkert nélküli telepítéshez alkalmazkodjunk új beépítés vagy bővítés során.

Az épület oldalhatár melletti befordítása, oldalszárny vagy akár félkeretes beépítés is illeszkedik a kialakult karakterhez.

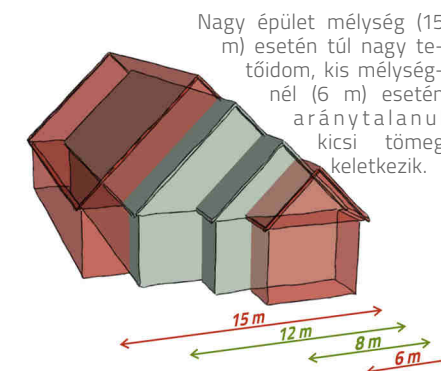
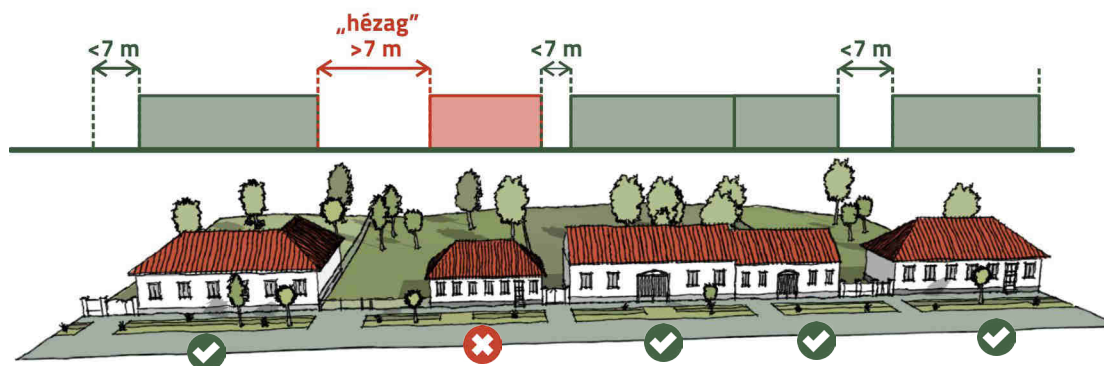
A hátraugratott épület megbontja az utcai homlokzatok által alkotott egységes térfalat.

TÖMEGARÁNY

Az utcával párhuzamos telepítésszerű épületszárny/épület esetében oldalhatáron álló beépítésnél a be nem épített „utcai hézag” 7 méternél nagyobb nem lehet.

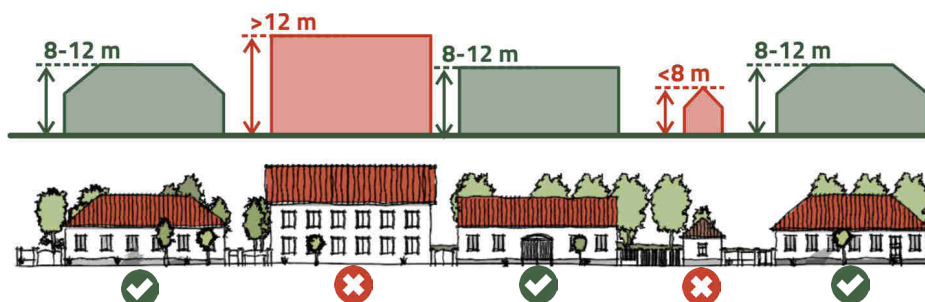
Az utcával párhuzamos főépület mélysége 8-12 méter nagyság között álljon meg

MAGASSÁG

A falu központjának egységes megjelenést szolgálja az épületek magassága is. A meglévő egyszintes (esetenként alagsor + földszint + tetőtér beépítés) épületek közé épülő új házaknak hasonló magassággal kell épülniük, mint ahogy környezetükben ez jellemző. A túl magas házak eltérnek a településrész karakterétől.

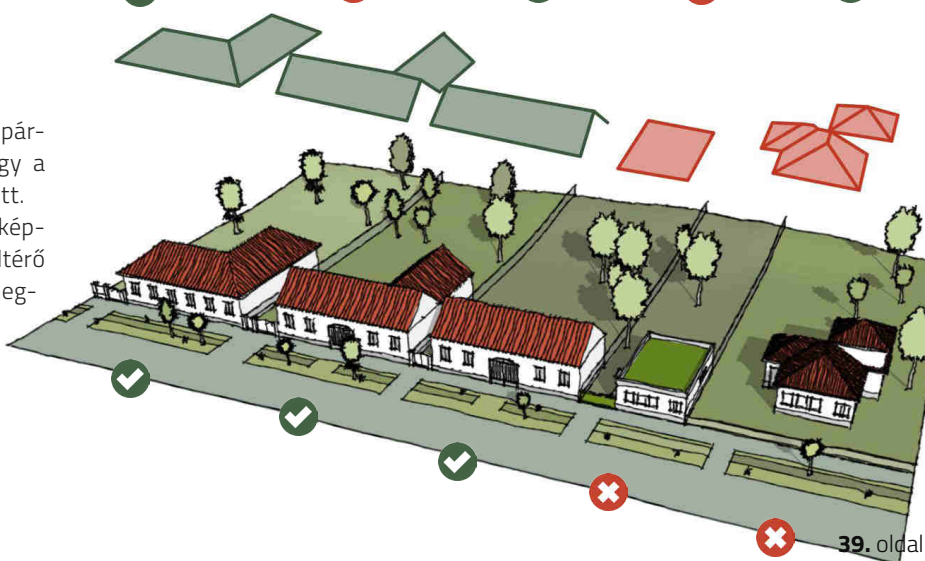
Az utcafronti épület legmagasabb pontja ne legyen 12 méternél magasabb, illetve 8 méternél kisebb.

TETŐFORMA

A településrészen új építés esetén az utcával párhuzamos tetőgerincű nyeregtetős tűzfalas, vagy a hégagnál konttyal lezárt épület kialakítása ajánlott.

A környező beépítésektől a kialakítását, formaképezését, összetettségét tekintve jelentősen eltérő tetőzetű épület építése nem javasolt, mert megbontja a meglévő településképet. A mediterrán jellegű vagy lapostetős tetőidom idegenül hat ebben a környezetben is. A tető hajlásszöge 35-45 fok közötti mértéket legyen fel.

HAGYOMÁNYOS FALUSIAS TERÜLET

TELEPÍTÉS

A településrész épületei döntő többségének telken belüli elhelyezkedése az északi oldalhatárral párhuzamos, az utcára merőleges rendszerű, keskeny előkertés vagy előkert nélküli kialakítással. Ezzel a hagyományos a telepítéssel meglévő keskenyebb telkek esetében is jó beépítési lehetőséghez juthatunk.

Új épület a telek homlokvonalától számított 60 méteren belül helyezük el. A hosszú telek hátsó felében, a domboldalon kialakított nagy tömegű épület megjelenése tájképi szempontból nem kívánatos.

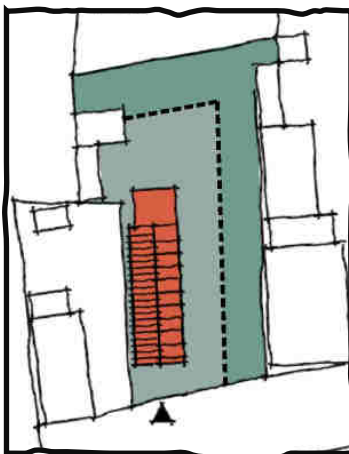
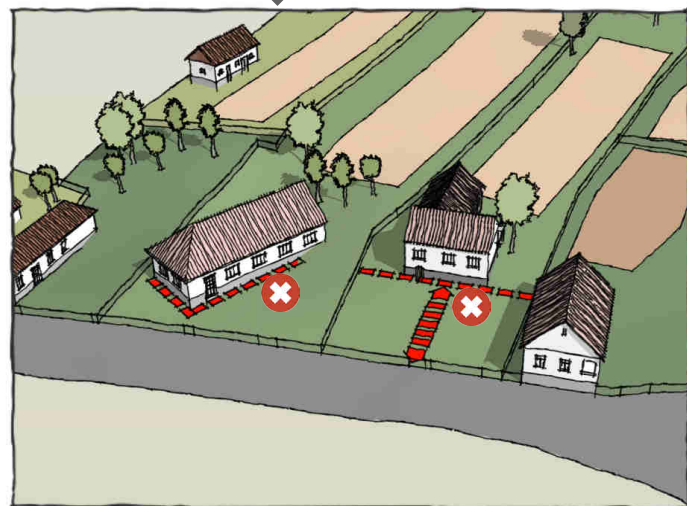

A fésűs és oldalhatáron álló beépítési módok Bükkösdön. Alakó-épület sötét a gazdasági épületek világos színnel kiemelve.

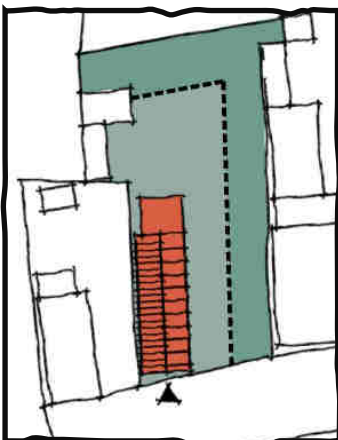
A hagyományos falusi gazdálkodó életforma tapasztalatai és fejlődése formálta Bükkösd településszerkezetét és jelölte ki a telken belüli építmények helyét. A népi építészet ökológikus építészet volt, mert az energia-, anyag-, víz, és levegőgazdálkodás tudatos elemei ott vannak az épületek telepítésében is. A tájolt elhelyezéssel a melegt igénylő épületek a kedvezőtlenebb égtájú oldalra kerültek. A tájolt telepítés eredménye, hogy a porta és az épületegyüttes közepe maga a védett udvar.

A keskeny telkekre jellemző oldalhatáron álló telepítésnél egysoros épületegyüttesünk (lakóház, istálló, ólak, szén) határolja el a szomszédtól a kedvező éghajlat felé tájolt udvarunkat. Figyeljük meg, hogy a nagyobb méretű, szélesebb telkeknél több funkcióval bíró udvarok is kialakulhatnak. A gazdagabb portáknál keresztcsűr választja el ezeket egymástól.

Példák a kerülendő nem hagyományos beépítésekre

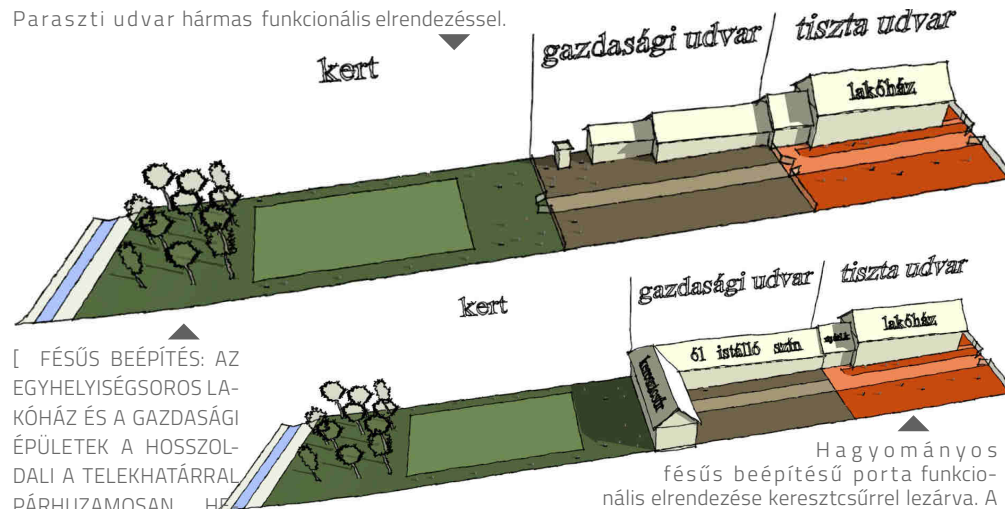
✓ Használható előkert a fűrészfogas beépítésnél. A homlokzat előtti pompás virágoskert alakítható ki

✗ A fűrészfogas beépítésnél a túl keskeny előkertenél a közel kerül a ház „éles” sarka az utcához

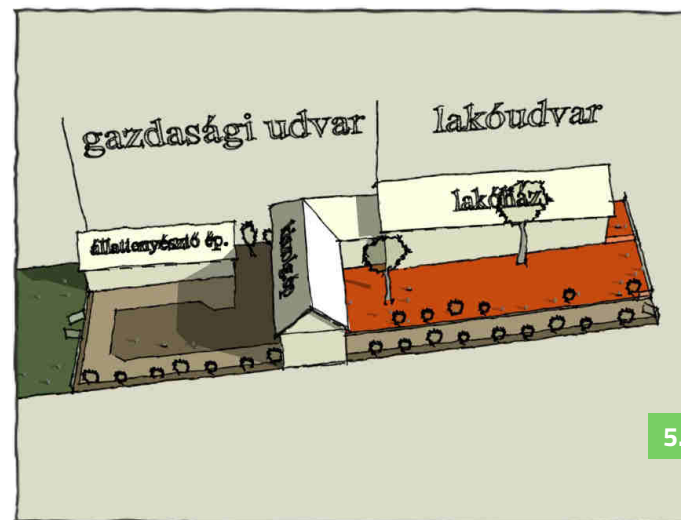
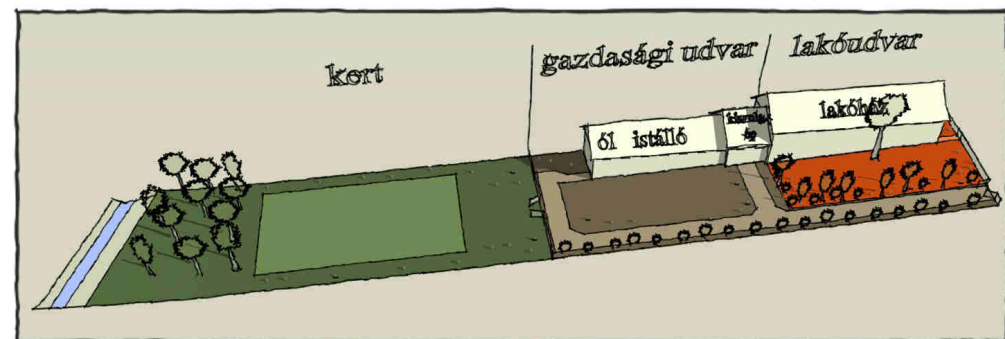
[FŰRÉSZFOGAS BEÉPÍTÉS: SAJÁTOS TÍPUSA A FÉSŰS BEÉPÍTÉSNEK, MELYNÉL AZ ÉPÜLETEK AZ UTCA VONALÁHOZ VISZONYÍTVÁ FERDÉN KERÜLTEK TELEPÍTÉSRE, JELLEMZŐEN A FERDE TELEKHATÁR MIATT, VAGY A SZINTVONALRA MERŐLEGES, LEJTŐVONALLAL PÁRHUZAMOS ÉPÍTÉS ÉRDEKÉBEN.]

Paraszti udvar hármas funkcionális elrendezéssel.

[FÉSŰS BEÉPÍTÉS: AZ EGYHELYISÉGSOROS LAKÓHÁZ ÉS A GAZDASÁGI ÉPÜLETEK A HOSSZOLDALI A TELEKHATÁRRAL PÁRHUZAMOSAN HELYEZKEDIK EL.]

Hagyományos fésűs beépítésű porta funkcionális elrendezése keresztcsűrrel lezárva. A keresztben álló csűr a lakó- és gazdasági udvart határolja le, mögött kezdődik a kert.

A mai igényeknek megfelelően átalakított hagyományos fésűs beépítésű paraszti udvar funkcionális elrendezése sorolt épületegyüttesel, illetve keresztcsűrös kialakítással. A gazdasági zóna elkülönítve került kialakításra és külön megközelíthetőséggel rendelkeznek.

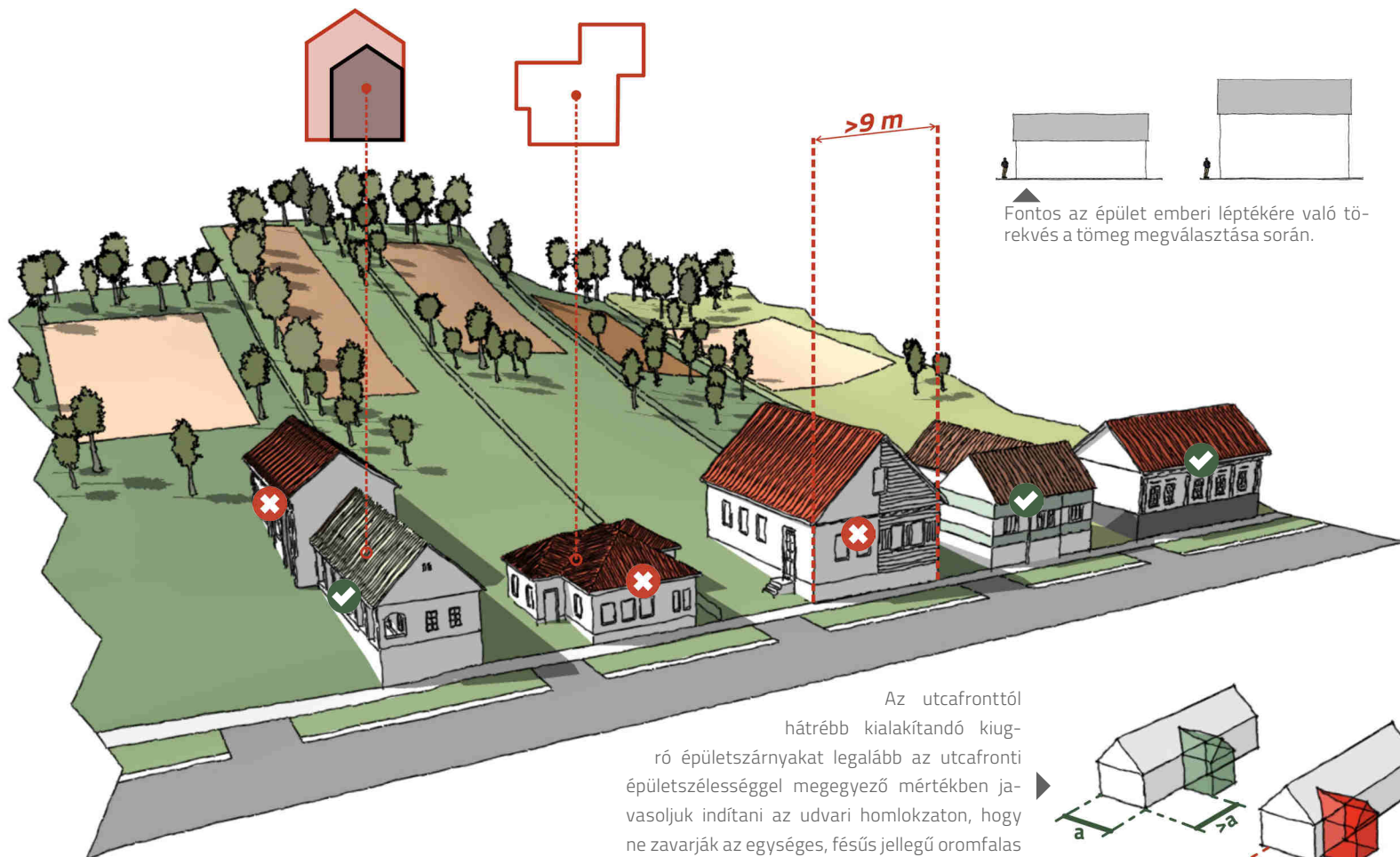
5. ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

TÖMEGARÁNY

Új épületnél a hagyományos utcára merőleges épületek homlokzati arányaihoz illeszkedő homlokzatszélességünk 7-10 méter között álljon meg. A legnagyobb utcafronti homlokzatszélesség a telek homlokvonalának 2/3-át ne haladja meg, az ajánlott minimális épülethosszúság 15 méter. Az épület akkor lesz arányos, ha a két méret aránya 1:2 és 1:3 érték között marad.

Utcával párhuzamos épületeknél az épület mélysége ne legyen kisebb 7 méternél.

Aranyszabály, hogy részesítsük előnyben a letisztult és egyszerű tömegeket és formákat az összetett megoldásokkal szemben.

A főépület mögé telepített gazdasági épületeink magassága ne haladja meg a lakóépületünkét, méretével is jelezzük annak alárendelt „mellék” funkcióját.

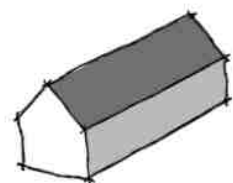
Az utcai épületnél nagyobb tömegű hátsó gazdasági épület elhelyezése tilos.

Válasszuk a használati igényekre, a telek méretére, formájára is figyelemmel lévő letisztult és egyszerű formákat, tömegeket az összetett (pl. ún. mediterrán típusú épület) megoldásokkal szemben, utóbbiak a település más, fiatalabb és fiatalosabb részén jellemzők.

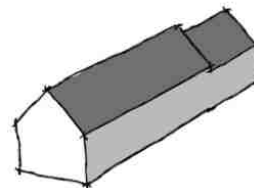
Alaprajz tekintetében ajánlott a hagyományos elrendezés szerinti hosszúházas, kis fesztávolságú, téglalap alakú befoglaló forma alkalmazása, melynek tetőgerince a hosszabbik oldallal párhuzamos gerincvonallal párosul.

Bővítés során lehetőleg a hozzáépítés a hosszanti tengely mentén történjen a fő épülettömeg mögött.

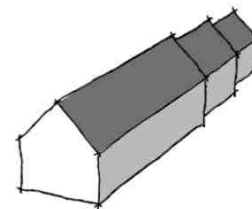
Tetőtérbeépítésnél érzékenyen kell megállapítani a térdfal magasságát, illetve a gerincvonal megemelését.

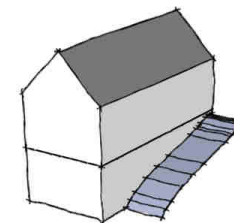
hagyományos téglalap alaprajzú („háromosztatú”)

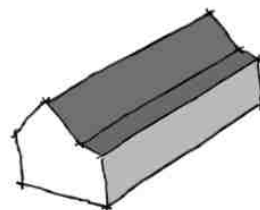
hosszúház melléképülettel

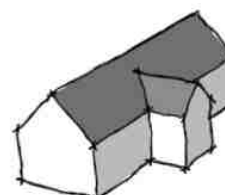
hosszúház több melléképülettel

alápincézett

esőcsendestős

kódisállásos (fióktetős)

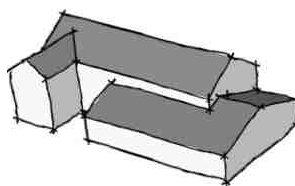
tornácos

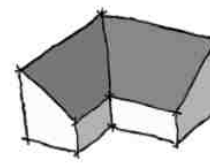
keresztcsűrös

TELEPÜLÉSRE, TÁJEGYSÉGRE JELLEMZŐ ÉPÜLETFORMÁK

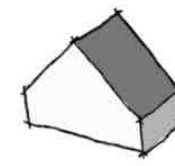
tagolt tömegű

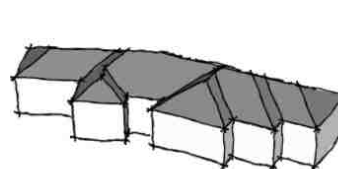
nyeregetetős

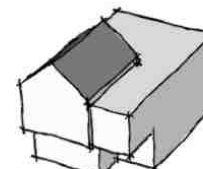
sátortetős, többszintes

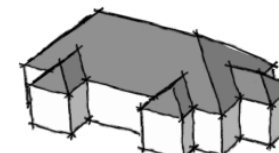
széles oromfalas

összetett tetős

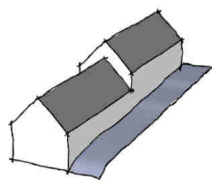
lapostetős

hozzáadott tömegű

TELEPÜLÉSRE, TÁJEGYSÉGRE NEM JELLEMZŐ ÉPÜLETFORMÁK

✓ A terep emelkedéséhez, illetve süllyedéséhez igazodó épületmagasság váltások lágyan, de érzékelhetően követik és jelzik a domborzati viszonyokat.

MAGASSÁG

A túlnyomórészt földszintes épületek magassága viszonylag egységes. Új házaknak hasonló magassággal kell épülniük, mint a környezetükben jellemző épületeknek. A túl magas házak eltérnek a kialakult településképi jellemzőktől. A domb felőli oldalon telepített aránytalanul magasabb épületek megbontják az utca egyensúlyát és még inkább alárendelik a szembe lévő mélyebb fekvésű telkek épületeit.

A szintsámra a földszint, esetenként az alagsor+földszint+tetőtér beépítés a jellemző. Az épület legmagasabb pontja 11 méternél ne legyen magasabb.

TETŐFORMA

A településrészen a szimmetrikus oromfalas nyeregtető a jellemző, de találkozunk a kockaházak esetében kontyolt nyeregtetővel is.

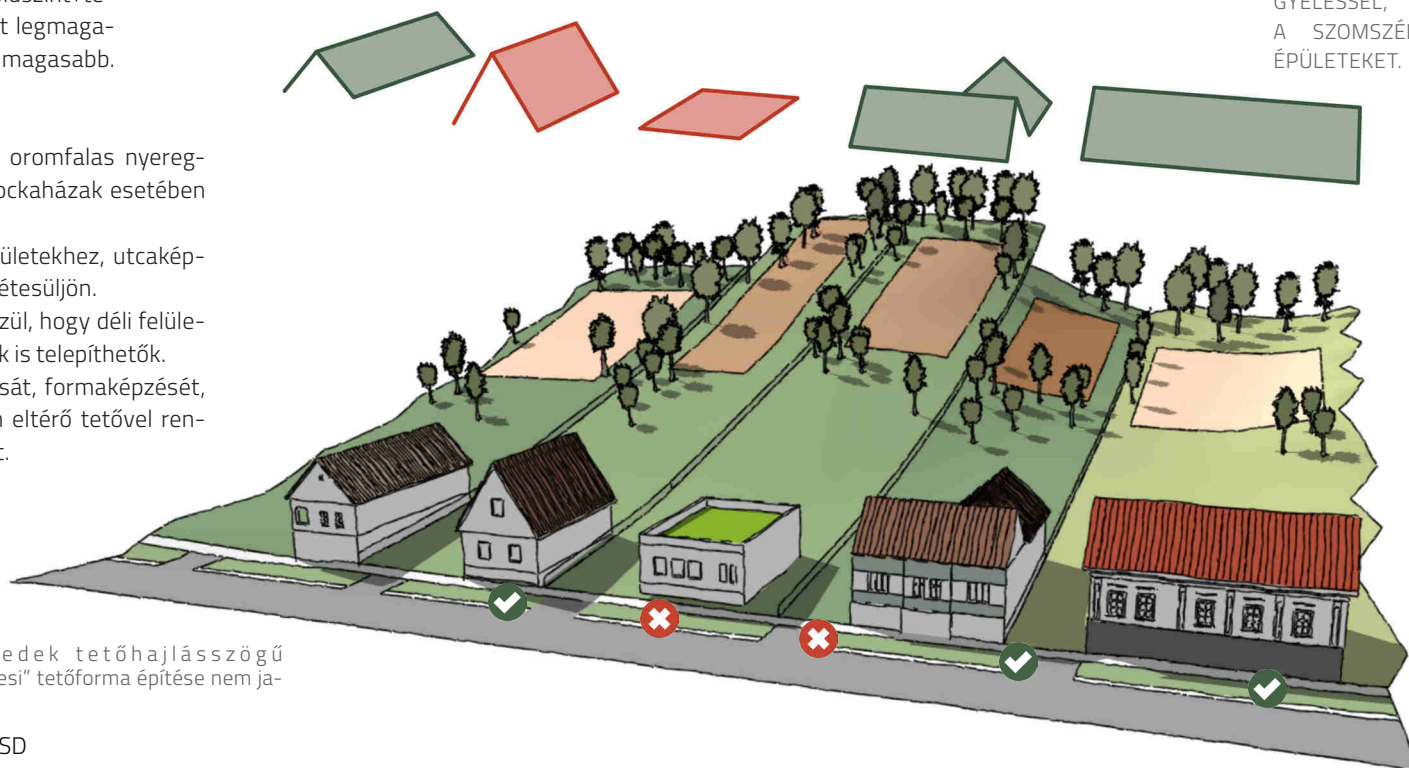
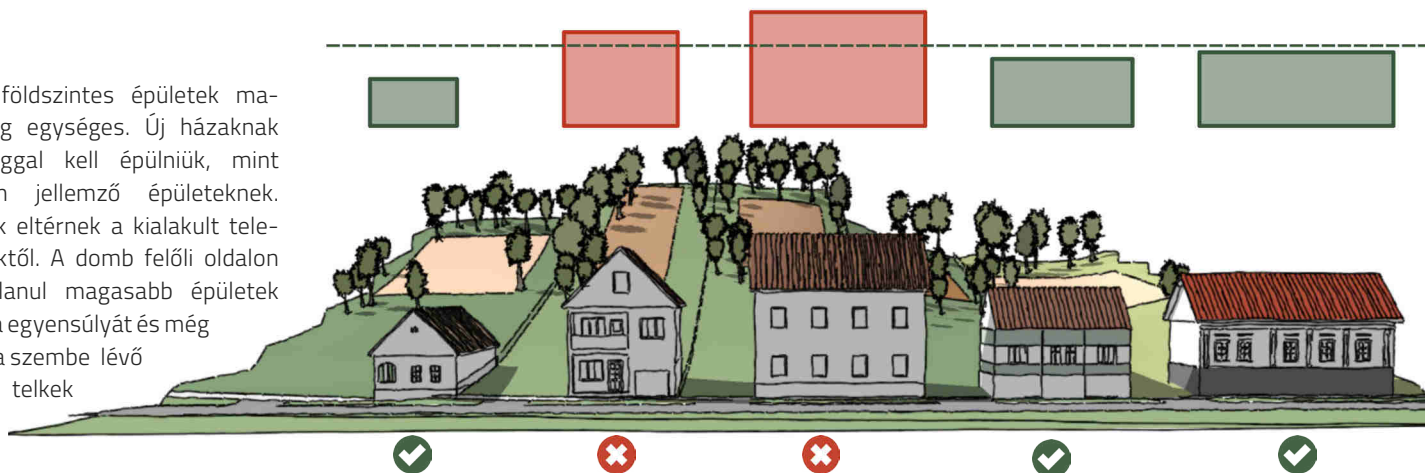
Új építés esetén a szomszédos épületekhez, utcaképhez illeszkedő, nyeregtetős épület létesüljön.

A nyeregtető egyik előnye a sok közül, hogy déli felületén napelemek, vagy napkollektorok is telepíthetők.

A környező beépítésektől kialakítását, formaképzését, összetettségét tekintve jelentősen eltérő tetővel rendelkező épület építése nem javasolt.

▲ A meredek tetőhajlásszögű ún. „alpesi” tetőforma építése nem javasolt.

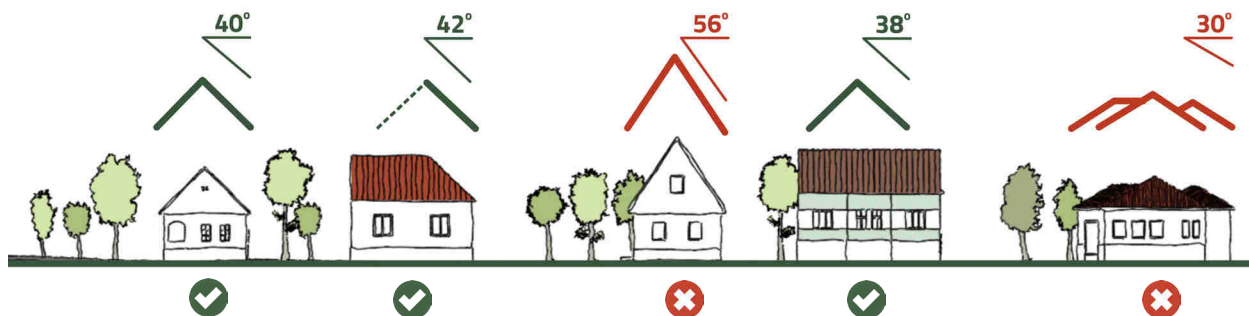

[A TÚLNYOMÓRÉSzt FÖLDszINTES ÉPÜLETEK MAGASSÁGA NEM EGYSÉGES A TELEPÜLÉS-RÉSZEN, RÁADÁSUL A KESKENY TELEKSZÉLES-SÉGEK NEM VISELIK JÖL A SZOMSZÉDOS ÉPÜLETEK NAGY ÉPÜLETMAGAS-SÁGBELI KÜLÖNBsÉGÉT. MANAPSÁG AZ ELŐÍRÁ-SOK ÉS EGYÉB OKOK MI-ATT, AZ ÉPÜLETEK ÁLTA-LÁBAN MAGASABBAK, SZÉLESEBBEK ÉS TERJEN-GŐSEBBEK MINT KORÁB-BAN VOLTAK, ÍGY HA NEM KEZELJÜK KELLŐ ODAFI-GYELÉSSEL, ELNYOMJÁK A SZOMSZÉDOS, RÉGI ÉPÜLETEKET.]

5. ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

TETŐHAJLÁSSZÖG

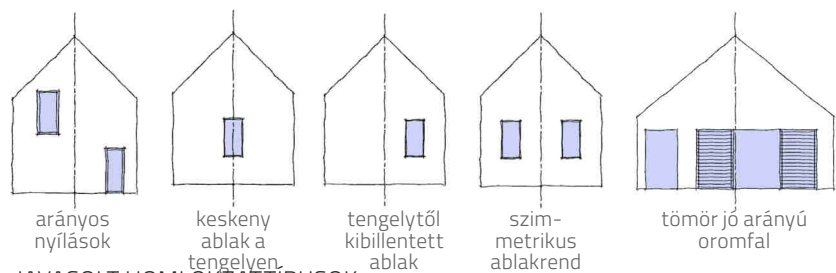

A lakóépületek tetőhajlásszöge megközelítőleg azonos a hagyományos épületek esetében.

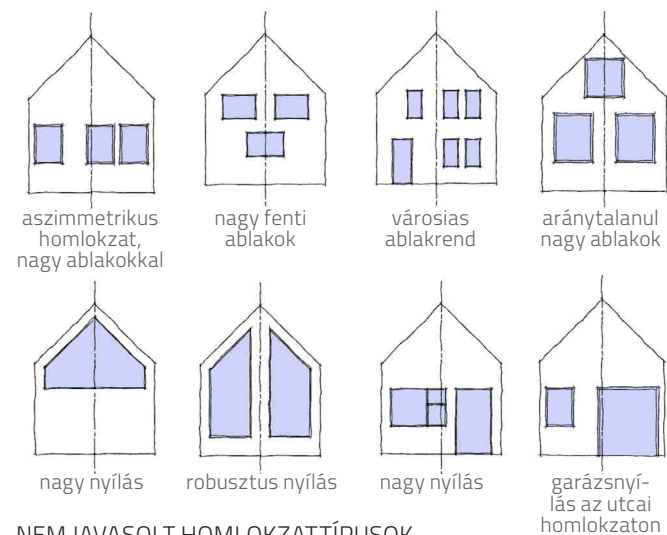
Illeszkedjünk a környezetben kialakult régi adottságokhoz. A 35-45 fok közötti tetőhajlásszögön belül a szomszédos ingatlantól kis mértékben (+/- 5 fok) javasolt eltérni.

A magasabb hajlásszögű tető azon túl, hogy egy gazdaságosan kihasználható tetőtérhez jutunk, erőteljesebbé teszi házunk homlokzati megjelenését. A történeti településrészekben a telepítés mellett ez a legmeghatározóbb építészeti karakter!

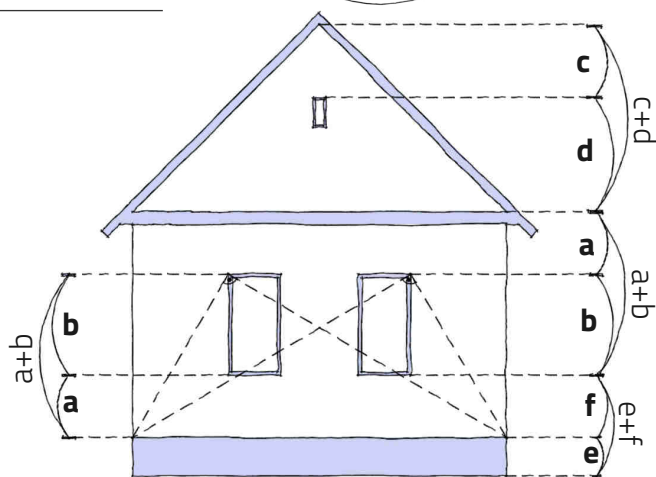
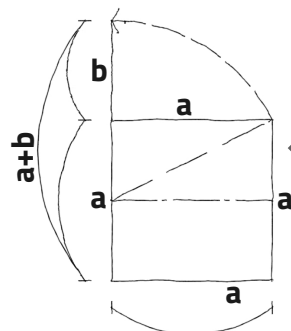
HOMLOKZAT

JAVASOLT HOMLOKZATTÍPUSOK

NEM JAVASOLT HOMLOKZATTÍPUSOK

A hagyományos patinás épülettervezésben felfelület aránya a nagyobb („anyafelület”) és ehhez képest nagyságrenddel kisebb az ablaknyílások összfelülete. A hagyományos keskeny méretű, álló téglalap nyílászárók alkalmazása javasolt elsősorban. Nagyobb ablakfelületeket csak a tornácszerűen hátrébb húzott belső falsíkra javasolt helyezni, vagy vázas, oszlopos szerkezetek, pillérek közé. Az oromfalon lehetőség szerint csak szellőzőnyílás méretű nyílást helyezünk el, itt az ablakoknak alacsonyabbnak és kisebbeknek kell lennie, mint az alattuk lévő földszintieknek. Az ablakok kiosztása legyen egyszerű, figyelve a fal súlyponti tengelyét. Erre a tengelyre akkor is figyeljünk, amikor pl. vakolatdíszeket vagy padlás bevilágítót helyezünk el. Az ablak vagy éppen tengelybe essen, vagy tudatosan legyen attól eltérő helyen. A tengelytől csak egy kissé eltolt nyílások diszharmonikus hatást kelthetnek. A tervezésnél bátran használjuk az arany-metszést (lásd mellékelt segédábrákat!).

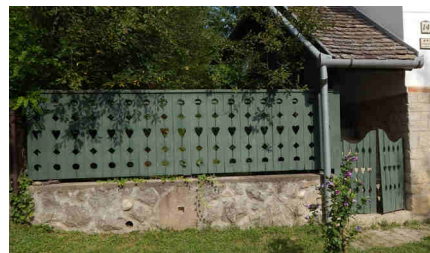
Árnyékolásra zsalugátert, spalettát használunk redőny helyett. Az épület utcai homlokzatára ne építsünk erkélyt, loggiát, vagy az arányokat felborító széles garázkaput.

[ARANYMETSZÉS: A ÉS B (A>B) AZ ARANYMETSZÉS SZERINT ARÁNYLIK EGYMÁSHOZ, HA AZ EGÉSZ (A+B) ÚGY ARÁNYLIK A NAGYOBBIK RÉSZHEZ (A), AHOGY A NAGYOBBIK RÉSZ (A) A KISEBBIK (B) RÉSZHEZ]

KERÍTÉS

A hagyományos falusi utcakép védelme, a keskenyebb utcaszélesség, kedvezőbb térézet és a tájképi elemek érvényesülése miatt áttört, legfeljebb 1,8 méter magas utcai kerítés építése javasolt.

AJTÓK, ABLAKOK

Épületeink megjelenését és hangulatát a nyílászárók mérete, arányai és tagoltsága is nagyban befolyásolja.

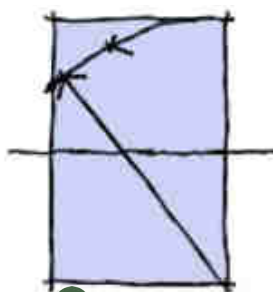
A hagyományos nyílásrend a történeti településrészen is megfigyelhető: két vagy három osztatú ablak, mely az utcai homlokzaton szimmetrikus kialakítással kerül beépítésre, a homlokzat oldalán pedig tornácajtó, vagy tornácnyílás(ablak).

Új nyílásrend kialakításánál ennek az osztásrendnek a követése javasolt. Hagyományos épületünkön az eredeti (építéskori) nyílásrendet és méreteket ne változtassuk meg, ha megtörtént lehetőleg a következő felújítás során térjünk vissza az eredetihez ez vonatkozik a pinceépületekre is. A beépítésre kerülő ablakok legyenek álló téglalap alakúak. Javasolt szélességük 0,9-1 m, magasságuk 1,5-1,7 m. A régi épületekhez nem illik az osztás nélküli nyílászáró, ezért ne építsünk be egybeüvegezett nagy felületű négyzetes ablakokat. Amennyiben modern épületet építünk a nyílászárók álló téglalap jellegével, vagy osztásával teremtsük meg a kapcsolatot az épített hagyománnyal.

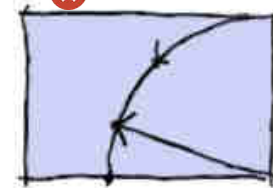
Tetőtér beépítés esetén csak tetősík ablakot alkalmazzunk. Álló ablak csak a tetősíkon belül alakítható ki.

Az árnyékolást fa zsalugáterrel, spallettával oldjuk meg. Ha ragaszkodunk a redőnyhöz azt lehetőleg fából, vagy fóliázott műanyagból, rejtett redőnyszekrény kialakításával valósítjuk meg.

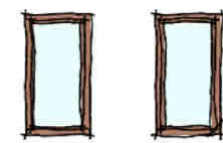
[HA AZ ÁTLAGOSNÁL TÖBB FÉNYRE VAN SZÜKSÉGÜNK, AKKOR AZT NE AZ ABLAKOK NÖVELÉSÉVEL ÉRJÜK EL. JOBB MEGOLDÁS HA VÁZAS, OSZLOPOS SZERKEZETEK, PILLÉREK KÖZÉ TERVEZTETÜNK NAGY ÜVEGFELÜLETEKET.]

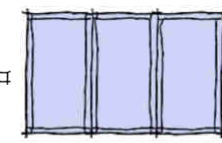
A felső sarokból húzott ív a függőleges oldalt a felső részben metsze el.

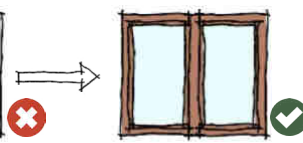
✓ JAVASOLT ABLAKTÍPUSOK

Helyette két álló ablak

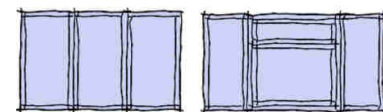
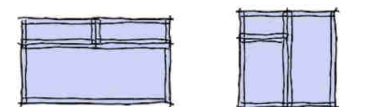

Széles 3 osztatú ablak

Helyette vázas, oszlopos szerkezetekkel, pillérekkel osztott ablakfelület

✗ NEM JAVASOLT ABLAKTÍPUSOK

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

Az épületeink burkolása, vakolatának színezése, megmunkálása minden korban kedvelt tulajdonosi eszköz. Megfontoltan válasszunk a lehetőségek szinte korlátlan tárházából. Keressük a természetes anyagokat a homlokzatunk kialakítása során!

A történeti településrészen elsősorban a vakolt homlokzati felületek jellemzőek. A színek esetében a fehér mellett a halvány sárga-fehér összeállítás a javasolt. Az erősen tagolt homlokzatoknál kerüljük az erőteljes kontrasztú színelhelyezést. A síma, tagolatlan felületeknél ellenben szükség lehet a megfelelően kiválasztott, nagyobb színellentétek alkalmazására.

Az ajtók, ablakok anyagára hagyományosan a fa jellemző, de elfogadható megoldás a fát utánzó műanyag nyílászárók használata is. A javasolt színek a hagyományos jellegű épületeknél a barna, méreg zöld és okker sárga.

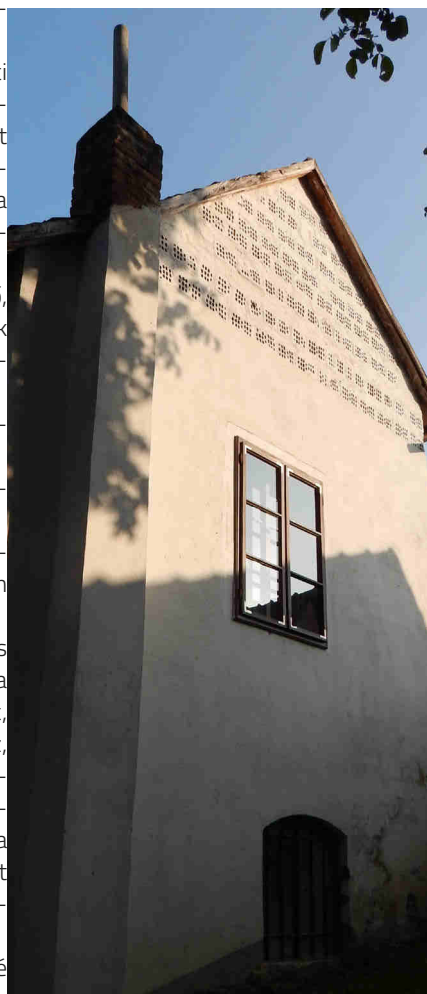
A tornácoszlopok hagyományos anyaga az épülettel meg egyező falazott téglapillér, illetve a fa oszlop.

Tetőhéjazat esetében törekedni kell a hagyományos kialakítású, égetett agyag cserépfedésre.

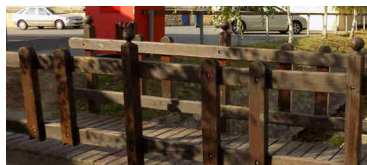
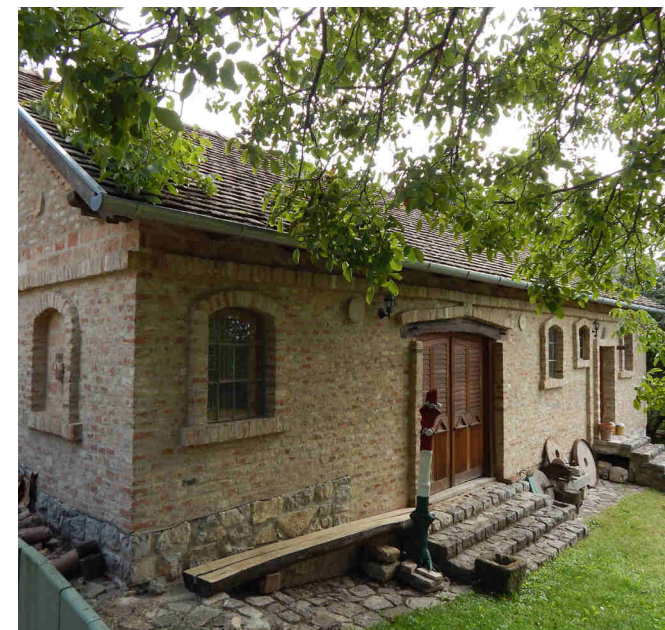
A közterületről feltáruló homlokzaton antenna, égéstermék-elvezető és légkondicionáló berendezés látható módon nem helyezhető el.

Az épületek egységét javítja, ha a főépület, a melléképület és a kerítés szín és anyaghasználatára az egységesség lesz a jellemző. Színek tekintetében a harsány, rikító színhasználat, vagy a túl élénk anyaghasználat (pl. rikító színű fémlemez, vagy egyéb anyagú fedés, burkolat és felületképzés) kerülendő. Az erős, sötét színeket csak kis felületen, épületrészekben javasolt használni (pl. ablakok, tagozatok). 4-5 fajta színárnyaltnál egy ingatlan esetében nem érdemes többet használnunk. A túlszínezett épület hamar elveszíti érdekességét.

A belső utaknál alkalmazhatunk bontott téglát is a kevésbé igénybevett felületeknél.

[HA NEM DIVATOS, HANEM IDŐTÁLLÓ HÁZAT SZERETNÉNK ÉPÍTENI, AKKOR TUDNUNK KELL, HOGY A RÉGIEK ÉPÍTÉSZETE NEMCSAK A JÓ-ÍZLÉS MIATT VOLT MAGASABB SZÍNVO-
NALÚ A MODERN ÉPÍTÉSZETNÉL, HANEM AZÉRT IS, MERT MÉG NEM VOLTAK NAGY-
IPARI ÉPÍTŐANYAGOK, AMIKBŐL BÁRMIT ÖSSZELEHETETT TÁ-
KOLNI. NEM NAGYON LEHETETT ELRONTANI AZ ÉPÜLETEKET, NEM VOLT MIBŐL. AZ IPAROSOK ÉS A MESTEREM-
BEREK KEZE ALÓL TERMÉSZETES ÉS NEMES ÉPÍTŐANYAGOKBÓL JÓ ARÁNYÚ HÁZAK KERÜLTEK KI.]

TORNÁCOK

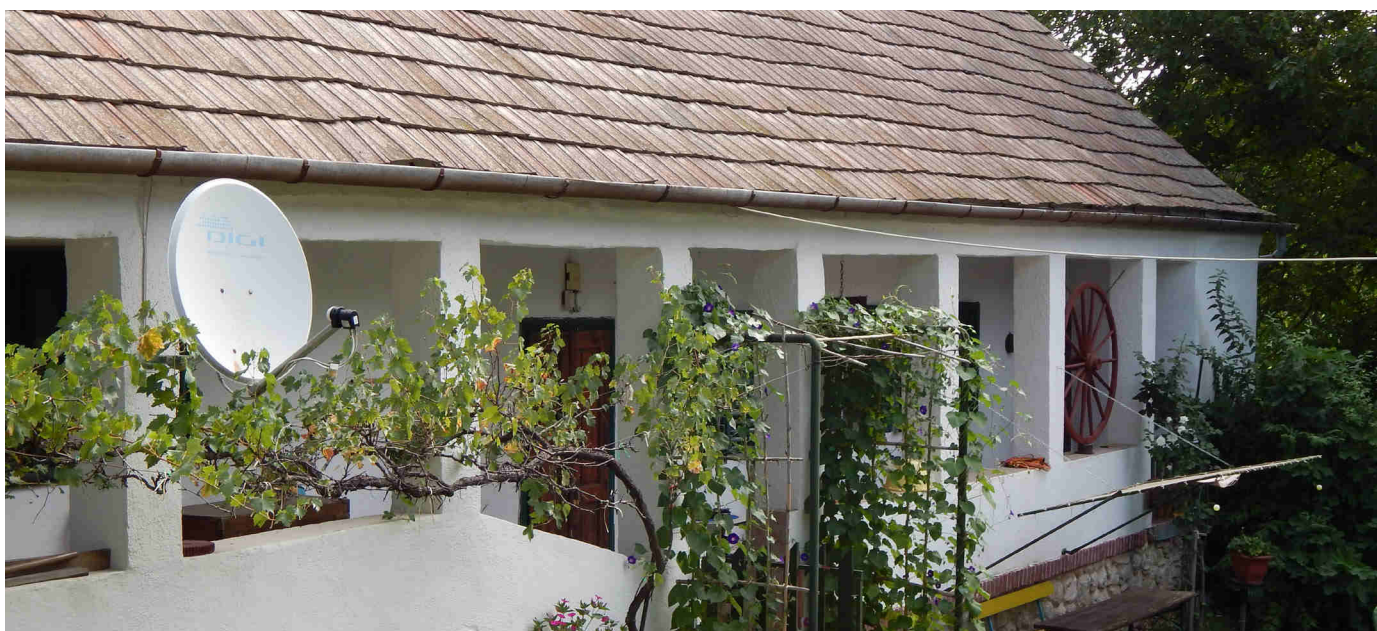
A magyar népi építészet leghatásosabb formai eleme az udvari oldalon végigfutó pillérsoros, vagy mellvédes pillérsoros tornác. Az árnyos, tornácos épületek utcáról feltáruló sora karakteres utcaképet képez.

A tornác átmeneti tér mely nem csak rossz időben hasznos, hanem például a nyári tikkasztó melegben is árnyékolja déli homlokzatunkat. Az régi településrészben több helyütt megfigyelhetjük a tornácok szép példáit főleg a helyi védett épületeken.

A pillérek készülhetnek az épület anyagából, de a fa megoldás is egyenértékű.

A meglévő tornácok megőrzendők, beépítésük elkerülendő. Ahol mégis megtörtént újbóli megnyitások a településkép és az épület megjelenése szempontjából is rendkívül előnyös megoldás.

Új épület tornáckialakításával és esetleges újszerű átgondolásával tovább vihetjük e hagyományt új otthonunkba.

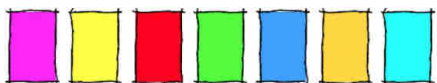

5. ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

LAKÓÉPÜLETEK SZÍNEZÉSE

Hogy környezetünket otthonossá tegyük, a színek segítségét is igénybe vehetjük, de vigyázzunk, mert ez kétélű fegyver. Az alábbiakba pár olyan összefüggésre kívánjuk felhívni a figyelmet, melyekre a harmonikus megjelenésű épületünk kialakítása során figyelemmel kell lennünk.

Azt talán mindenki tudja, hogy a meleg színek közelítenek, a hideg színek távolítanak, de azt is fontos tudnunk, hogy ha valamely tömeg érzetét növelni akarjuk, azt nagyon világos vagy telített színűre kell színezni. Többek között ezért is nem célszerű az amúgy is nagy felületű és tömegű lakóépületeknek telített homlokzati színt adni.

Telített „papagáj” színek

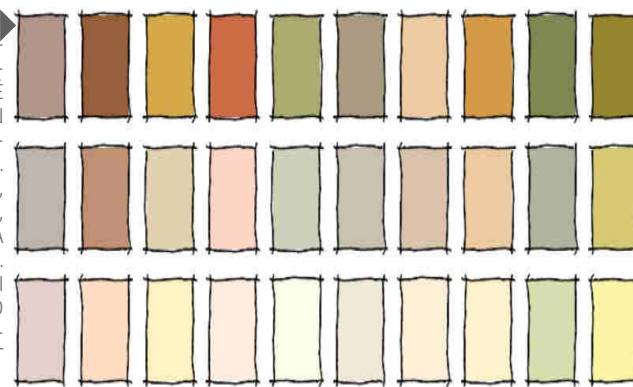
Az épületelemek, tagozatok, pillérek és nyílászárók különböző viszonyban vannak egymással. Általános szabály, hogy az ablak és ajtókeretek, tagozatok és lábazatok színénél előnyös, ha azok a fallal rokon színekből kerülnek kialakításra, de telítettségük és világosságuk mégis eltér attól. A fehér fal mindig jó döntés, de ugyanúgy lehet szép egy sötétebb és telítettebb színezetű homlokzat is. A tagozatoknak világosabb színükkel kell jelezniük, hogy azok síkja közelebb van hozzánk. Ellenben az ablak és ajtókeretek színezete jó ha eltér a fal színétől és jelentős világossági és telítettségi különbség is van közöttük.

A gazdagon tagolt régi parasztház kevésbé kívánja az erőteljes színkontrasztokat, mert a kisebb kontrasztok is erőteljes homlokzati megjelenítést adnak a tagolásoknak. A nagyobb színellentétekre a sima, tagolás nélküli homlokzatok esetében van csak szükség.

Színek tekintetében a harsány, rikító színhasználat, vagy a túl élénk anyaghasználat (pl. rikító színű fémlemez- vagy egyéb anyagú fedés, burkolat és felületképzés) mindig kerülendő. Az erősebb, sötét színeket csak kis felületen, épületrészekben javasolt használni (pl. nyílászáróknál). 4-5 fajta színárnyaltnál egy ingatlan esetében nem érdemes többet használnunk, mert a túlszínezett épület hamar elveszíti érdekességét. A homlokzatokra a hagyományos fehér, tört fehér és a lenti földszínek árnyalatait javasolja a kézikönyv, melyek vizuális megjelenését a jobboldali ábrák mutatják be.

[A FÖLDSZÍNEK:
A VÖRÖS-NARANCSSÁRGA-SÁRGÁSZÖLD SZÍNTARTOMÁNY KEVÉSSÉ TELÍTETT ÉS KÖZEPESEN SÖTÉT ÁRNYALATAIT NEVEZZÜK FÖLDSZÍNEKNEK. EZEK A TALAJ, A HOMOK, EGYES KÖZETEK, AZ AVAR, A FÁK KÉRGÉNEK ÉS A FÖLDFESTÉKEK SZÍNEI. A TEREPSZÍNŰ KATONAI ÖLTÖZET FOLTJAI MIND FÖLDSZÍNEK. ELSŐSORBAN GYÚJTÓNÉVKÉNT HASZNÁLJUK.]

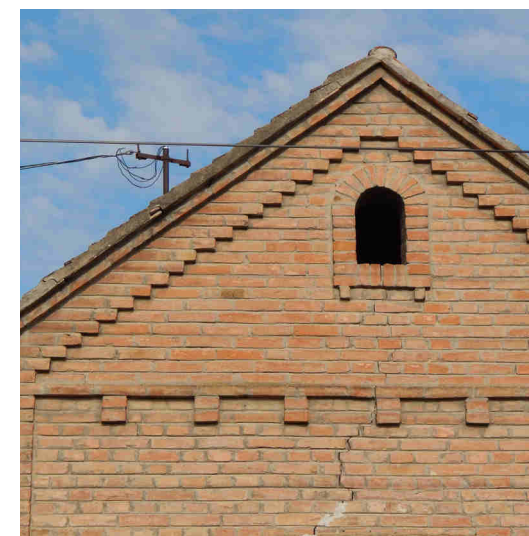
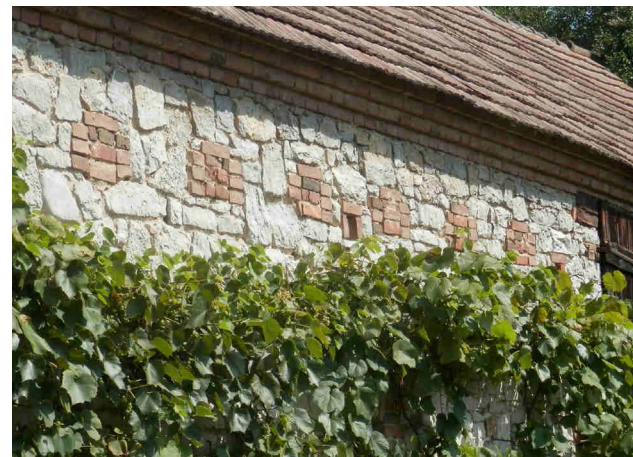
RÉSZLETEK

Sok olyan építészeti elem, megoldás, kerti építmény vagy műtárgy létezik mely portánkat és azon keresztül a településképet is formálja, annak esztétikai megjelenését emeli. A következőkben ezekre mutatunk be pár jó megoldást. Fő szabály, hogy az átépítés során törekedjünk az értékes részletek a megővására. Ezek lehetnek például szerkezeti megoldások is, a megemelt attikafal és a tető találkozása, tűzfallépcső, homlokzati elem egy szépen megmunkált pillérfejezet, bádog padlásszellőző vagy régi esőcsatorna.

Házunk és kertünk találkozási pontjai folyton változó, gazdagodó élménynyagot kínálnak. A ház mellé bekuszó növényanyag évről évre, évszokról évszakra más képet mutat. A növények az épületen egyrészt hangulatteremtő, díszítőelemek, másrészt hatékony, természetes eszközei az energiatudatos életmódnak – árnyékolnak!

A múlt század elejét idéző felújított, gyakran már nem működő kutak megteremtik a településen belül az időbeni folytonosság érzetét és gyöngyszemként díszítik a település portáit.

A térségben is jellegzetes építészeti arculati elem a nyers téglahasználat a kerítésnél vagy akár épület homlokzati architektúrájának kialakítása során. Alkalmazzuk bátran a kézi vetésű „gírbegörbe” bontott téglát!

MELLÉKÉPÜLETEK ELHELYEZÉSE

A melléképítmények, kerti építmények telepítésére a keskenyebb telekszélességek miatt elsősorban a hátsókertek alkalmasak és csak szélesebb telek esetében helyezzük ezeket az oldalkertbe.

Törekedjünk arra, hogy a főépületünk gondosan kiválasztott héjalása, anyaghasználata, színvilága ezekben az építményekben is visszaköszönjön, ezáltal biztosítva az egységes építészeti arculatot portánkon. Sok helyütt látható követendő példa a régi, funkcióját elvesztő gazdasági épületek, górék, ólak, istállók átalakítása.

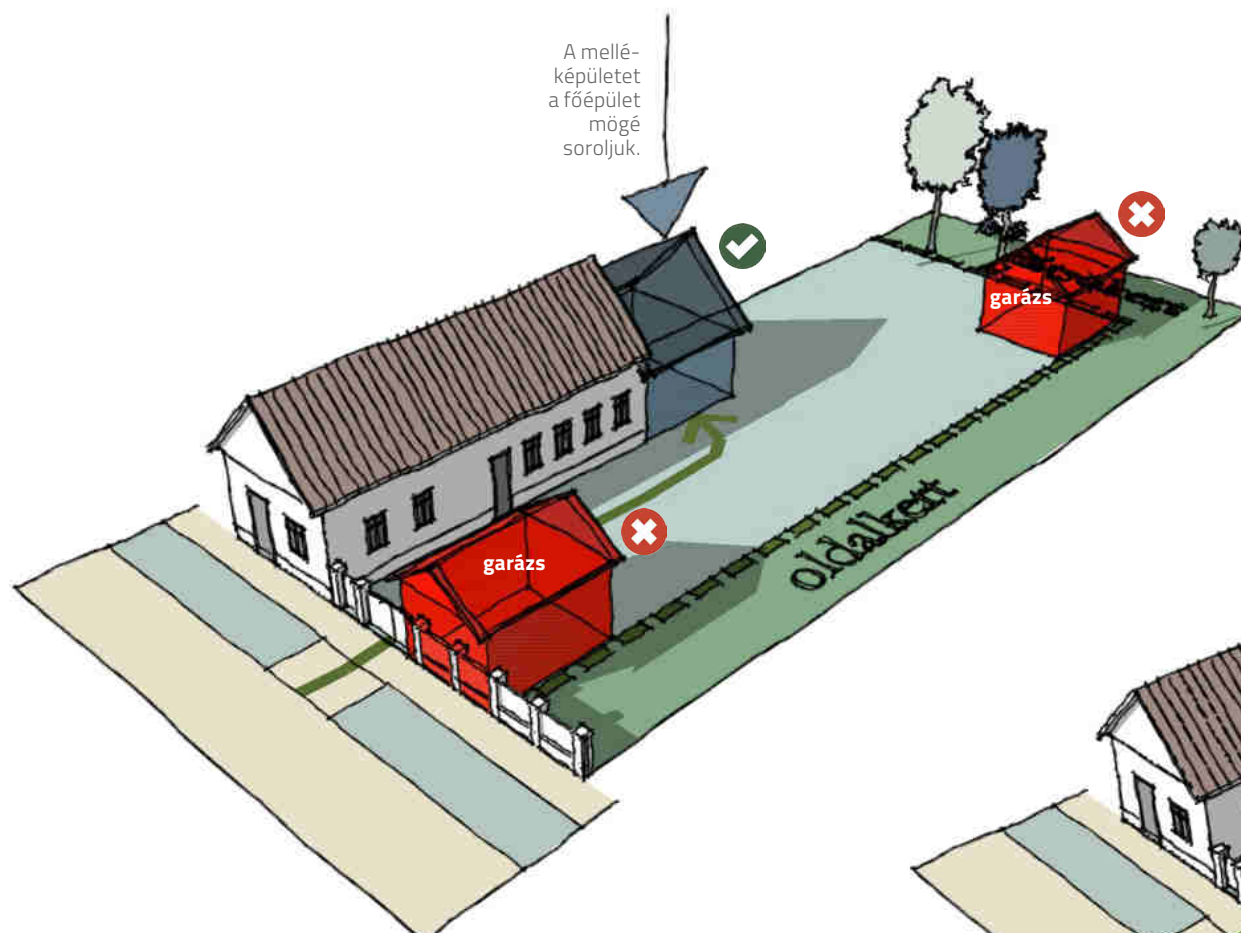
Új építés esetében merítsünk ezek építészeti arculati elemeiből, arányaiból. Amennyiben gépjárműtárolót építünk, lehetőleg a telek hát-

só részét használjuk fel, ha az épület lehetővé teszi, annak bővítményeként. Ebben az esetben ügyeljünk arra, hogy a tároló illeszkedjen a meglévő épülettömegünkhöz, annak arányait, telepítésének jellegét ne befolyásolja kedvezőtlenül.

A kisebb telekméretnél sok esetben túlszűfoltta válnak a telkek hátsó részei, ezáltal csökkentve a telek zöldfelületét. Mérlegeljünk tehát a melléképületek kialakítása előtt, kerüljük az olyan tömegű melléképületek kialakítását, amelyek elnyomják főépületünk megjelenését.

Míg tárolót csak a telkünk hátsó részébe, pergolát az oldalkertbe is építhetünk, ha elegendő tér áll rendelkezésünkre.

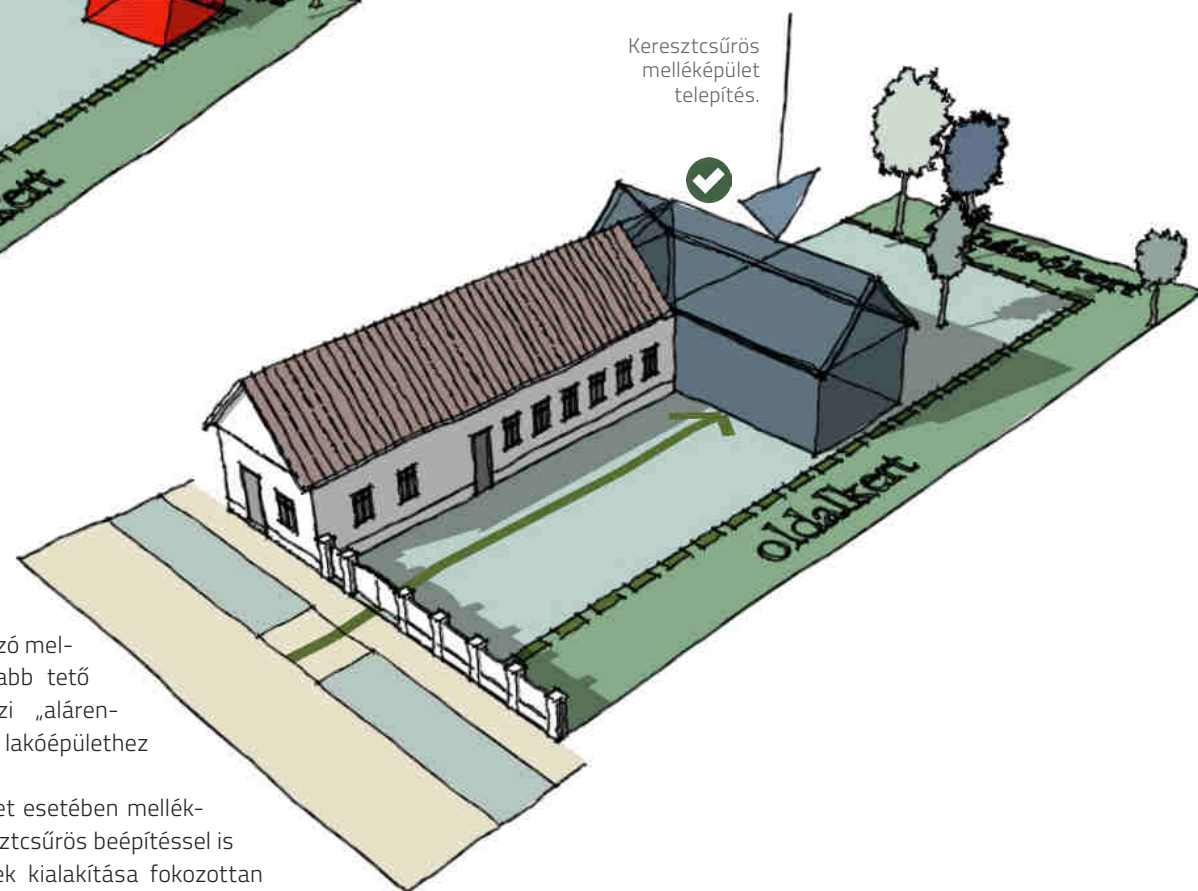

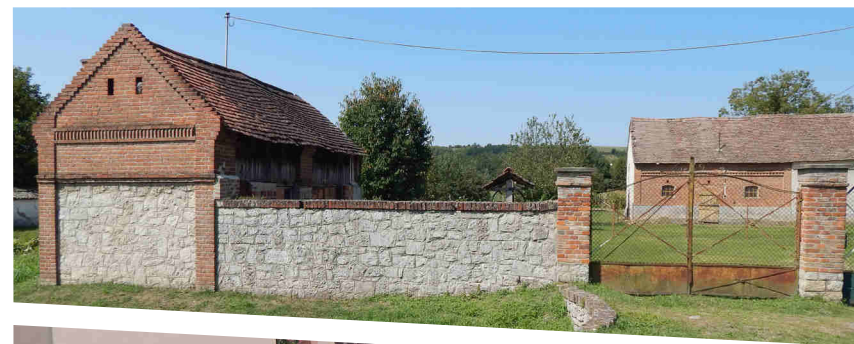
A főépülettel párhuzamos telepítéssel, azzal szemben amennyiben ingatlanunk szélessége engedi inkább csak kis méretű építményt (pl. nyári konyhát) építsünk. Ennek van helyi hagyománya.

Az egyéb nagyobb alapterületű melléképületeket, gépjárműtárolót soroljuk a főépület mögé, a telkünk hátsó felébe, a főépület bővítményeként, a telek egysoros elrendezéséhez igazodva. Ügyeljünk arra, hogy a tároló illeszkedjen a meglévő épülettömegünkhöz, annak arányait, telepítésének jellegét ne befolyásolja kedve-

zőtlenül. A csatlakozó melléképület alacsonyabb tető magasságával, jelzi „alárendelt” funkcióját a lakóépülethez képest.

Hosszabb lakóépület esetében melléképületünknek keresztcsűrös beépítéssel is kialakíthatjuk. Ennek kialakítása fokozottan ügyeljünk a főépületünkkel és a helyi építészeti hagyományokkal való összhangra.

KERÍTÉSEK

Az utcafronti kerítésünk kialakítása során illeszkedjünk a környezetünkben kialakult magasságokhoz, anyaghasználatához és megoldásokhoz.

Általánosságban elmondhatjuk, hogy a területeken a kerítés csak az utcavonalas beépítés esetében legyen tömör, mert előkertes beépítésnél elzárt jelleget kölcsönöz az épületnek és a kialakult utcaképhez sem illik. Előkertes beépítésnél az áttört jellegű középma-gas megoldás az előnyös.

Ebbe az esetben maga a kapuzat is legyen áttört. Anyagát tekintve jó megoldás az épített pillérekkel tagolt, lábazonon létesített téglavagy fakialakítású mező, de szép megoldást ad a léckerítés, vagy ha növényfuttatást alkalmazunk esetleg zöldsővényt. A történelmi településrészen a kerítés magassága 1,6-1,8 méter között álljon meg.

KERTEK

Minden településrészen fontos az épületek harmonikus tájba illesztése, és hogy épületeinknek megfelelő zöld háttérrel biztosítsunk, ami egyben véd a hőségtől, szélről, és árnyéket is ad.

Épületeinket csak részlegesen takarjuk növényzettel, a kert legyen bensőséges, ahol nem táru fel egyszerre annak minden szeglete a külső szemlélő előtt. Ugyanakkor ne zsúfoljuk tele, hagyjunk nagyobb szabad felületeket, melyek a különböző tevékenységekhez helyszínül szolgálhatnak. A különböző használatú tereket kisebb kerítésekkel, sövényekkel elválaszthatjuk, megjelölhetjük.

Faültetésnél kerüljük az egész évben árnyéket adó, és bár igen népszerű, de tájidegen örökzöldeket, különösen az épület előtt. Az igen népszerű tuja sajnos tájidegen, hajtása, toboza mérget termel és pusztítja környezetének a növényeit. A háttér és keretet nyújtó fásítás javasolt. A ház méreteinek érzetét a környező növényzettel befolyásolhatjuk. Szándékunk szerint magas növényzettel csökkenthetjük, alacsony növényekkel növelhetjük a ház méreteinek érzetét.

Ne feledjük, hogy a leghatékonyabb, és ökológikusan a legkedvezőbb napvédelmet az egyre melegedő nyarainkon a lombos fáktól kaphatjuk. Tudatos telepítésekkel megvédhetjük falainkat, ablakainkat, tetőfelületünket a nyári túlmelegedéstől, és nem utolsósorban

egy hangulatos kerthez is juthatunk. Az előkert kialakítása nagyon fontos. Csempezzük be a településre jellemző anyagokat, táji jellegzetességeket.

Az előkertben szélesebb épület esetében annak horizontális jellegét hangsúlyozó függőleges növényzetet telepítsünk, keskenyebb épületnél pedig az alacsonyabb növénytársulások javítják épületünk arányait.

Keskeny előkert esetében ne ültessünk oda fákat, magas sövényt, mert elnyomja a homlokzatunkat, illetve gyökere veszélyeztetheti az épületszerkezetet. Amennyiben mégis lehetőségünk nyílik az itt történő növényesítésre, az ültetésre váró fák, cserjék helyének megválasztásakor vegyük figyelembe a ház homlokzati kialakítását, nyílásrendjét. Házunk bejáratához, ablakunk közelében, teraszunk előtt helyet kaphat a babarózsa, gyöngyvessző, japánbirs. Zárhatjuk kertünk végét orgonabokrokkal. De nincs parasztdudvar bodza vagy éppen levendula nélkül se. Minél kevesebb legyen a burkolt felület, törekedjünk az épületen használt vagy megjelenő anyagok használatára a kerti építményeknél és a kertben is. A kevés de egységes anyaghasználat harmonikussá teszi a kertet.

Általános javaslat, hogy lehetőség szerint a helyi természeti adottságokhoz és hagyományokhoz, meglévő növényzethez illeszkedő fajtákat válasszunk.

5. ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

szilvarózsa

nyáriorgona

egyibés galagonya

örökzöld puszpáng

közönséges orgona

ÚJ OSZTÁSÚ CSALÁDI HÁZAS TERÜLET

TELEPÍTÉS

A kertvárosias településrészen az épületek a K-NY tájolású telkeken az északi, az É-D-i tájolású telkeken a keleti oldalhatárra kerültek telepítésre.

Általános szabály nem fogalmazható meg atelepítésre, mivel az utcával merőleges, párhuzamos és fűrészfogas telepítésekkel is találkozhatunk. Új épület elhelyezésénél illeszkedjünk a kialakult környezethez, változatos telekadottságokhoz és a kialakult jellemzően 2-5 méter közötti előkertekhez.

A telek közepére vagy hátsó felébe tervezett telepítés nem elfogadható megoldás.

TÖMEGARÁNY

Az utcára merőleges telepítésű, nem befordított épületek legnagyobb utcafronti szélessége a 10 métert ne haladja meg, hosszúsága pedig legalább 10 méter legyen.

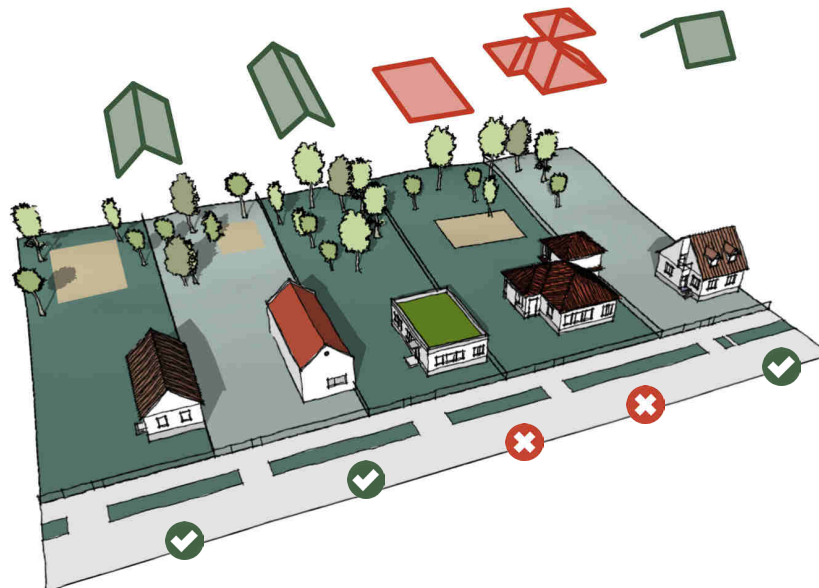
MAGASSÁG

Az egyszintes épületek magassága nem egységes a területen. A helyi építési szabályzat 4,5 méterében rögzíti a legmagasabb építménymagasságot. A jellemző szintszám: (alagsor+)földszint+tetőtér beépítés. Az épület legmagasabb pontja a 11 métert ne érje el.

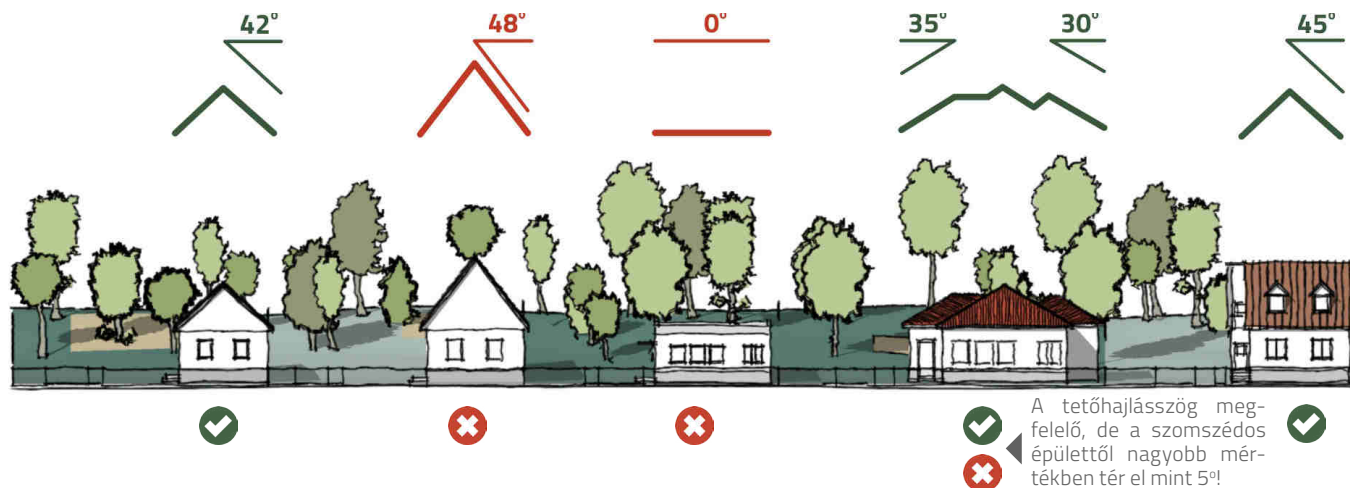
TETŐFORMA

A különböző korú beépítés tetőformái szintén változatosak mintázatot mutatnak (sátor és nyeregtetők egyszerűbb és összetettebb változatai) a településrészben. Lehetőleg kerüljük a tördelt, összetett tetőformákat, részesítsük előnyben egyszerűbb tetőformájú lakóépületeket. A tetőhajlásszög 30-45° közötti legyen.

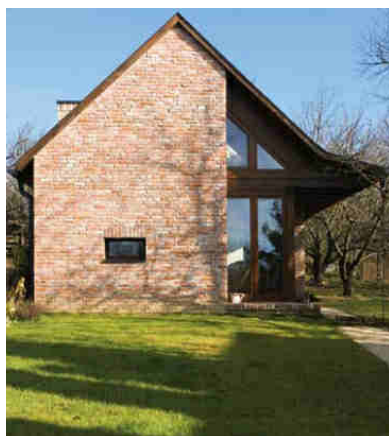
TETŐHAJLÁSSZÖG

A lakóépületek tető hajlásszöge megválasztásánál illeszkedjünk a környezetben kialakult adottságokhoz. A 35-45 fok közötti tartományon belül olyan hajlásszöget válasszunk lehetőség szerint, amely nem, vagy csak kis mértékben tér el a szomszédos ingatlantól.

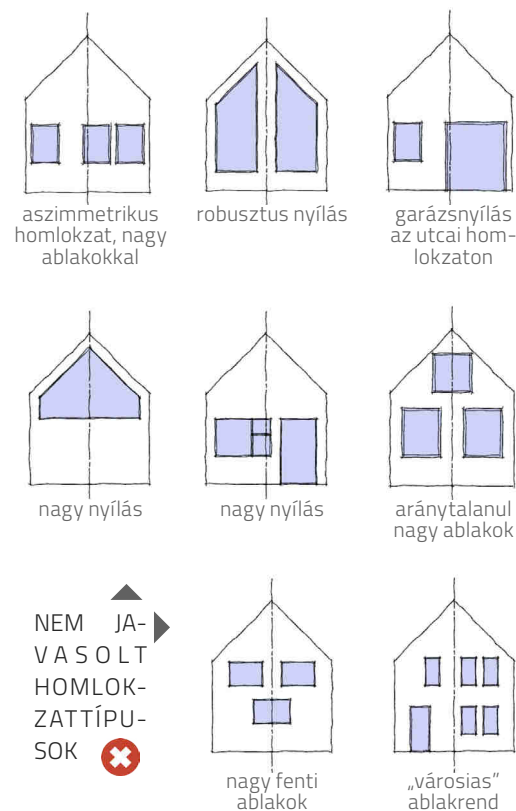
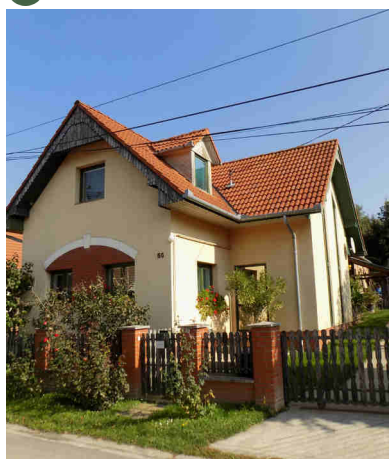

HOMLOKZAT

Kerüljük a tagolatlan, nagy üvegfelületű nyílászárókat. Az oromfalon az utcai homlokzaton elhelyezett ablaknál csak kisebb méretű nyílászáró helyezhető el. Az utcai homlokzaton ne alakítsunk erkélyt, loggiát és garázs-kaput.

JAVASOLT HOMLOKZATTÍPUSOK

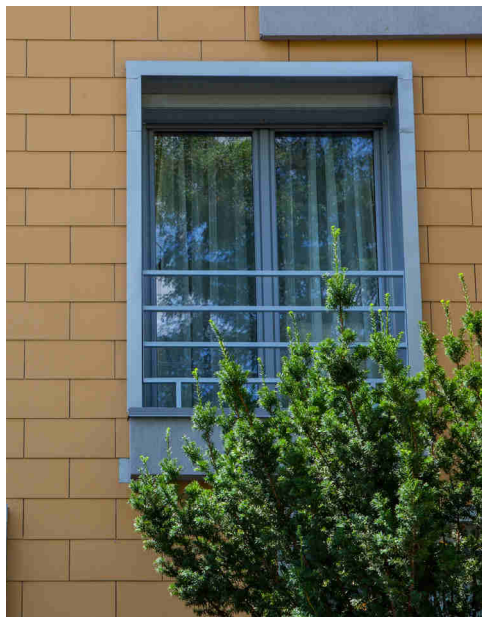
KERÍTÉS

A településrészen az áttört legfeljebb 1,8 m magas kerítések építése elfogadható.

Anyaguk tekintetében a lábazatos vagy a nélküli, téglá, fa vagy fémből készült „fiatalos”, minimál megoldások egyaránt elfogadhatóak amennyiben az illeszkedik épületünk stílusához.

Az ipari, drót vagy beton kerítés építése nem elfogadható.

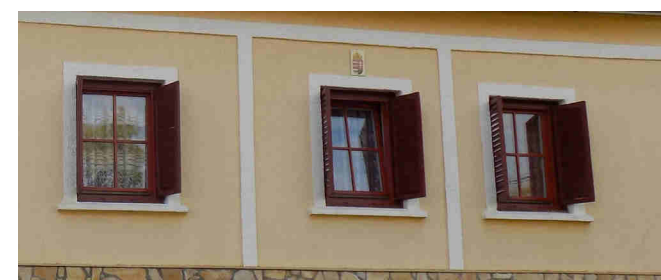
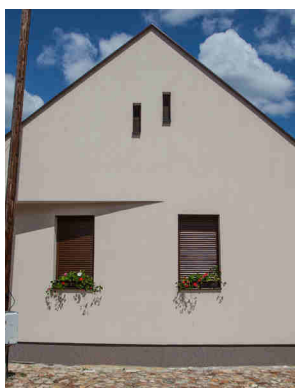
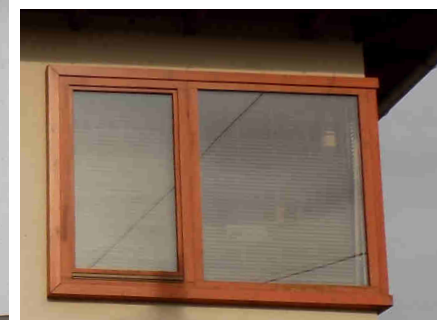

AJTÓK, ABLAKOK

A területen a nyílászárók széles választékával találkozhatunk. Általánosságban megfogalmazhatjuk, hogy ne alkalmazzunk túl nagy felületű osztás nélküli tagolatlan nyílászárókat, kerüljük az egybeüvegezett nagy négyzetes ablakokat. A nyílászárókat ne soroljuk közvetlenül egymás mellé azokat elválasztó függőleges falfelület nélkül. Szintén kerüljük hogy különböző parapet-magasságokat. A jó arányok érdekében elsősorban az álló téglalap alakú (ha ez szélesebb akkor kétszárnyú) nyílászárók beépítése javasolható.

Az árnyékolásra jó megoldás a zsalugáter, spaletta és a redőny egyaránt. Utóbbi lehetőleg rejtett redőnyszekrény kialakításával készüljön. A modernebb kialakítású lakóépületeknél a kültéri roletta, zsaluzia illik az épület stílusához.

A településképet rontja a széles utcára nyíló dupla garázsok látványa, ezért ha tehetjük az udvarban helyezzük el garázsunkat. Utcafronti garázsbejárat esetén szimpla kapu beépítése javasolt elsősorban. Ha ragaszkodunk a kétbeállós gépjárműtárolóhoz inkább két szimpla bejárat építésünk ki egymás mellé.

HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT

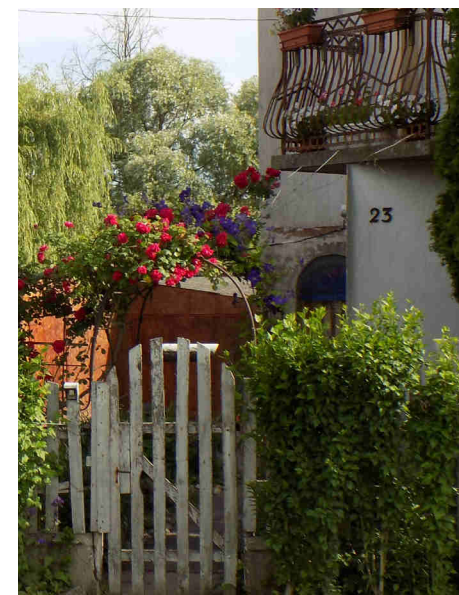
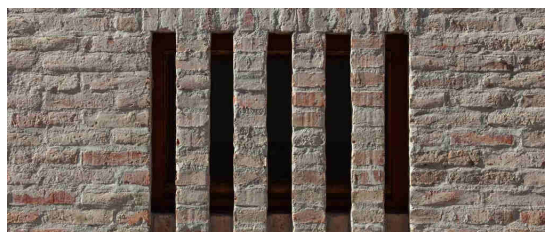
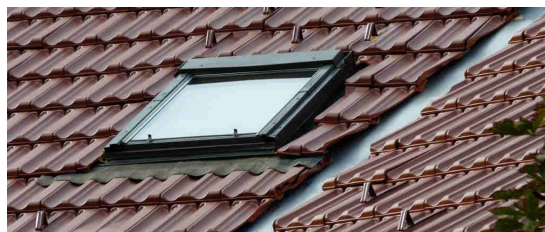
A területen a vakolt és festett homlokzati felületeken főleg a mai épületeknél meglehetősen jellemző színárnyalatokkal találkozhatunk, mely illik a beépítés jellegéhez. Az igényesen kialakított téglarchitektúra megoldások alkalmazása az alapvetően vakolt utcai homlokzati felületeken kapcsolatot teremthet a régebbi korok helyi építészetéhez.

A nyílászárók anyagánál jellemző műanyag, ritkább esetben fa ablak egyaránt megfelelő megoldás.

A magastető héjalására égetett agyag vagy betoncserep, korcolt síklemezfedés is alkalmazható.

Színek tekintetében a telített, rikító színhasználat, vagy a túl élénk anyaghasználat kerülendő.

A telken belüli utaknál lehetőleg vízteresztő burkolatot válasszunk, alkalmazhatunk bontott téglát a kevésbé igénybevett felületekhez.

Az épületek egységét javítja, ha a főépület, a melléképület és a kerítés szín és anyaghasználatára az egységesség lesz a jellemző. Színek tekintetében a harsány, rikító színhasználat, vagy a túl élénk anyaghasználat (pl. rikító színű fémlemez, vagy egyéb anyagú fedés, burkolat és felületképzés) kerülendő. Az erős, sötét színeket csak kis felületen, épületrészekben javasolt használni (pl. ablakok, tagozatok). 4-5 fajta színárnyaltnál egy ingatlan esetében nem érdemes többet használnunk. A túlszínezett épület hamar elveszíti érdekességét.

A belső utakon alkalmazhatunk bontott téglát is a kevésbé igénybevett felületeknél.

MAJORSÁGI TERÜLETEK

TELEPÍTÉS

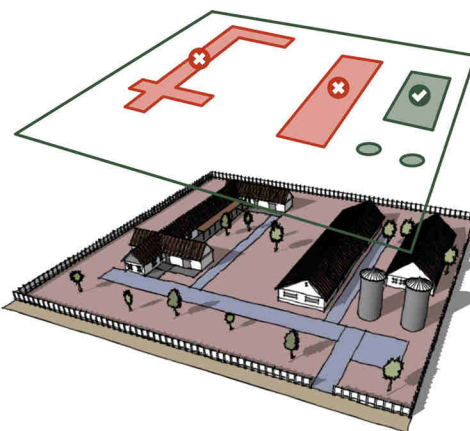
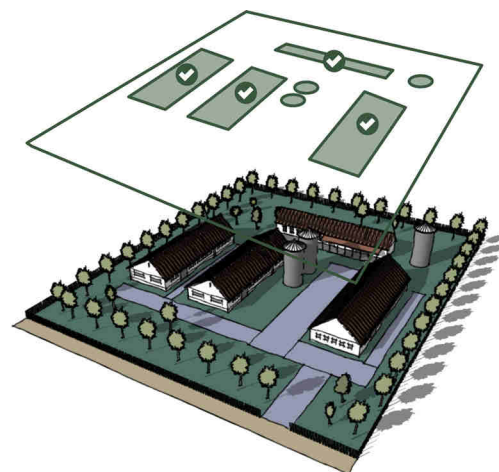
Új épület telepítése során fontos az épített, illetve a környezeti és tájképi adottságokhoz való illeszkedés.

Az épületek ne szétszórtnak, hanem – ha a technológia megengedi –, a helyi építési szabályzatban meghatározott építménymagasság háromszorosán belüli távolságon belül kerüljenek telepítésre.

A gazdasági épületek létesítése során lehetőség kerüljük a túlságosan hosszú, vonalas jellegű tagolatlan épületeket, az összetett alaprajzi formákat és a szintvonalakra merőleges telepítést.

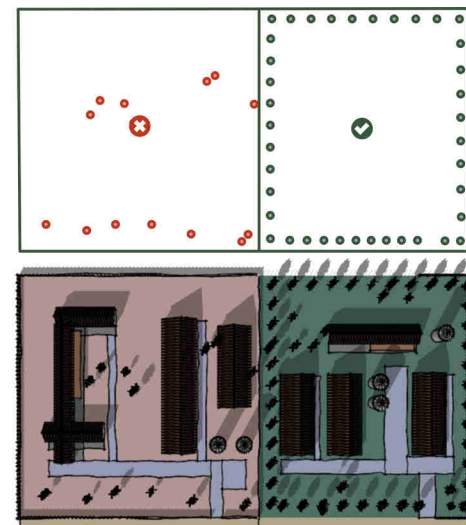
TETŐFORMA

A majorsági területeken megengedett az alacsony hajlásszögű, vagy lapostetős épületek elhelyezése is. A kisebb hajlásszög inkább a gazdasági, tároló, siló épületekre, a 45°-os magastető pedig a központi, igazgatási épületekre legyen jellemző.

NÖVÉNYTELEPÍTÉS

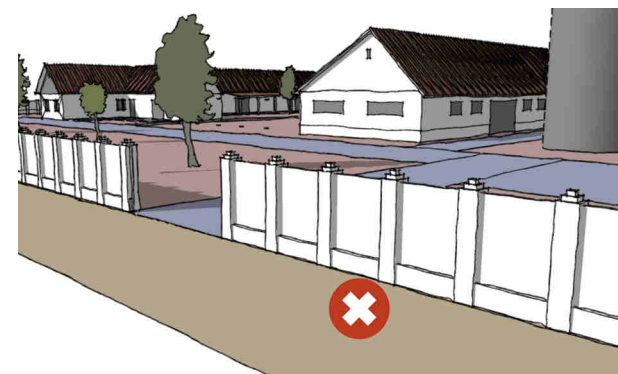
A hosszabb vonalas jellegű építményeket fasorral, többszintes, honos növényzettel, árnyékoló, puffer határoljuk.

KERÍTÉS

A telephelyek külső megjelenését alapvetően meghatározza a kerítések jellege. A funkcióhoz illő áttört kerítések építése javasolt: ipari táblás kerítések fém oszlop, vagy falazott pillérekkel, maximum 2 méteres magassággal. Előnyös, ha a kerítés növényzettel befuttatva kerülnek kialakításra.

Színezése anyagszín, zöld, barna ipari funkció esetében szürke színárnyalatú legyen.

TÖMEG, HOMLOKZATKÉPZÉS, ANYAGHASZNÁLAT, ZÖLDFELÜLET

A vidéki mezőgazdasági jellegű üzemek kapcsán gyakran a koszos és sokszor igénytelen módon átépített, toldalékolt (tádkolt) épületekre, a tájat elcsúfító mobil konténerekre lakócsikra asszociálunk. Törekedjünk az igényes megoldásokra.

Az állattartó és gazdasági épületeknek megvan a maga formai racionalizmusa, ugyanakkor nemes arányokat, célszerű, természetes anyaghasználatot kell, hogy tükrözzenek. Elsősorban tehát a hagyományos téгла, vakolt, fa felületek kombinációját javasoljuk, de a modernebb kortárs megfogalmazású beton és/vagy üveg felületeket is alkalmazhatunk.

A nagyfeszítávú, előregyártott, uniformizált csarnokok telepítése lehetőleg kerülendő.

A színválasztás során a rikító, telített színek kerülendők. Javasolt az anyagszínű, fehér, szürke és barna színek árnyalatainak alkalmazása a nagyobb felületek esetében.

REKREÁCIÓS TERÜLET

TELEPÍTÉS

Új épület telepítése során fontos az épített, illetve a környezeti és tájképi adottságokhoz való illeszkedés.

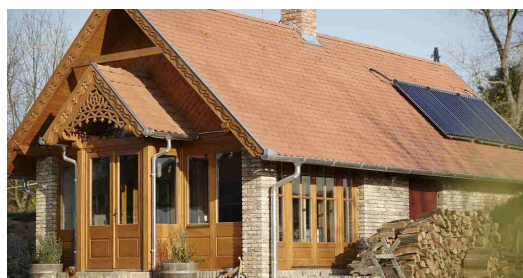
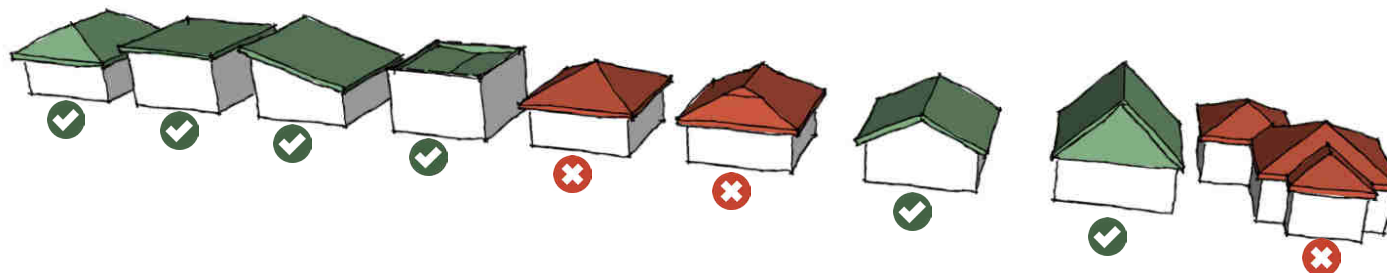
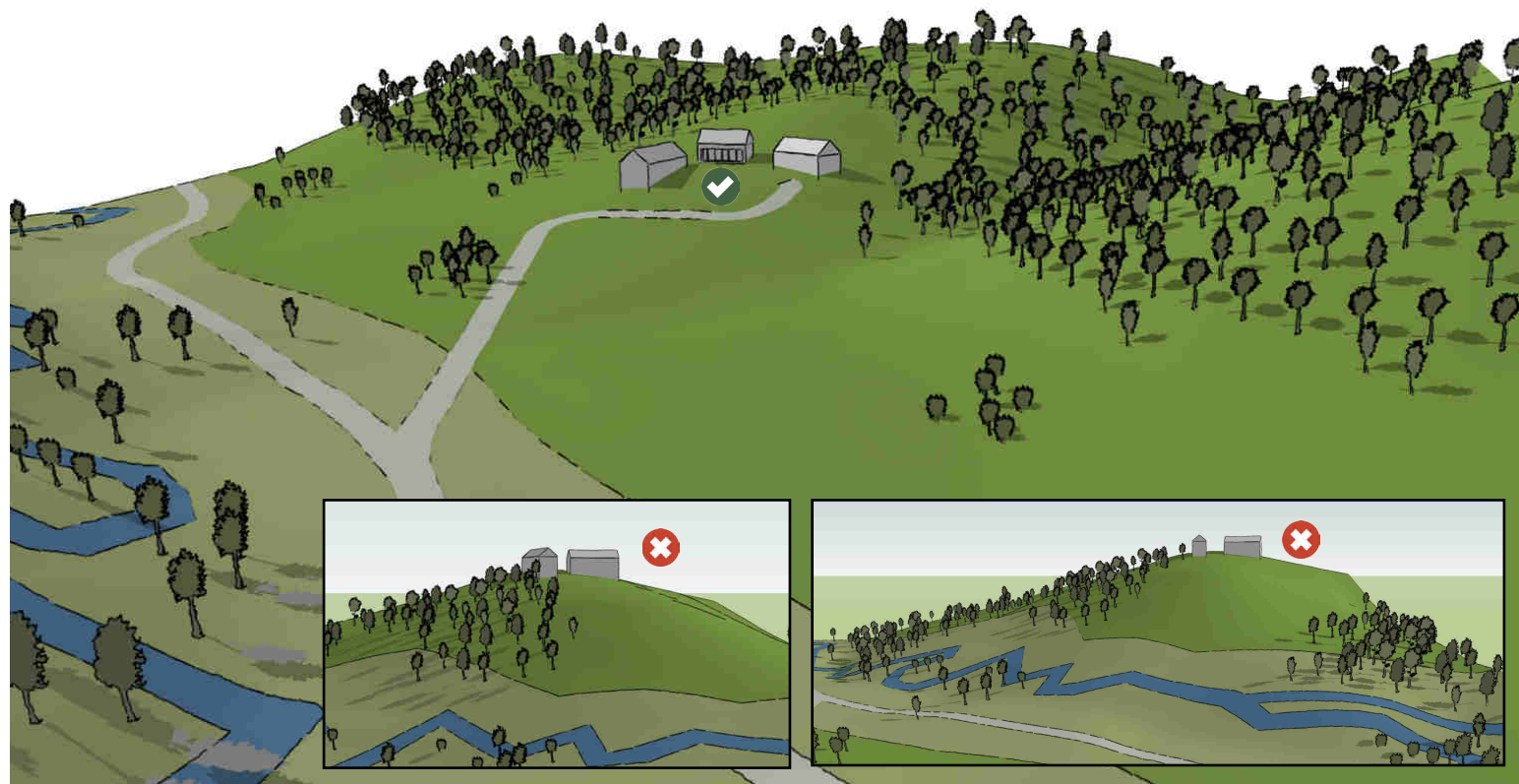
Legelőnyösebb, ha a létesítendő épületek nem szétszórtnan, hanem csoportosan – bokorszerűen – jelennek meg a tájban. A szórványos vagy halmazos beépítés a hagyományos magyar településtípus külső jellegét is megidéz.

A hegyhátra épített épület kevésbé simul bele környezetébe, ezért inkább javasolt a hegyoldal és a völgytalp közötti elhelyezés.

TETŐFORMA

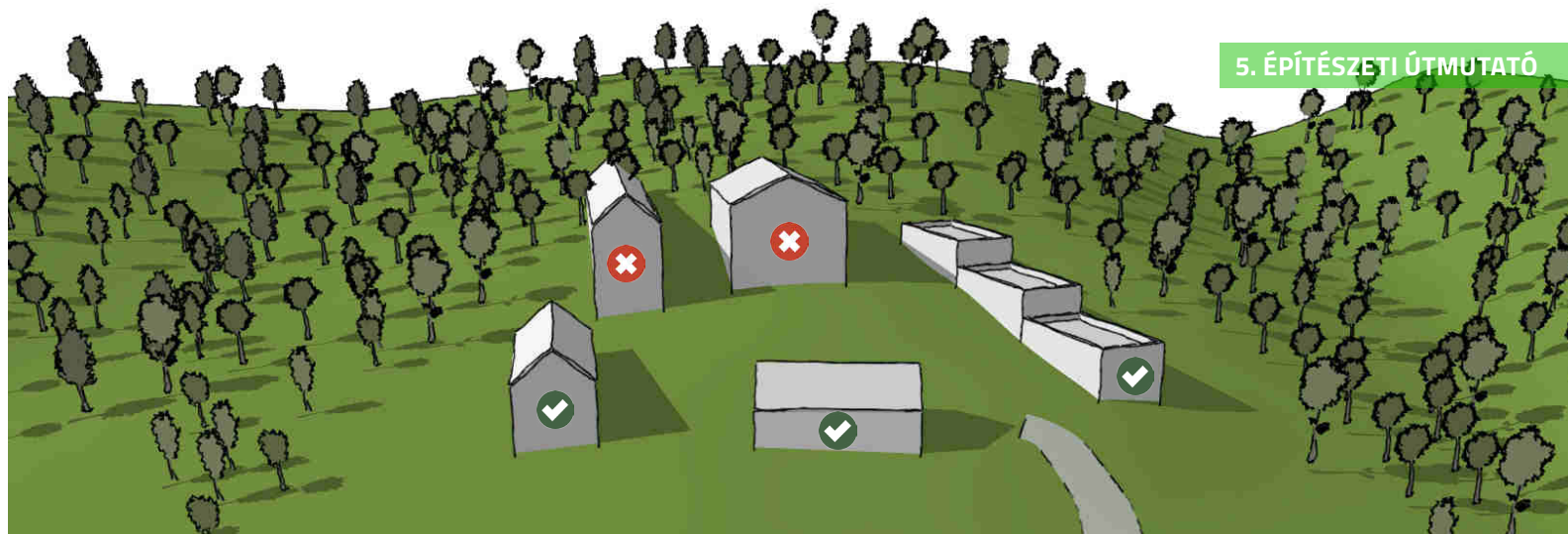
A rekreációs területeken az összetett, sátozott tetőidom kivételével minden tetőforma megengedett.

A kisebb hajlásszögű tetőzet inkább az állattartó, gazdasági és tároló épületekre legyen jellemző.

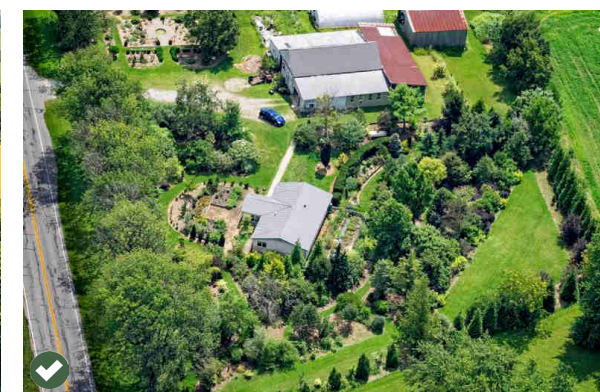
TÖMEG

Kerüljük a túlságosan széles vagy hosszú, vonalas jellegű tagolatlan épületeket és az összetett alaprajzi formákat. Törekedjünk arra, hogy minél kisebb felület (homlokzat+tető) jelenjen meg a tájképben.

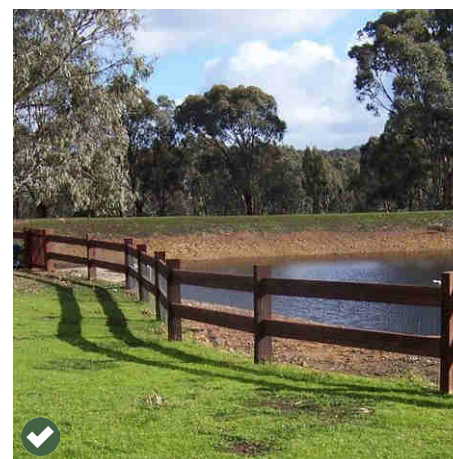
NÖVÉNYTELEPÍTÉS

A funkcionálisan elkülönülő részeket, vagy a technológia létesítményeket a fasorral, többszintes, honos növényzettel, árnyékoló, puffer határoljuk. Fontos a mezővédő fásítás alkalmazása.

KERÍTÉS

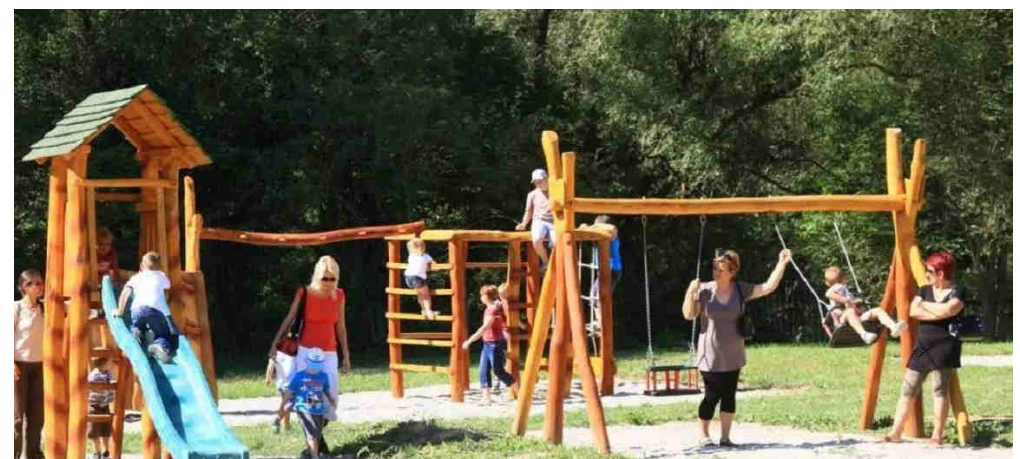
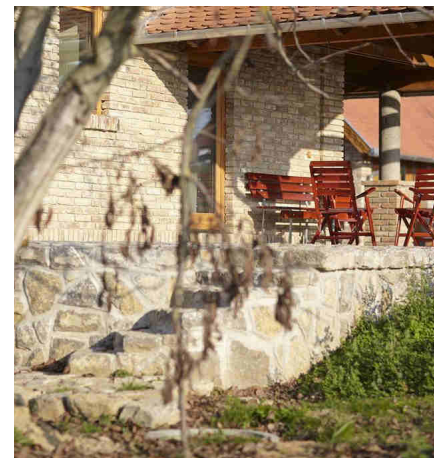
Tömör kerítés nem építhető. Áttört kerítés csak fából vagy vadhálóval létesíthető mögötte élő sövény, vagy futónövény telepítéssel. A lábazata legfeljebb 20 cm magas, vakolt felületű beton, téglá vagy kő anyagú lehet. Az élő sövény vagy fonott kerítés illik a legjobban ezekhez a területekhez.

5. ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Épületállománya egyrészt hagyományos állattartás épületei anyaghasználat (nyerstégla, agyagcserép, égetett fa szerkezetek) és építészeti megoldások tekintetében, apartmanházaik között kortárs megoldásokat is láthatunk (lapostető, tégl/üveg felületek), de hagyományos anyaghasználattal ötvözve.

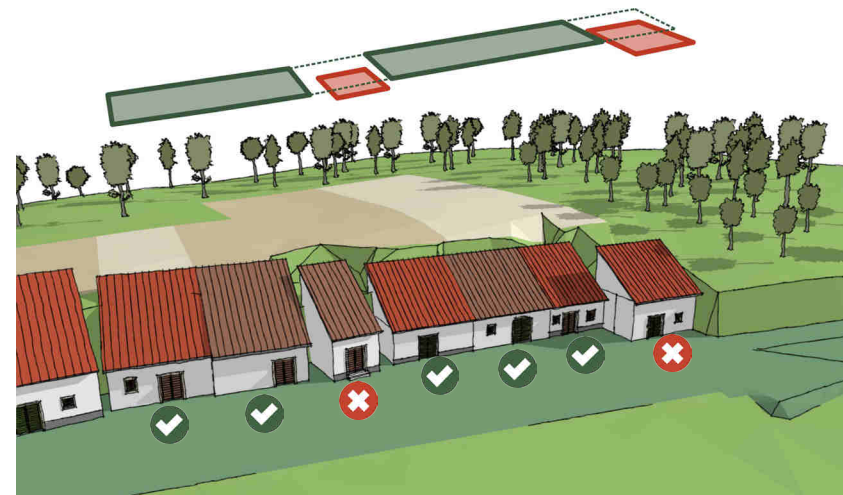
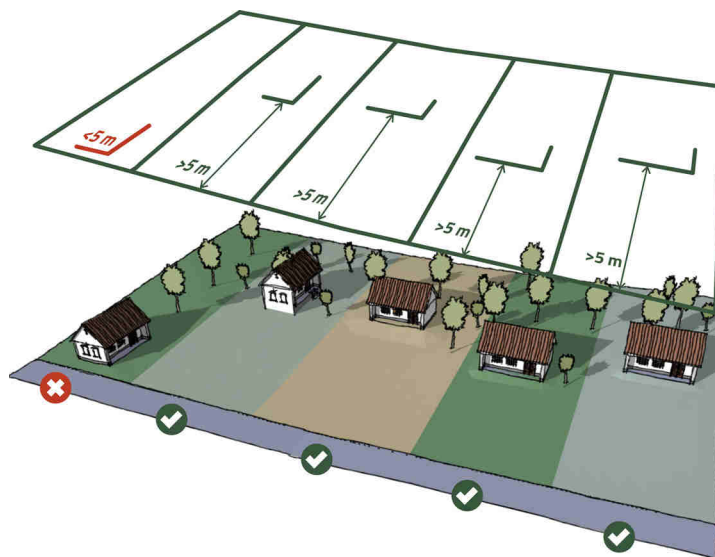

KISKERTEK

TELEPÍTÉS

A kiskertes területeken a szabadonálló épületek és a közterület között legalább 5 m-es távolság tartandó.

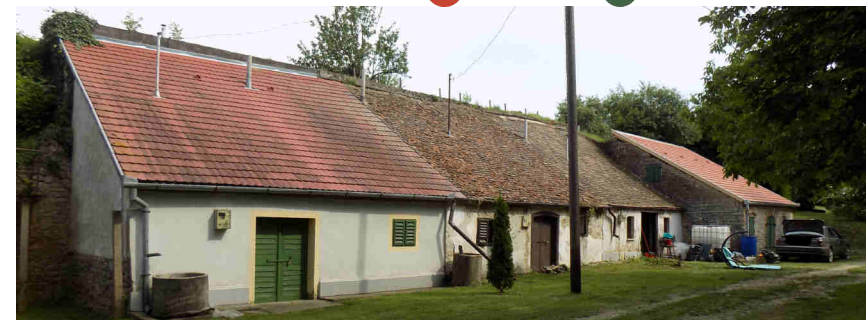
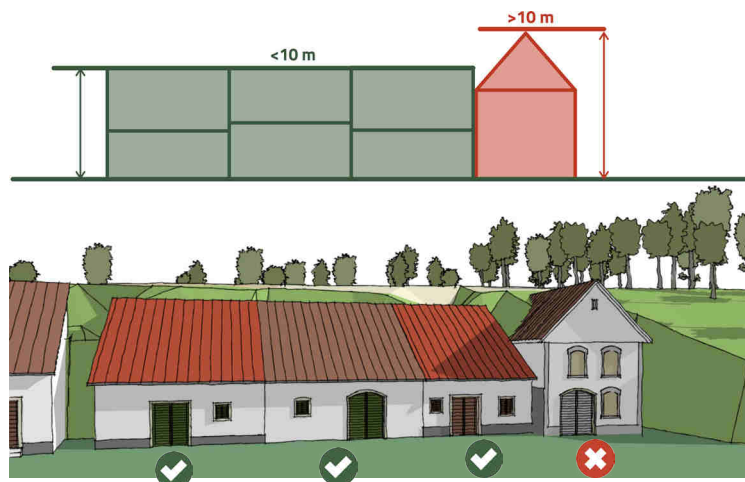
A zárt sorú présházaknál a kialakult beépítéstől eltérő telepítés nem lehetséges.

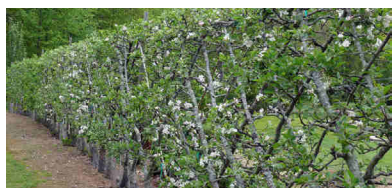
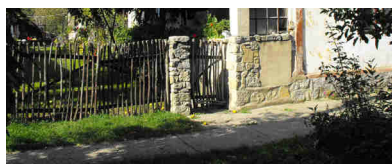

MAGASSÁG, TÖMEG

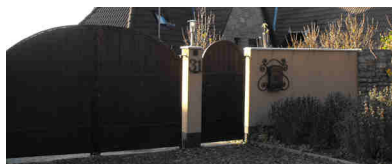
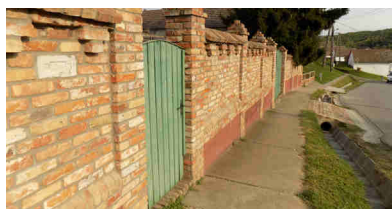
A területen maximum a pince+földszint+tetőtér beépítés lehetséges. Az épület szélessége 5 és 10 méter közötti legyen, a túl magas, illetve túl széles vagy keskeny, vertikális jellegű épületek nem illeszkednek a kialakult beépítésekhez.

Az épület legmagasabb pontja a 10 métert ne haladhatja meg.

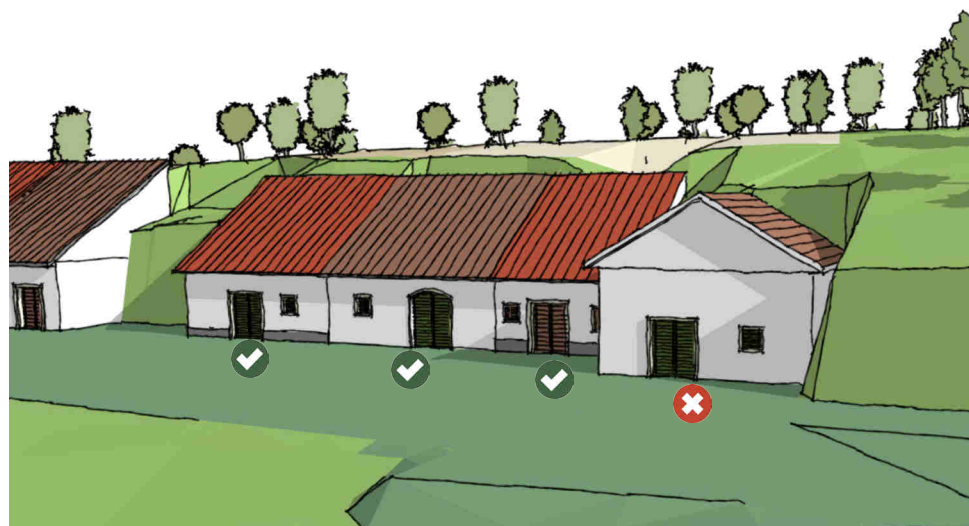

A zártkertekhez
illeszkedő kerítéstípusok

A zártkertekhez
nem illeszkedő
kerítéstípusok

TETŐFORMA

A zárt sorú épületekre az úttal párhuzamos félnyeregtetős, 40 foknál kisebb hajlásszögű tetőforma a jellemző.

A szabadonálló épületeknél az egyszerű oromfalas, szimmetrikus, a hosszoldallal párhuzamos 30-45 fok közötti nyeregtető a gyakori. Illeszkedjünk a kialakult hagyományokhoz és kerüljük az összetett tetőformákat.

KERÍTÉS

A szabadonálló épületeknél a alacsony, áttört kerítések javasoltak.

A tömör zárt kerítések nem illeszkednek a szűk dűlőutakhoz és a tájkép érvényesülése szempontból is kifogásolhatók azon túl, hogy a telek benapozását is negatívan befolyásolják.

5. ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

RÉSZLETEK

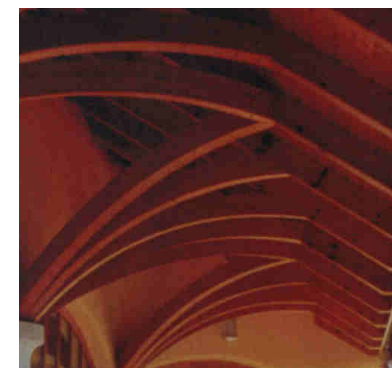
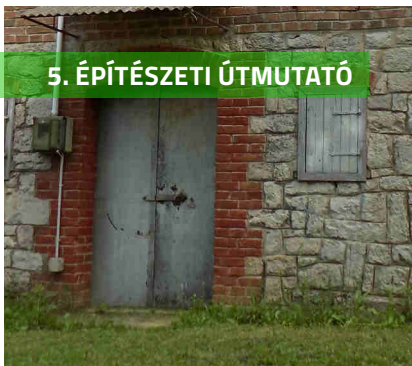
Az új gazdasági épületünket a tájba illesztve, a tájképvédelmi, a védett területek szempontjait figyelembe véve, hagyományos anyaghasználat mellett, 35-45 fok közötti tetőhajlásszöggel, alacsonyabb épületmagassággal, korlátozott alapterülettel, a helyi identitást megőrző építészeti gesztusokkal javasoljuk telepíteni.

A kiskertés terület épületei között is több olyan építészeti részletmegoldással találkozhatunk melyet új hétvégi ház, présház vagy pince építéskor/átalakításakor felhasználhatunk mi is és ez által a településképünk színvonalát növelhetjük. A következőkben ezekre mutatnánk be pár jó megoldást. Az átépítés során mindig törekedjünk a már meglévő, értékes évszázadok során felhalmozódott építészeti örökség részleteinek megővésére, vagy alkalmazására, legyen az a nyílásrend, nyílásosztás, nyílások téglakeretezése, vagy a tetőfedés módja (égetett cserépfedés). A modern anyagok, mint például az osb lap, polikarbonát és fém lemezek vagy a mű antikolt cserép kerürendők, használjuk a hagyományos természetes szépen öregedő építőanyagokat: kő, téglakerám, nád, fa.

Új épület esetében is alkalmazzuk a „patinásodó anyagokat” az épületen melyek a korral sem veszítik el látványértéküket. Hagyományos egyszerű tömegű, de modern alaprajzi kialakítás során meríthetünk a régi pincék formavilágából; kialakíthatunk fa vagy falazott tornácot, készíthetünk ablakkerekeztést és a terméskövet is felhasználhatjuk több helyütt. A lábazat sötétebb tónusú festéssel, vagy téglából, terméskőfalazattal is készülhet.

A kerítésnek javasolt léckerítés egyszerű és rendkívül hangulatos megoldás az ipari vagy tömör falazott kerítésekkel rideg világával szemben.

A növényfuttatás szintén segít új épületünk beilleszkedésében a táji környezetbe. A ház mellé, a tornácra, lugasra bekúszó növényanyag évről évre, évszakra más képet kölcsönöz épületünknek.

TEMETŐK

SÍRPARCELLA TELEPÍTÉS

Város és falusi temetőink egyaránt a Bere-mendi Cement Művek „reklám terepei”, „be-mutató parkjai” is lehetnének. Ennek oka részben itt is a túl sűrű „telekosztás”. Nincs hely a növényzet, a sírok kötött sétányok számára, ami a beton- és műkőerdőt oldaná. Nézzük meg összehasonlításképp Erdély vagy a másik irányban Nyugat-Európa temetőit.

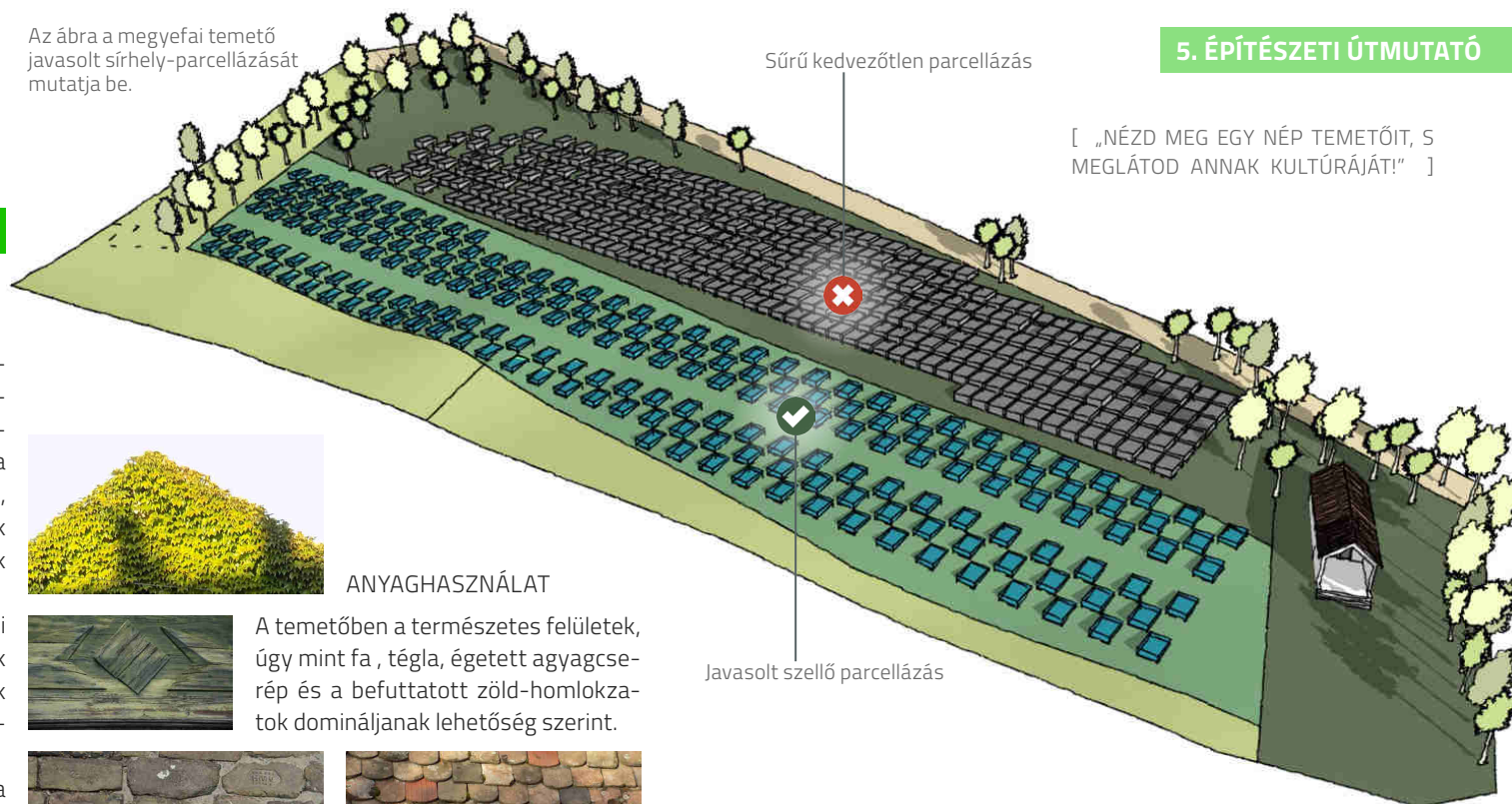
Temetőinkben a sírok sortávolságát növelni kell és a sírhelyeket a sakktábla egyik színének megfelelően javasoljuk kiarcellázni, így a sírok között elegendő hely marad padok elhelyezésére, fák ültetésére is.

A temető tájépítészeti tervének fókuszában a táji adottságok megtartása, hangsúlyba álljon.

Az ábra a megyefai temető javasolt sírhely-parcellázását mutatja be.

Sűrű kedvezőtlen parcellázás

[„NÉZD MEG EGY NÉP TEMETŐIT, S MEGLÁTOD ANNAK KULTÚRÁJÁT!”]

ANYAGHASZNÁLAT

A temetőben a természetes felületek, úgy mint fa, tégl, égetett agyagcserep és a befuttatott zöld-homlokzatok domináljanak lehetőség szerint.

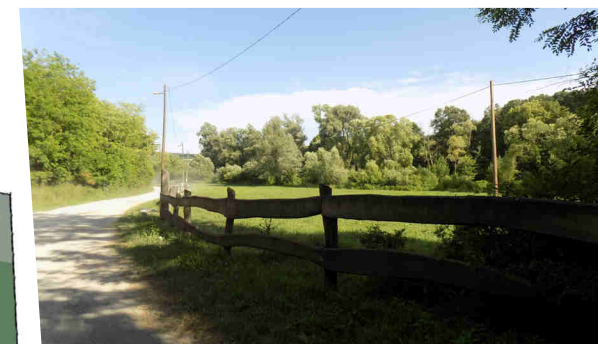
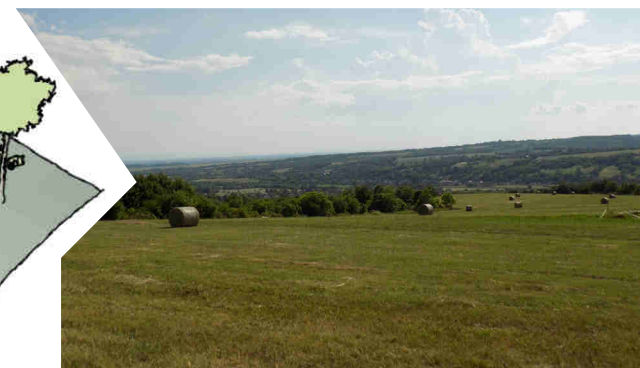
TERMÉSZETKÖZELI TERÜLET

TELEPÍTÉS

Külterületen az új épületeket a terep-
dottságokhoz illeszkedően kell elhelyez-
ni. Ennek érdekében 1,0 m-nél nagyobb
feltöltések, ill. bevágások, valamint 30
foknál nagyobb hajlásszögű rézsűk nem
alakíthatók ki. Az 1,0 m-nél magasabb
szintkülönbségek esetén a rézsút lép-
csőzve (több tagban) szükséges kialakí-
tani. Az egyes rézsűk között, legalább 1,0
m széles zöldfelület, növényekkel beül-
tetett sáv alakítandó ki. A támfal magassá-
ga legfeljebb 0,5 méteres lehet.

MAGASSÁG, TÖMEG és TETŐFORMA

Az új épület szélessége az 8,5 m-t nem
haladhatja meg. Az ormfalas nyeregtető
hajlásszöge legfeljebb 45 fokos lehet, te-
tőtérbeépítést, csak a tető kontúrján belül,
ormfali megnyitással lehet kialakítani.

KERÍTÉS

Tömör kerítés nem építhető. Áttört kerítés csak fából vagy vadhálóval létesíthető mögötte élőszövény, vagy futónövény telepítéssel. A lábazata legfeljebb 20 cm magas, vakolt felületű beton, téglala vagy kő anyagú lehet.

A külterület jelentős részét lefedi az országos ökológiai hálózat területe és a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek, ahol fokozott körültekintéssel kell

kezelni minden építészeti beavatkozást. Általánosságban nem javasolt a terület beépítése, ha azonban ilyen döntés születik a védett tájképi környezetben nem elfogadható a nagy alapterületű, többszintes építmények építése, vagy rikító színek és környezetidegen anyagok használata melyek megbontják a tájkép egységes megjelenését. A környezetbe simulást a természetes anyagok használatával és épületeket takaró és árnyékoló honos növényzet telepítésével segítsük elő. A tájképvédelmi jelentőségű területeken reklámfelület elhelyezésére szolgáló önálló építmény, felszíni elektromos hálózati vagy hírközlési elem elhelyezése nem megengedett.

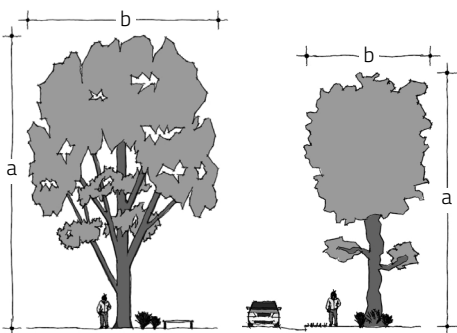
6 UTCÁK, TEREK, KÖZTERÜLETEK

A településképet a közterületek vizuális látványa állapota is jelentősen meghatározza. Egy gondozott, tudatos elvek mentén kialakított utca vagy tér meghatározza a gondozott porták látványát. A rendezettség érzésének elérése már jelentős előrelépés a településkép védelme szempontjából és ezek nem minden esetben igényelnek költséges beavatkozásokat!

A közterületek a Kossuth utca és a Petőfi utca esetében több helyütt széles, levegős ezért önálló fasorok telepítésére nyílhat itt lehetőség. A növényválasztásnál és az ültetésnél ügyeljünk arra, hogy csak a szükséges mértékben takarjuk ki a mögöttes völgy szép látványát.

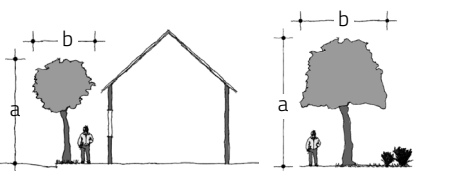
A településkép fontos vonalas eleme a Bükkösi-víz. Medrének medrek mérnökböiológiai kialakításával növelhetjük a természetközelség érzetét, az egységes hidak építésével és a patakpartra jellemző fafajok, cserjék alkalmazásával, sétány építésével szép zöldfelületi sávokat alakíthatunk ki.

Célszerű lenne a település területén, egységes információs táblák alkalmazása, ahol a közérdekű információkon túl, térkép és egyéb helytörténeti információ is elhelyezhető. Ezek környezetébe javasolható virágtartók telepítése is.

Parkok, terek
a: $\Rightarrow 20$ m
b: $\Rightarrow 10$ m
pl.: vadgesztenye, korai-juhar, szil

Külterületi út
a: $\Rightarrow 20$ m
b: $\Rightarrow 10$ m
pl.: nyárfa, gesztenye, akác

Lakóút
a: 5-10 m
b: 3-5 m
pl.: kőrisek, juhar

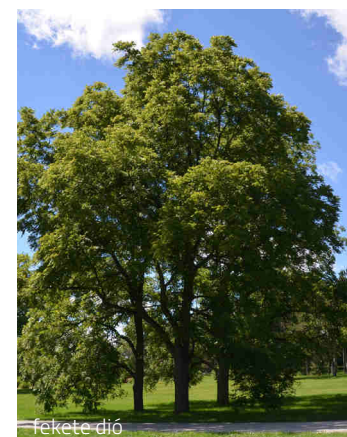
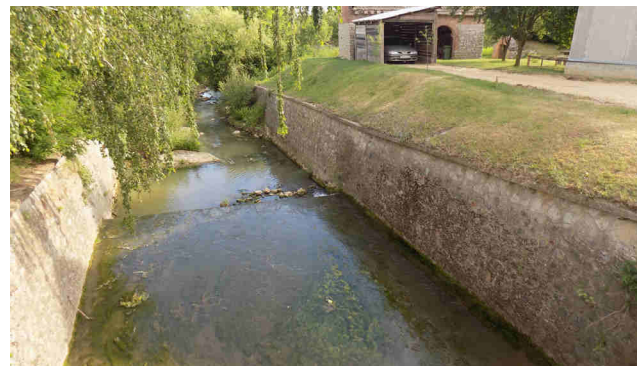
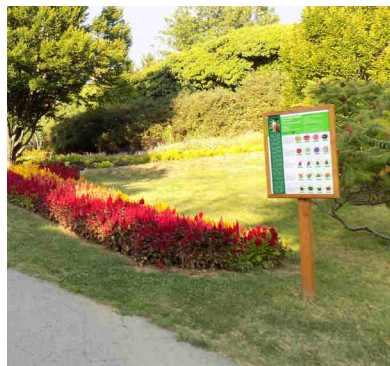
Gyalogút, sétány
a: 5-10 m
b: 3-5 m
pl.: gömbkőris, juhar

gömbkőris

eperfa

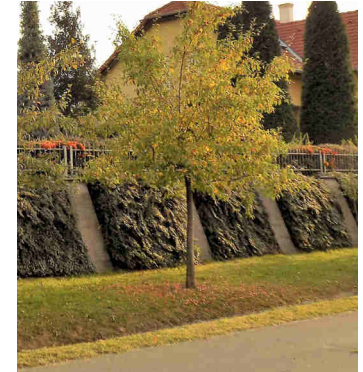
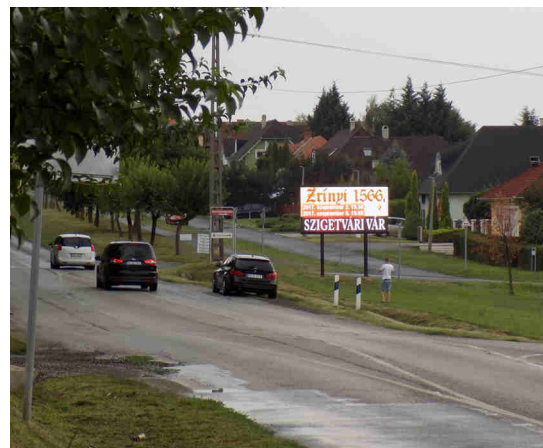
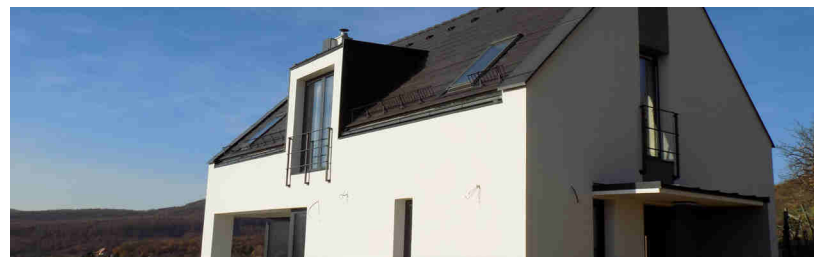
fekete dió

A közterületek zöldfelületeire maguk a lakók is odafigyelhetnek például előkertjük gondozásával, portájuk előterében fák, virágok ültetésével.

Törekedni kell a településrészen a hagyományokhoz illő egységes anyaghasználatra a mikroarchitektúra elemeinek tekintetében (fa, tégl, kő). A közterületen elhelyezendő padok, világítótestek, hulladéktárolók egyéb műtárgyak kiválasztása azonos bútorcsaládból, egységes stílusban valósuljon meg, vagy legalább akkor megjelenésükben legyenek hasonlóak.

Amennyiben támfalak építése válik szükségessé, a szintkülönbségeket természetből oldjuk meg az árkokhoz hasonlóan, és enyhe szögben döntjük meg a megtámasztandó földfal irányába.

A falu központjában kerülendő a tömeggyártású játszótéri termékek alkalmazása. Javasolt a TÜV minősítéssel rendelkező, egyedi megjelenésű (típus, vagy egyedi gyártású) helyi hagyományokhoz köthető játszószerkezetek telepítése. A meglévő játszótér továbbfejlesztéséhez, kertészeti kialakításához, a háromszintű növényzet telepítése javasolható a völgyi tájkép érvényesülésének megőrzése mellett.

6. UTCÁK, TEREK, KÖZTERÜLETEK

IRÁNYELVEK AZ ENERGIATUDATOS PORTA KIALAKÍTÁSÁHOZ

7

A fenntartható építészet alapelve, hogy az energiaszükségletet megújuló energiaforrásokból fedezi, miközben minimálisra csökkenti a víz- és anyaghasználatot, valamint a természetet terhelő szennyező kibocsátásokat, figyelembe véve a természet körfolyamatait és az épített környezet emberre gyakorolt hatását.

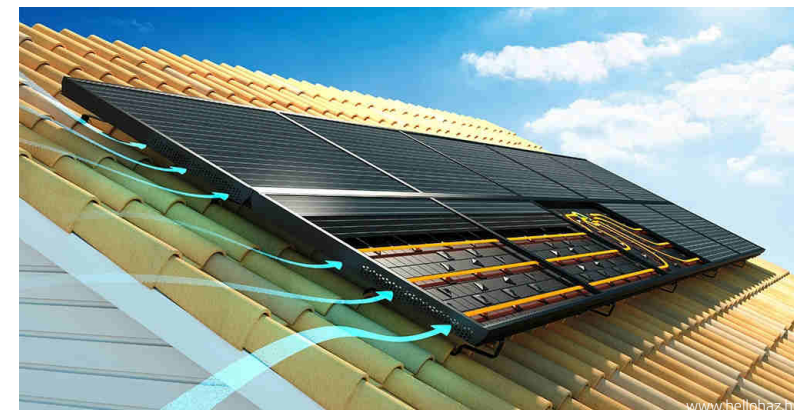
Költséges gépészeti rendszerek nélkül is sokat tehetünk környezetbarát energiatakarékos lakóházunk kialakításához:

- akkora épületet építsünk amekkorára szükségünk van és a fenntudjuk tartani,
- átgondolt tájolás, alaprajzi rendszer
- újrahasznosított, kis környezetterhelésű építőanyagok kiválasztása (pl. közelben gyártott, környezetbarát, újrahasznosítható, egyszerűen felújítható építőanyagok, cellulóz hőszigetelés, stb.)
- jó térszervezés,
- átmeneti terek (tornác), árnyékolás)
- épületszerkezetek optimális megválasztása
- esővíz, szürkevíz felhasználása
- fűtő kút

A komolyabb beruházást igénylő, később megtérülő megoldások a megújuló energiahasznosító berendezések: napelem, napkollektor, szélturbina, hőszivattyú (vizes, levegős vagy földhőn alapuló) vagy biomassa (pellet, fa).

[A KÖRNYEZETBARÁT HÁZTARTÁS ISMÉRVÉI:
- SZELEKTÍV HULLADÉKGYŰJTÉS,
- KOMPOSZTÁLÁS,
- HASZNÁLT OLAJT BENZINKUTAKON ADJUK LE,
- A VESZÉLYES HULLADÉKOK KÖZÜL AZ ELEMKEKET ÉS A KISEBB AKKUMULÁTOROKAT ISKOLÁKBAN, BOLTOKBAN ELHELYEZETT GYŰJTŐKBE VISSZÜK,
- KÜLÖN KELL GYŰJTENI A FÉNYCSÖVEKET IS, EZEKET FŐKÉNT ÁRUHÁZAKBAN ADJUK LEADNI,
- VEGYSZEREKET, NAGYOBB AKKUMULÁTOROKAT A HULLADÉKUDVAROKBA VISSZÜK,
- A TÖNKRMENT VAGY MEGUNT HÁZTARTÁSI GÉPEKET LEADJUK ÚJ KÉSZÜLÉK VÁSÁRLÁSA SORÁN VAGY ERRE SZAKOSODOTT CÉGEKNEK.]

A TORNÁCOK ELŐNYEI

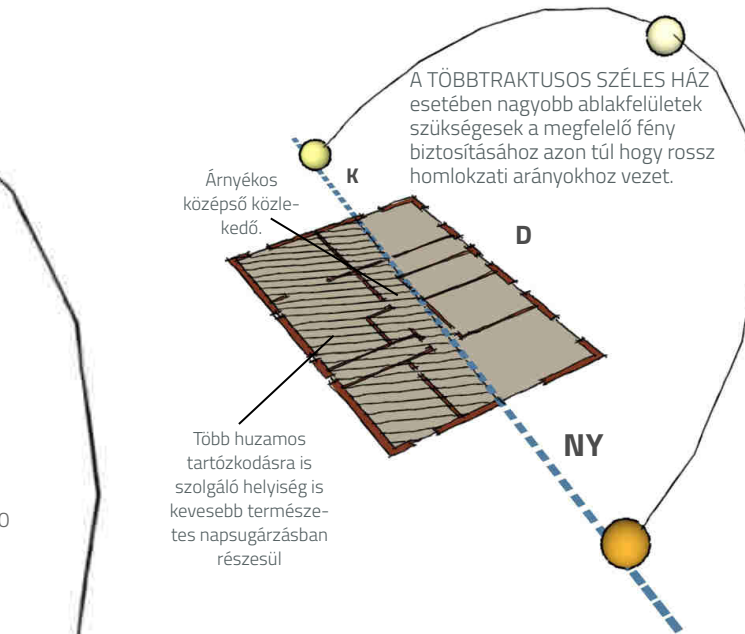
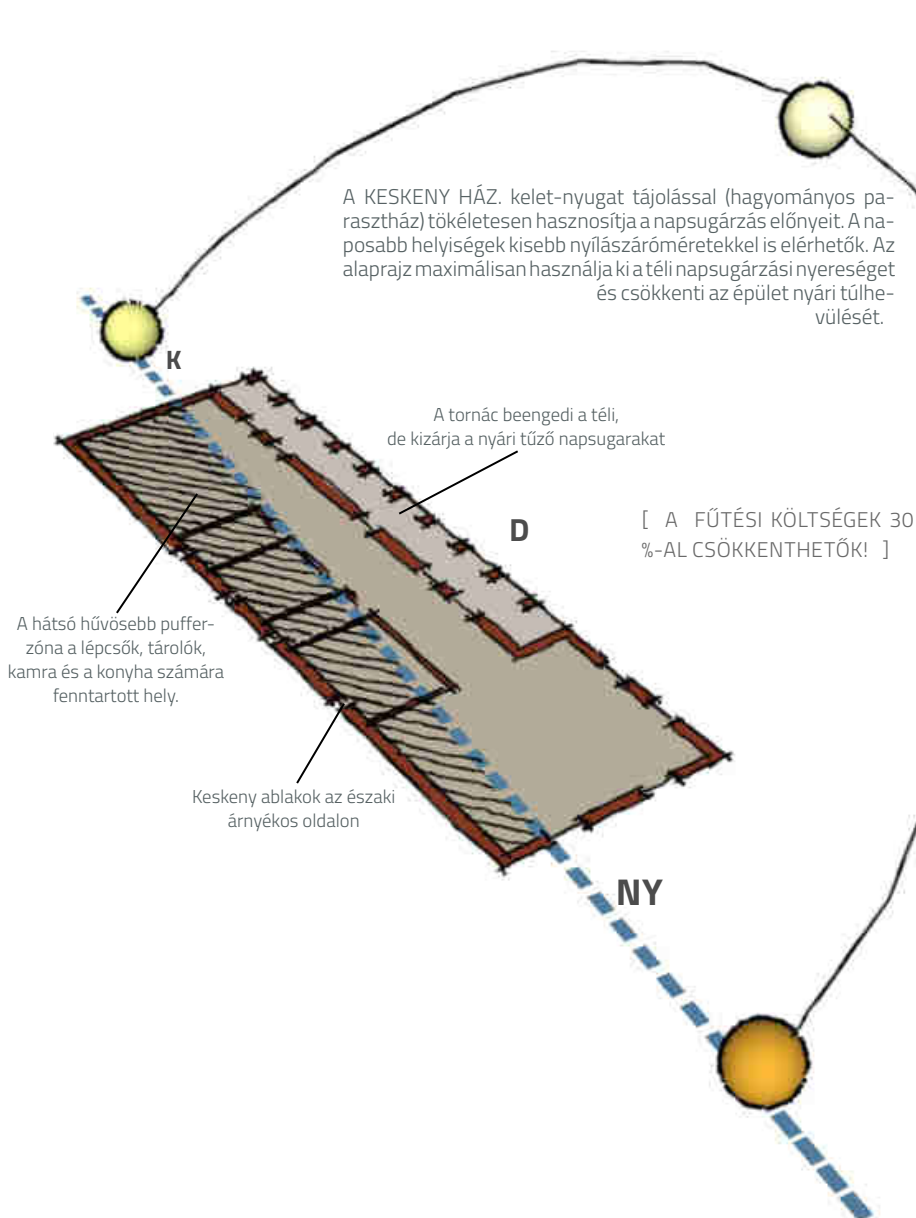
A helyiségek tájolásának tervezése során fontos, hogy a huzamos tartózkodásra szolgáló helyiség benapozott legyen ugyanakkor a tikkasztó nyári napsugaraktól mégis védett. Ez ellen a legegyszerűbb védelmet az átmeneti terek jelentik, „magyarra” lefordítva a TORNÁCOK, verandák!

AZ ÉPÜLET TÁJOLÁSA

Az épület és a helyiségek megfelelő tájolásával (klímazónás alaprajzi tervezés), hozzájárulhatunk energiatakarékos épületünk kialakításához. A nem állandó használatban lévő kiszolgáló helyiségek (kamra, gépészet, WC, előszoba) számára az É-i, az alacsonyabb hőmérsékletet igénylő hálónak az É-K, D-K-, a konyha és kamra részére az É-Ny, É-K-i, a fő helyiségek számára D-i, D-K-i tájolás (nagyobb üvegfelületekkel, ügyelve a megfelelő árnyékolásukra) a legideálisabb. Az előszoba nagy felületű nyílászáróival télikertként is funkcionálhat.

7. ENERGIATUDATOS PORTA

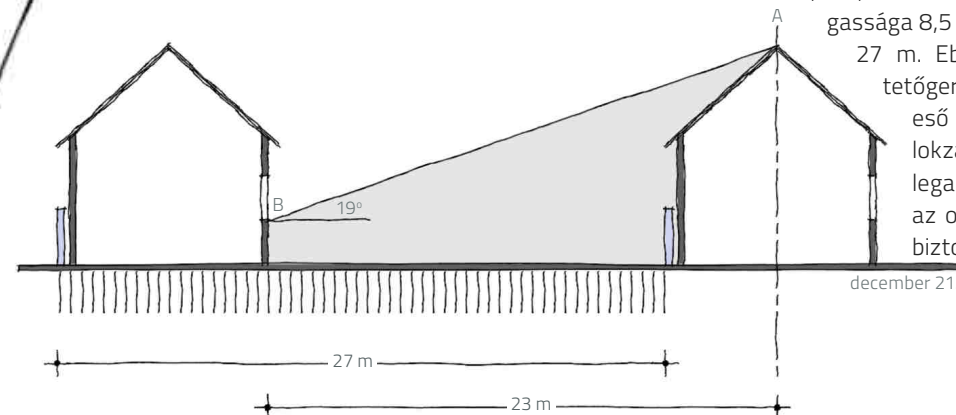

[AZ ÉPÜLET 50%-A NEM RÉSZESÜL A NAPSUGÁRZÁSBÓL!]

AZ ÉPÜLETEK TELEPÍTÉSE

Az épületek egymástól való optimális távolsága alatt azt értjük, hogy a téli napforduló alacsony beesési szöge mellett (19°) se árnyékolják a szomszédos házak egymást.

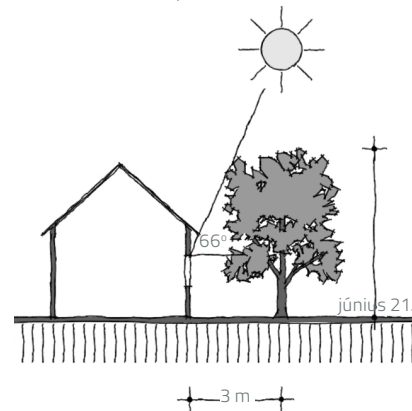
A baloldali példaépületek homlokzatmagassága a falusias jellegű lakóövezetekre jellemző maximális érték 4,5 m, szélessége 8 m, gerincmagassága 8,5 m, a telekszélesség 27 m. Ebben az esetben a tetőgerinc (A) és az e felé eső szomszédos homlokzat (B) közti távolság legalább 23 m legyen az optimális bevilágítás biztosítása érdekében.

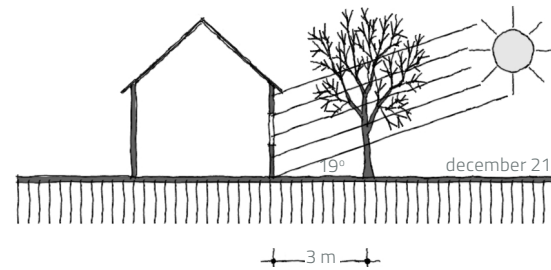
LOMBHULLATÓ FA MINT ÁRNYÉKOLÓ, SZÉLFOGÓ

Hasonlóan jó és természetes megoldás a lombhullató (nem örökzöld!) fa telepítése az ablakunk elé, ezzel csökkenthetjük a besugárzást, természetes árnyékolást adnak.

A nyári tikkasztó napot minimalizáljuk lombhullató fa (nem örökzöld) ültetésével, mely tökéletes „ökoárnyékoló berendezés”. A megfelelő helyre ültetett fa lombkoronája kitakarja az épület homlokzatát érő közvetlen nyári napsugárzást. A példában az épülettől 3 méterre telepített lombhullató, melynek magassága legalább 10 méter biztosítja a déli átlagos méretű homlokzat árnyékolást. Az ábra a nyári napforduló időpontjában, a maximális a delelési napmagasságban tapasztalható déli beesési szöget ábrázolja.

Télen az lombhullató fa ágai levelek híján átengedik a napsugárakat. Minél magasabb a lombkorona alsó síkja, annál kevesebb a fa téli árnyékoló hatása.

[KÉPLET AZ ÉPÜLET NÖVÉNYZET ÁLTALI ÁRNYÉKOLÁSÁNAK BIZTOSÍTÁSÁRA. NÖVÉNY MAGASSÁGÁNAK SZÁMÍTÁSA:

$$A = Tg\alpha \times B + C,$$

A: NÖVÉNYZET MAGASSÁGA,

B: ÉPÜLET ÉS NÖVÉNY TÁVOLSÁGA,

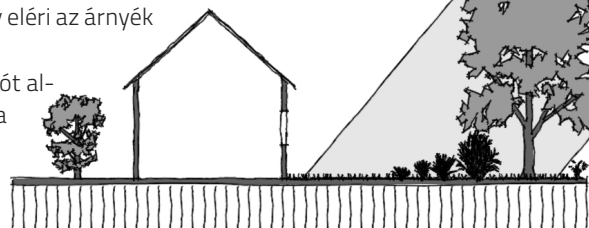
TGα: BEESÉSI SZÖG (NYÁRON: 66°

C: HOMLOKZAT MAGASSÁGA]

Köztudott, hogy a sima világos felületek visszaverik a fényt, a sötét felületek pedig elnyelik a hőt. Ezzel szemben a gyepterület párologtat, jó a hőelnyelő képessége, segít elvezetni a hirtelen csapadékokat, oxigént bocsát ki, leköti az ülepedő port és kedvezőbbé teszi a mikroklimát.

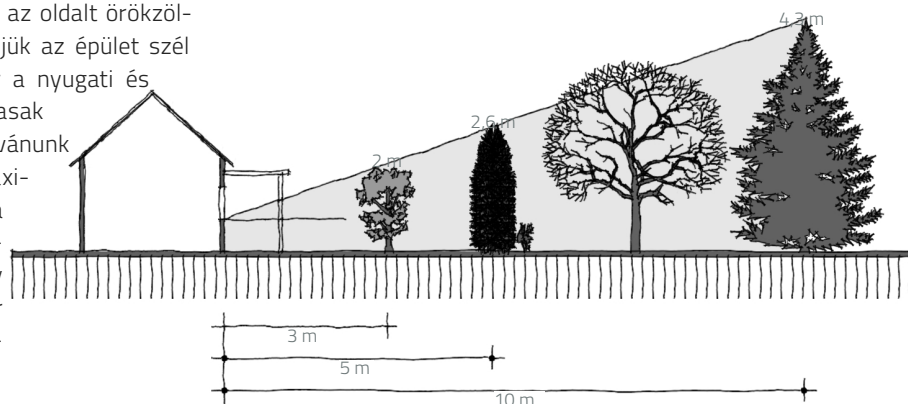
A talaj hőmérséklete jelentősen csökken 5 perccel az után, hogy eléri az árnyék ez jelentősen módosítja lakókörnyezetünk mikroklimáját.

A magas fák mellett azonban célszerű többszintű növénytakarót alkalmazni: bokrok, cserjék, gyepek) melyek tovább csökkentik a napsugárzás visszaverődését.

A legtöbb napsugárzás a déli tájolású homlokzatokra érkezik. Ezért se célszerű ezt az oldalt örökzöldekkel beárnyékolni. Inkább védjük az épület szél felőli oldalát velük (legtöbbször a nyugati és északi oldalak) mely célra alkalmasak

Ha mégis a déli homlokzat elé kívánunk örökzöldeket telepíteni, akkor maximalizáljuk a téli napsugárzást a növények optimális elhelyezésével. A példából látható, hogy egy 2 méter magas örökzöld 3 méter távolságban már nem akadályozza a téli besugárzást.

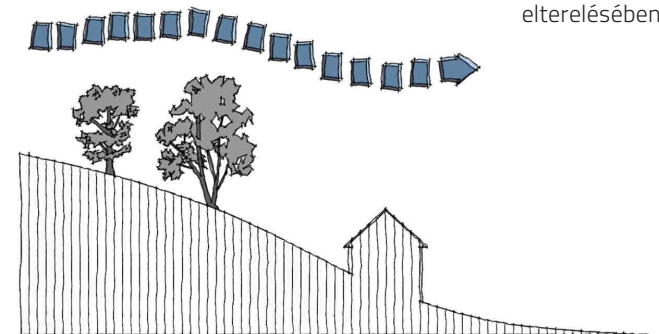

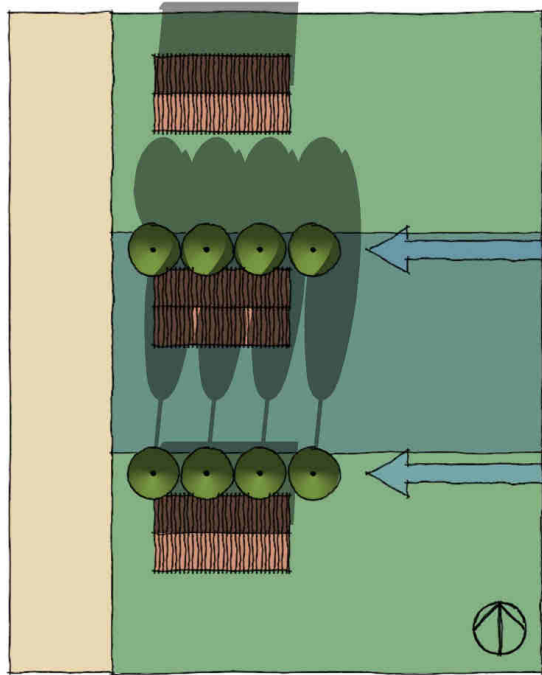
Használjuk ki a terep adottságait a szél elleni védekezésben. Amennyiben a hátsókertünk magasabb fekvésű fásítással módosíthatjuk a szél útját.

A mérsékelt (50-60%) szélátesztő fasáv hatékonyabb, mint a sűrű légörvény okozhat.

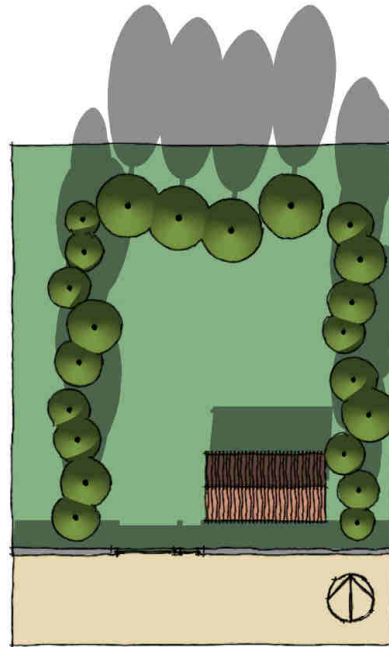
Részesítsük előnyben az őshonos fafajokat

Egy meredekebb lejtésű tetőidom a szél felőli oldalon tovább segíthet a széláramlás elterelésében.

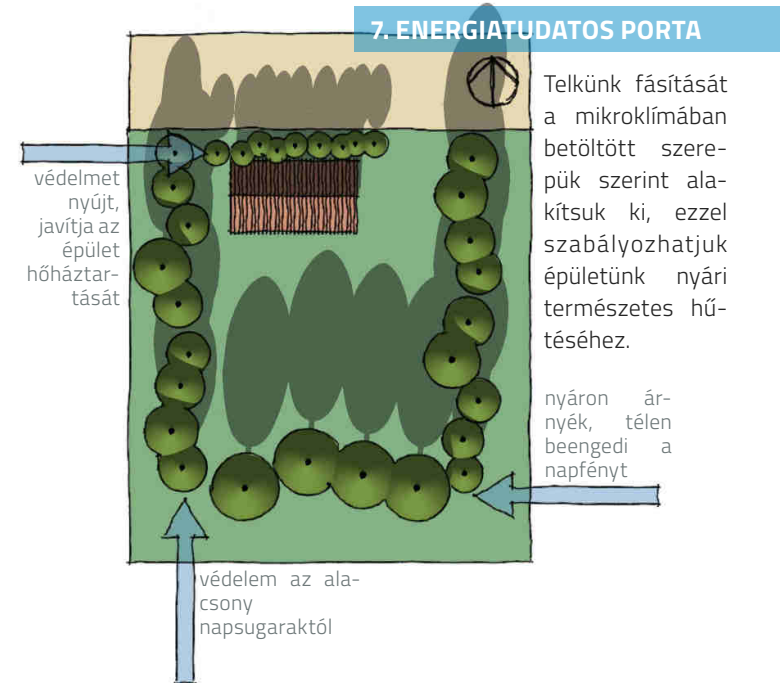

Az északi fal elé ültetett örökzöld fák javítják az épület hőháztartását, ugyanakkor magasságukat az észak-déli irányú utcákban korlátozni kell, hogy ne árnyékolják a szomszédokat.

A tömör kerítés magasságának megválasztásánál számoljunk annak árnyékoló hatásával is.

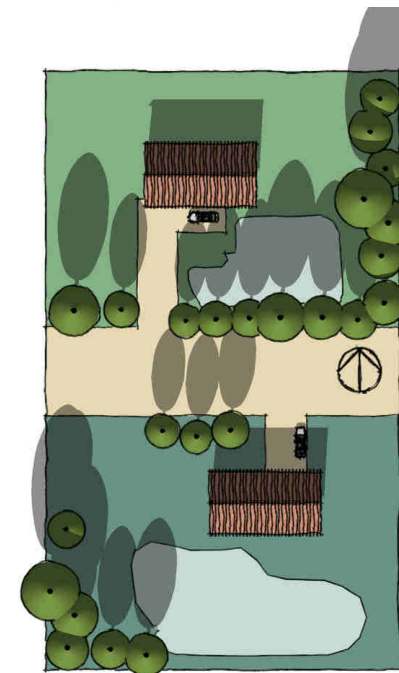
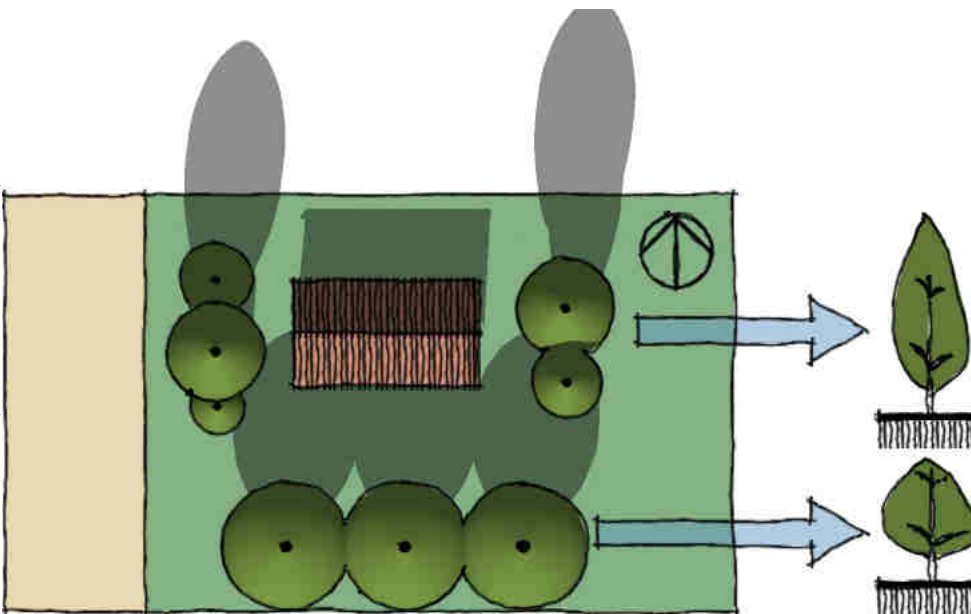
Telkünk fásítását a mikroklimában betöltött szerepük szerint alakítsuk ki, ezzel szabályozhatjuk épületünk nyári természetes hűtéséhez.

nyáron árnyék, télen beengedi a napfényt

védelmet nyújt, javítja az épület hőháztartását

védelem az alacsony napsugaraktól

A nyári perzselő napfény ellen a legjobb megoldás a lombhullató fák telepítése elsősorban az épület déli oldalának védelmére, melyek a téli besugárzást átengedik.
A túl magas örökzöldek nyáron hasznosak, azonban a hidegebb hónapokban beárnyékolhatják a homlokzatunkat!
A keleti és nyugati falat határoló fák inkább oszlopos a déli oldat határoló fák gömb formájú, szerteágazó lombzatúak legyenek az árnyékvetésük miatt.

Kelet-nyugat tájolású utca esetében az északi oldalon lévő telkeknél amennyire lehetséges helyezzük épületünket a telek északi oldalára, hogy minél nagyobb déli tájolású kertet kaphassunk. A déli oldalon viszont a legkisebb előkert az előnyös. Nyissunk nappalinkkal a hátsó kertet!

KERÜLENDŐ PÉLDÁK 8

A település hagyományos beépítésű területein sajnos több olyan utólagos átalakítással, bővítéssel találkozunk melyek az épület és a településkép szempontjából egyaránt előnytelenek. Ezek olyan a idegen részletformálási beavatkozások, megszakítják az épület kapcsolatát hagyományos elődjével.

Az esetek jelentős részében nem visszafordíthatatlan folyamatokról beszélünk. Megfontolandó, hogy a soron következő épület felújítás során ezeket a szépséghibákat orvosoljuk. Ehhez jelen kézikönyv, a település főépítésze vagy bármely építész-tervező segítséget tud nyújtani az építtetőnek.

,A' GARÁZSKAPU AZ UTCAI HOMLOKZATON

Az épület eredeti nyílásrendjét megbontva vagy új épület építésekor garázst és garázkaput létesítettek a főhomlokzaton. A nagyméretű nyílászáró felületével megbontja a homlokzat egységét. lehetőség szerint a melléképületet illetve az azokhoz kapcsolódó funkciót a főépület mögött telepítsük a közterület felől kevesebb feltáruló módon.

,B' KIS MÉRETŰ NYÍLÁSZÁRÓK AZ UTCAI HOMLOKZATON

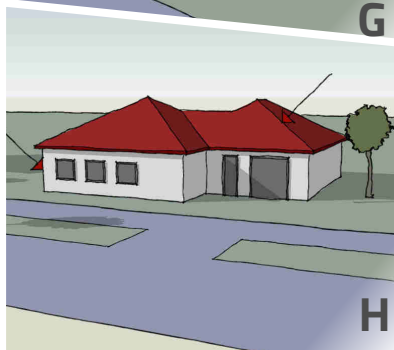
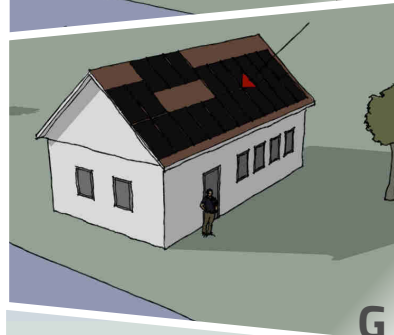
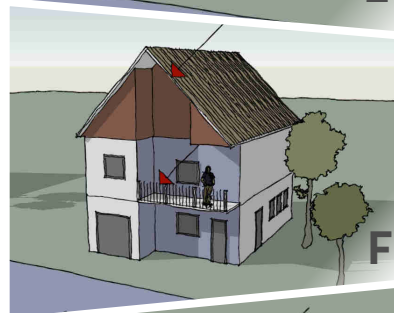
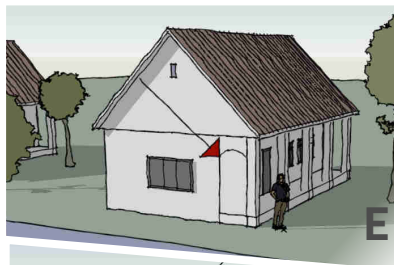
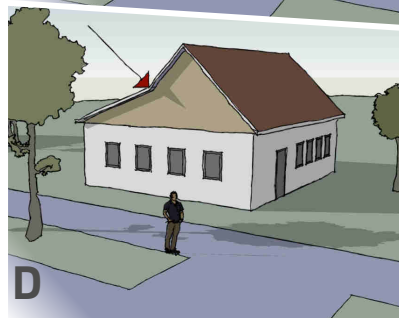
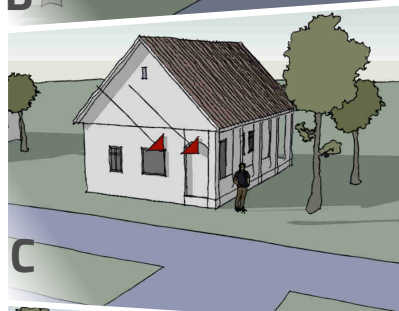
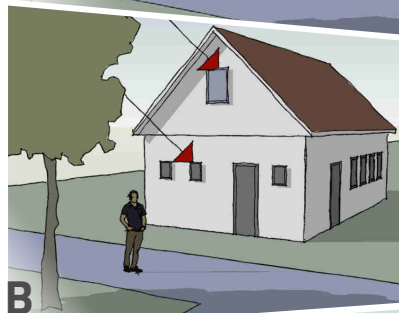
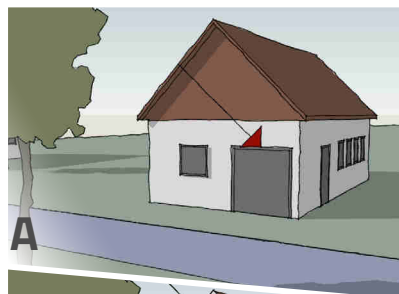
Az utcai homlokzatra szellőzőablak méretű nyílászáró beépítése nem javasolt. Az emeleti nyílászáró méretei mindig legyenek kisebbek a földszinti ablakokhoz viszonyítva.

,C' KÜLÖNBÖZŐ MÉRETŰ NYÍLÁSZÁRÓK AZ UTCAI HOMLOKZATON

Az utcai homlokzatra lehetőleg egy fajta méretű, osztású nyílászárót építsünk be. A tornácos épületeknél az eredeti tornácníylást, tornácajtót állítsuk vissza eredeti állapotának megfelelően.

,D' EREDETI TETŐIDOM KIEGÉSZÍTÉSE

A példán látható hagyományos lakóépületet oldalirányba bővítették és eredeti tetőidomán megtörve fedték le. Bővítés esetében válasszuk az utcára befordított hajlított házas beépítést.

,E' TORNÁCNÍYLÁS ELFALAZÁSA

A tornácos épületeknél az eredeti tornácníylást, tornácajtót állítsuk vissza eredeti állapotának megfelelően. épületünk bővítését ne a tornác 'kárára' hanem az épület befordításával biztosítsuk. Új épület tornáckialakításával és esetleges újszerű átgondolásával vigyük tovább a régi és ma is praktikus hagyományt új otthonunkba is.

,F' TAGOLT UTCAI HOMLOKZAT

A nagyméretű többszintes épületeink esetében a homlokzat tagolását ne a homlokzati síkok váltogatásával, hanem a nyílászárók megfelelő kiosztásával érjük és egyéb homlokzati tagoló elemekkel, eltérő anyaghasználattal érjük el.

,G' NAPELEMPARK A HÁZ TETŐZETÉN

Épületünk számára előnytelen ha az eredeti héjazat csak töredékekben marad látható és a kiosztás nem igazodik a meglévő tetőablakokhoz. Az elrendezését tekintve egyenletes, szimmetrikus kiosztás alkalmazása javasolt úgy, hogy homlokzathoz tartozó tetőfelület aló és felső részén is legalább 1 méter széles be nem fedett sáv maradjon meg.

,H' TERJENGŐS ALAPRAJZÚ ÉPÜLET

Az amerikai típusú épületeknél alkalmazott alacsony hajlászögű tető sokszor előnytelen formákat eredményez. ilyen tetőidom esetében törekedjünk az épület kompakt, kevésbé terjedős alaprajzú kialakítására, lehetőleg 30 foknál nagyobb hajlászögű nyeregtetővel. A mediterrán tető valójában a kétszintes szabadonálló beépítések esetében ad arányos külső megjelenést.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ ÚJ LAKÓÉPÜLET ÉPÍTÉSÉHEZ ÉS MEGLÉVŐ PARASZTHÁZ ÁTÉPÍTÉSÉHEZ

9

ÚJ LAKÓÉPÜLET ÉPÍTÉSE

AZ ELSŐ LÉPÉSEK

Új családi ház építése esetében először az anyagi lehetőségeinkhez illeszkedő reális építési igényeinket kell számba vennünk és ez alapján egy ÉPÍTÉSI PROGRAM-ot összeállítanunk. Ebben az 1-2 oldalas anyagban kell megfogalmaznunk azokat az alapvető kritériumokat, melyek alapján majd a kiválasztott építész-tervezőnk elkészítheti a szükséges tervdokumentációkat. Általánosságban javasolt, hogy kerüljük a többletköltséget jelentő túlzott igényeket és méreteket. E helyett inkább az építéssel konzultálva, szükség szerint több ütemre bővített, ütemezhető, a valós igényeinkre és lehetőségeinkre épülő építési programot rögzítsünk. Ha egy határozott elképzeléssel (építési program) keressük majd meg a tervezőt, a tervezés folyamata gördülékenyebb lesz.

TELEKVÁLASZTÁS

A telek kiválasztásánál nem elegendő ha csak a telekadottságokra és a közművesítettségre figyelünk. A település eltérő karakterű területekből áll, tehát például más TELEPÜLÉSKÉPI ELŐÍRÁSOK vonatkoznak a történeti településmagra és a fiatalabb településrészekre és ezek alapvetően meghatározzák majd épületünk jellegét. Mivel a helyi építési szabályzat ugyancsak eltérő övezetekre osztja a falut, ahol szintén eltérő előírások érvényesek, javasolható SZAKMAI KONZULTÁCIÓ keretében egyeztetni elképzelésinkről a település főépítészével, akitől egyéb hasznos információkhoz is juthatunk.

[ÉPÍTÉSI PROGRAM FŐBB TARTALMI ELEMELI:

- LAKÓK SZÁMA,
- „X” GENERÁCIÓS HÁZ,
- HÁZTARTÁS JELLEGE,
- ÉLETVITELI ADOTTSÁGOK,
- SZOBASZÁM,
- HELYSÉGGKAPCSOLATOK / TÉRKAPCSOLATOK,
- FONTOSABB BERENDEZÉSEK HELYIGÉNYE,
- FELSZERELTSÉG,
- ÜZEMELTETÉSI IGÉNYEK,
- SAJÁTOS, EGYEDI TERVEZÉSI SZEMPONTOK.]

[Milyen építéssel ne foglalkozunk!

- HA AZ ÉPÍTÉSZ CSAK A SAJÁT TÍPUS-MEGOLDÁSAIT TARTJA EGYEDÜL ÜDVÖZÍTŐNEK,
- HA AZ ÁLTALUNK GONDOSAN ÖSSZEÁLLÍTOTT TERVEZÉSI PROGRAMOT CSÍPŐBŐL ELVETI,
- HA A KÉRDÉSEINKRE NEM TUD VÁLASZOLNI ÉS A VÁLASZAIT SZAKMAI ALAPON MEGINDOKOLNI,
- HA ÚGY ÉREZZÜK, HOGY BIZONYTALAN,
- HA A MUNKÁJA SZEMRE IS IGÉNYTELEN.]

ELTÉRŐ TELEPÜLÉSKÉPŰ TERÜLETEK BÜKKÖSDÖN

AZ ÉPÍTÉSZ KIVÁLASZTÁSA

Az építész kiválasztására több lehetőségünk is nyílik pl. az építész kamara honlapja, ismerősünk ajánlása, stb., de talán a legjobb megoldás az, ha azon a településen él és dolgozik ahol mi is építeni akarunk.

A döntésünk során a személyes benyomáson túl mindig nézzük meg a tervező megvalósult épületeit is (referenciamunkák), lehetőség szerint kérdezzük meg a benne lakókat, mennyire elégedettek a tervező munkájával és persze magával az épülettel. Jó tipp, hogyha egy számkra tetszetős házzal találkozunk akkor kérjük el tervezőjének elérhetőségét.

ÁLTALÁNOS ÉPÍTÉSI ALAPELVEK ÚJ HÁZ ESETÉBEN

Az épület TELEPÍTÉSÉNÉL az előírások keretein belül vegyük figyelembe

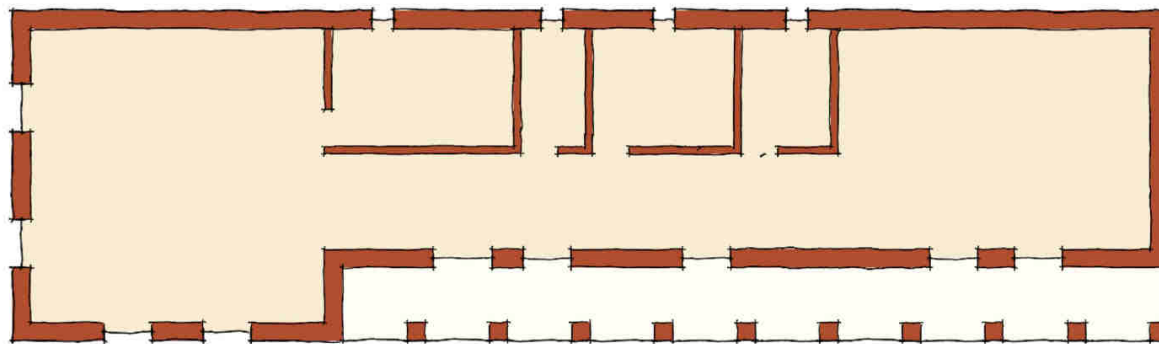
- energiatakarékossági szempontokból pl. benapozást, a szélirányt, és a kilátást is.
- Ügyeljünk az épület bejáratának építészeti és használati szempontból egyaránt optimális megközelítése gyalogosan és gépkocsival egyaránt.
- Nem gátoljuk meg épületünk elhelyezésével a jó kertkapcsolatot kialakításának lehetőségét.
- használjuk fel a meglévő értékes növényzetet
- beárnyékolással lehetőleg ne akadályozzuk, hogy más házak alacsony energiaigényűek lehessenek
- és nem utolsó sorban vegyük figyelembe az épület bővítés lehetőségeire.

A jó ALAPRAJZZAL költségeket takaríthatunk meg és elkerülhetjük a rossz homlokzati arányokat és a környezetébe nem illeszkedő tömeget. A ma gyakori lepény jellegű, terjengős alaprajz széles homlokzatot, aránytalan „túlsúlyosnak” épületet eredményez. Csak aránytalanul nagy tető illeszthető rá, azon túl, hogy sokszor csak egy „sötét” középfolysóval tárhatók fel a helyiségek.

A jó ház a méretek és az arányok helyes megválasztásával által születik meg!

A jó alaprajz ...:

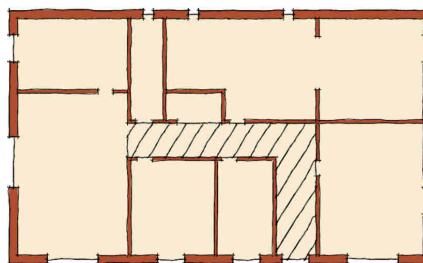
- alkalmazkodik a terepadottságokhoz,
- a család életviteléhez illeszkedik logikus és letisztult, világos, praktikus térkapcsolataival és méreteivel,
- minimalizálja a közlekedőfelületeket,
- közvetlen kertkapcsolattal rendelkezik,
- száraz, levegős, világos, fűthető, átszellőztethető, kellő megvilágítású, könnyen tisztán tartható helyiségeket tartalmaz,
- lehetőleg épületen belüli tárolókat tartalmaz (az utólag toldott, melléképületek helyett)
- felixibilis (a lakás rendszerének módosítása nélkül változtatható használat: pl. rugalmasan bútorozható, a helyiségfunkció módosítható)
- Variabilis (a lakás rendszerének módosításával változtatható: pl. válaszfalak „mozgatásával”, helyiségek egybenyitásával)
- kielégíti egyedi igényeinket (pl. otthoni munkavégzés, barkácsolás, zenélés, vagy egyéb hobbitevékenység).

Az EGYTRAKTUSOS alaprajznál nagyobb a szabadság a formálásban, antropomorf (emberi léptékű és formájú) jellegű utcai homlokzat, jobb kertkapcsolat, és a napsugárzás is optimálisabban kihasználható.

ALKALMAZKODÁS A HELYI ADOTTSÁGOKHOZ ÉS ELŐÍRÁSOKHOZ

A KÉTTRAKTUSOS alaprajznál, sötét középfolysó, rosszabb homlokzati arányok és aránytalanul nagy tetőzet alakulhat ki.

A régi időkben bár minden parasztház hasonlatos volt egymáshoz mégsem találtunk két azonos épületet, mert azok részleteiben vagy díszítésében eltérőek voltak úgy, hogy arányrendszerük, tömegük, nyílásrendjük közel megegyezett.

A házak „rokonságot vállaltak egymással” a paramétereiket a környezetükben meglévő formák alapján alakították ki és nem távoli vidékek idegen mintáit vették át. A TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV ezt a „meglévő forma átvételt” hivatott pótolni javaslataival, előírásaival. Olyan alapvető - de variálható és egyedivé formálható - megoldásokat mutat be, melyek alkalmazásával a helyi építészeti hagyományokhoz igazodó, esztétikus épület születhet, mely illeszkedik a település karakteréhez. Ne feledjünk ez az a karakter másképpen megfogalmazva a HELY SZELLEME, ami miatt itt szeretnénk új otthonra lelni! Járuljunk hozzá ennek megőrzéséhez, erősítéséhez.

Egyesek anyagi kényszerhelyzetből fakadóan, mások tudatos döntésből vásárolnak lakóépületet vidéken, és ezek átalakításával kívánnak egy új otthonhoz jutni. Ez a fejezet elsősorban nekik kíván építészeti „mankót” nyújtani.

RÉGI PARASZTHÁZ KORSZERŰSÍTÉSE

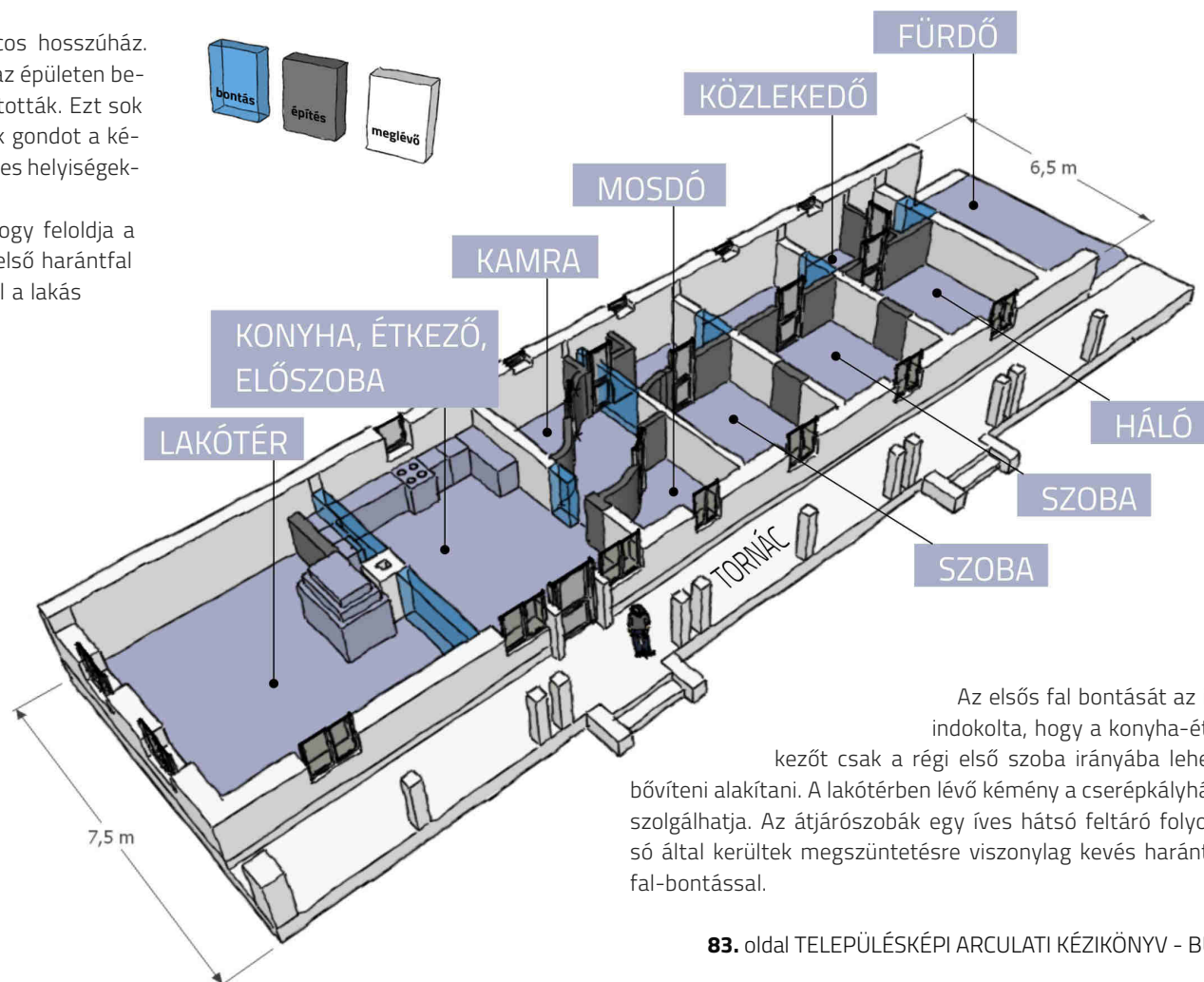
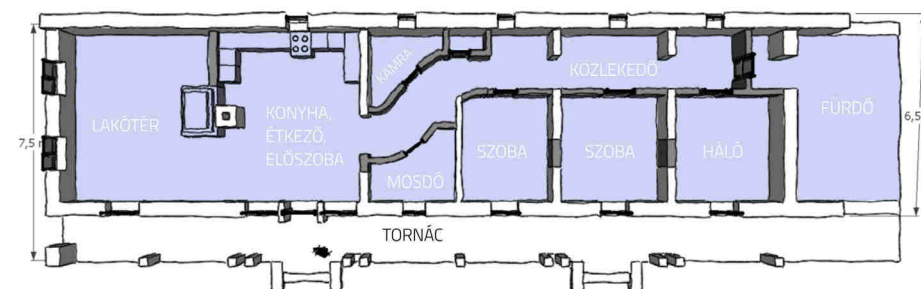
Milyen lehetőségei vannak azoknak akik egy meglévő, de felújításra szoruló parasztházban látó jövődő otthonát. Első lépés egy olyan építész keresni, akinek egy régi lakóépületről nem a bulldózer jut az eszébe. A régi idők embere jóval kevesebb időt töltött a négy fal között, más életmódot folytatott, ebből a tényből fakadóan a komfortigény is alacsonyabb volt. Az átalakítás során ezt a problémát kell orvosolnunk.

Az első alaprajz tipikus keskeny fesztávú, egysoros tornácos hosszúház. Ezeknél az épülettípusoknál az egyik legnagyobb problémát az épületen belüli közlekedő hiánya jelenti, mivel a szobákat egymásba nyitották. Ezt sok helyütt hibásan a tornác beépítésével oldották meg. A másik gondot a kényelmi és egészségügyi berendezések helyiségeinek azaz a vizes helyiségeknek a beillesztése jelenti a keskeny épülettömegbe.

A jobboldali alaprajz ezekre a kérdésekre ad választ úgy, hogy feloldja a korszerűség és hagyomány látszólagos ellentétét. Az első belső harántfal elbontásával került kialakításra a megérkezés tere. Itt egyből a lakás szívébe érkezünk. Ez az többfunkciós tér az előszoba szerepét is betölti anélkül, hogy külön helyiséget kapna.

[A MEGLÉVŐ PARASZTHÁZ TORNÁCÁT SOSE ÉPÍTSÜK BE, MÉG HA ELSŐRE HASZONTALAN ÉS FÖLÖSLEGES TÉRNEK TŰNIK, AKKOR SE. EZ AZ „IS-IS” TÉR VONZÓVÁ ÉS BARÁTSÁGOSSÁ TESZI A HÁZAT, ÉS TÖBBFÉLE SZEREPE IS LEHET. PÉLDÁUL A MOSOTT RUHÁT KI LEHET A TORNÁC VÉGÉBE TENNI ÚGY, HOGY NEM KELL ÉSZBE TARTANI, VAJON ESNI FOG-E VAGY SEM. AMELLETT NYÁRON ÁRNYÉKOL IS, ÉS VAN EGYFAJTA MÉLTÓSÁGA, A NYITOTTSÁGA MELLETT. TEHÁT NE ÉPÍTSÜK BE. NEM KELL MINDIG ÉS MINDENT KIHASZNÁLNI. A RÉGI EMBER PÉLDÁUL ARATÁSKOR IS HAGYOTT EGY KEVÉS LÁBON ÁLLÓ GABONÁT AZ ÉG MADARAINAK ÉS A POCKOKNAK.

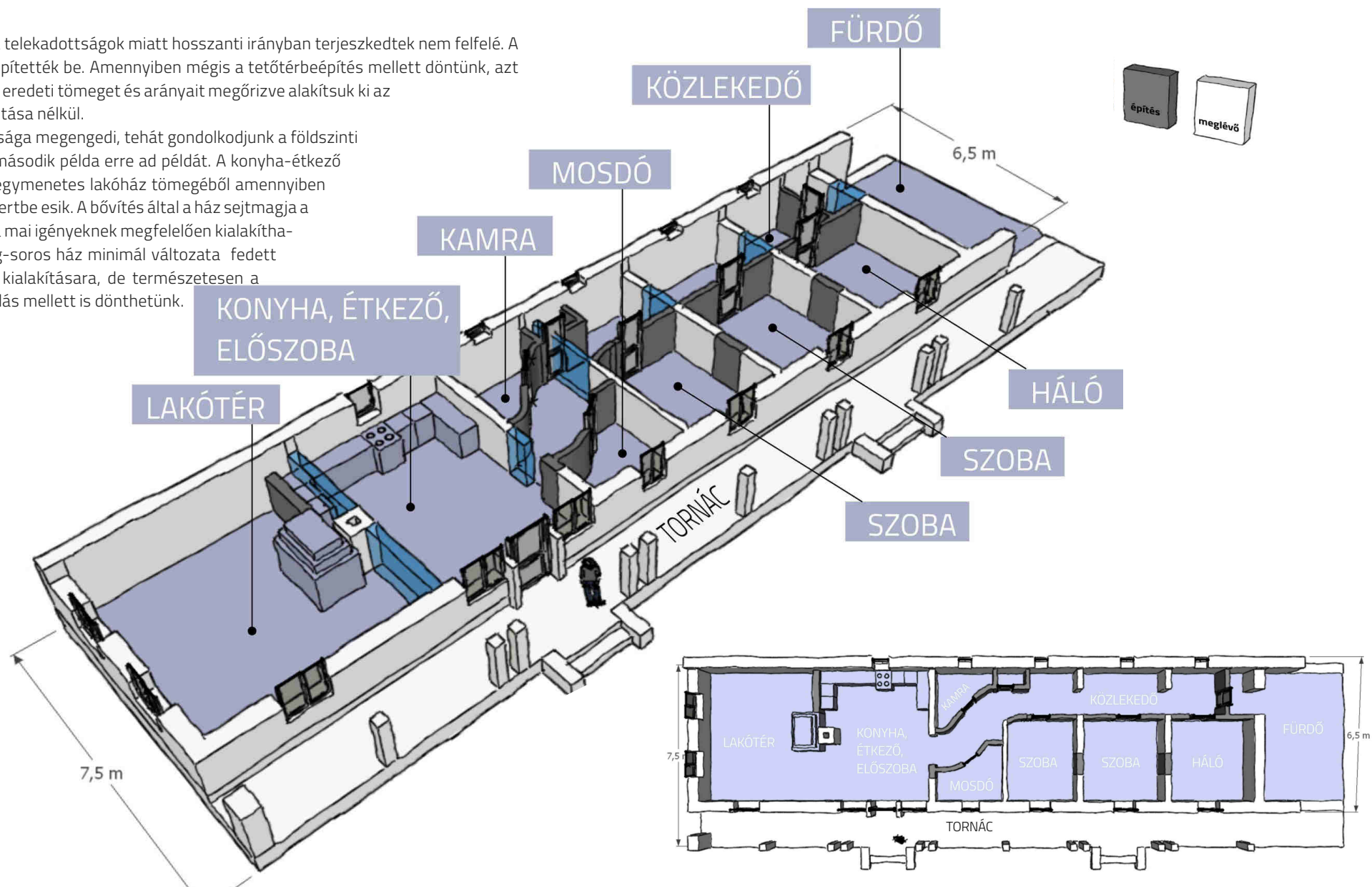
- GRÁTZ ANTAL]

Az elsős fal bontását az is indokolta, hogy a konyha-étkezőt csak a régi első szoba irányába lehet bővíteni alakítani. A lakótérben lévő kémény a cserépkályhát szolgálhatja. Az átjárószobák egy íves hátsó feltáró folyosó által kerültek megszüntetésre viszonylag kevés harántfal-bontással.

A régi épületek a telekadottságok miatt hosszanti irányban terjeszkedtek nem felfelé. A padlást sosem építették be. Amennyiben mégis a tetőtérbeépítés mellett döntünk, azt térfal nélkül, az eredeti tömeget és arányait megőrizve alakítsuk ki az oromfal megbontása nélkül.

Ha a telekadottsága megengedi, tehát gondolkodjunk a földszinti bővítésében. A második példa erre ad példát. A konyha-étkező helyén kilép az egyemeletes lakóház tömegéből amennyiben az nem az oldalkertbe esik. A bővítés által a ház sejtmagja a konyha-étkező a mai igényeknek megfelelően kialakítható. A kéthelyiség-soros ház minimál változata fedett terasszal került kialakítására, de természetesen a tornácos megoldás mellett is dönthetünk.

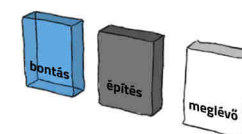
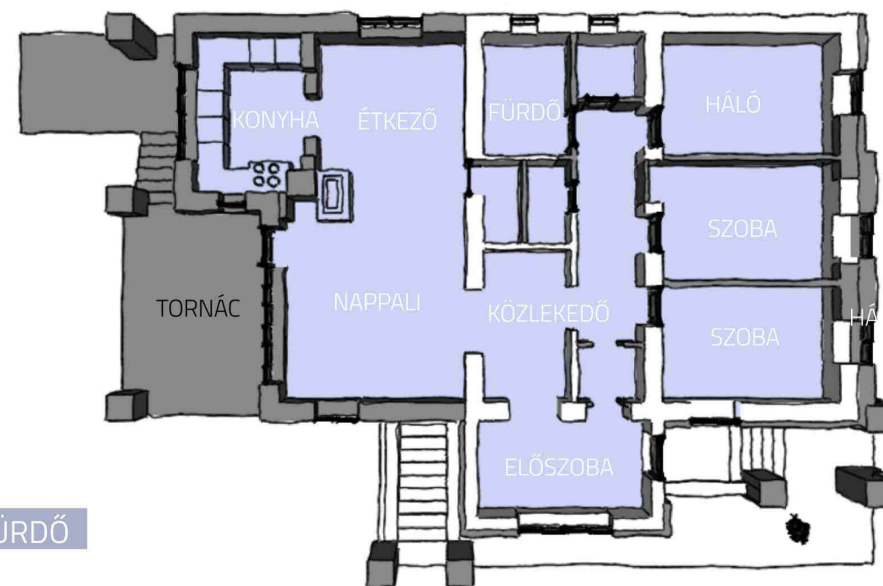
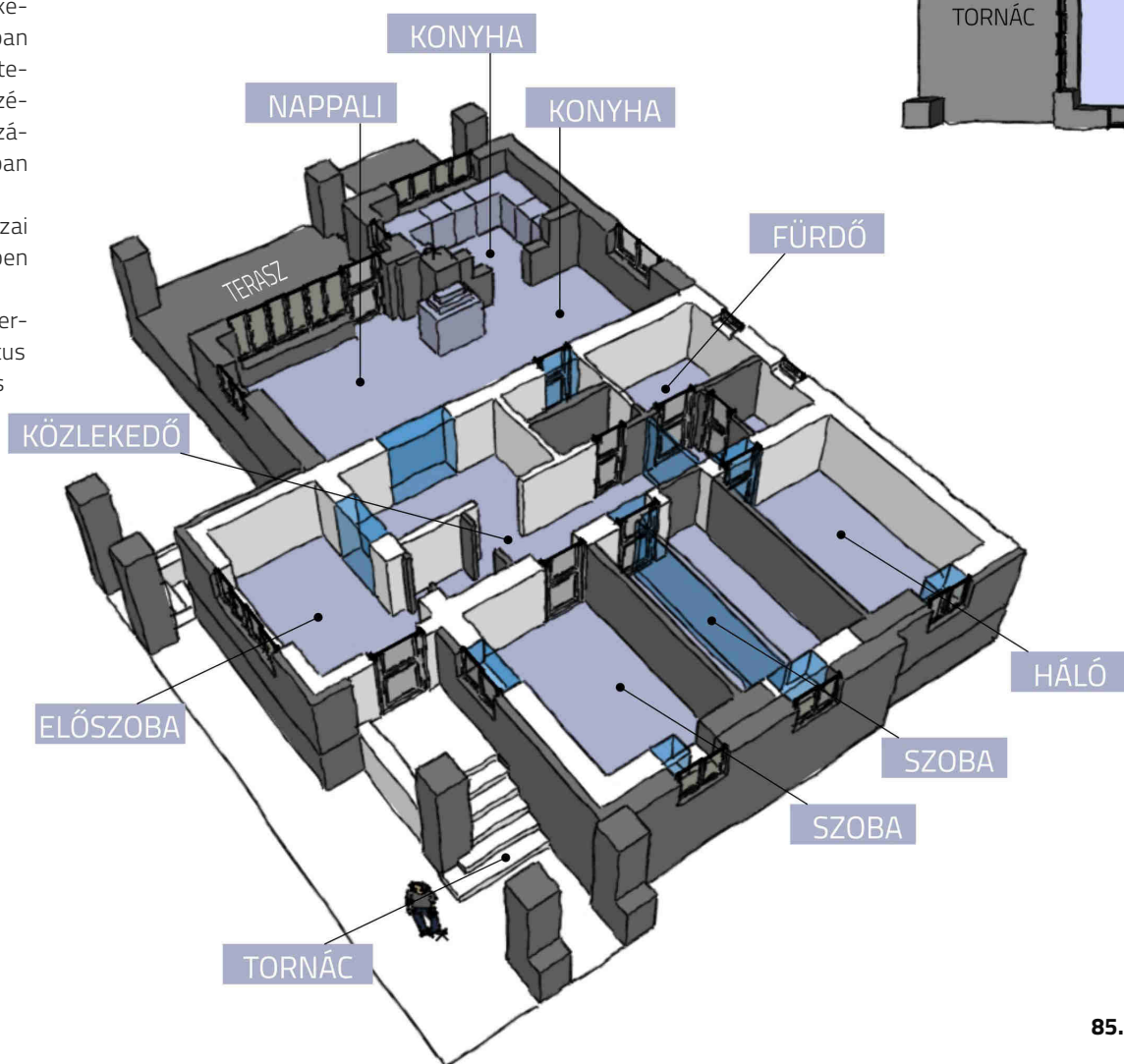

SÁTORTETŐS HÁZ ÁTALAKÍTÁSA

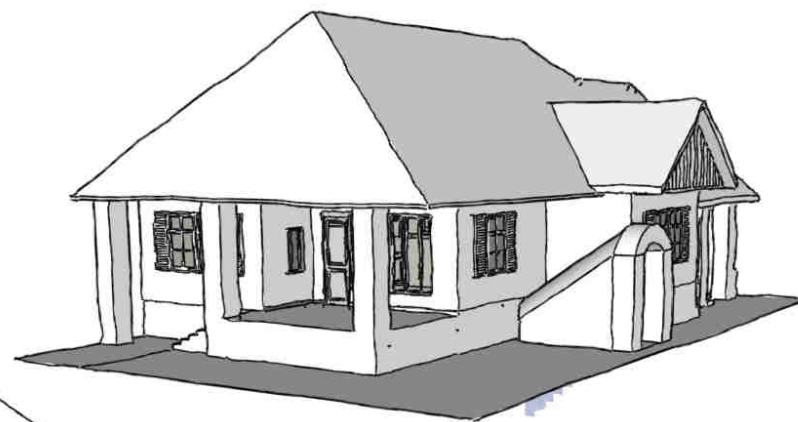
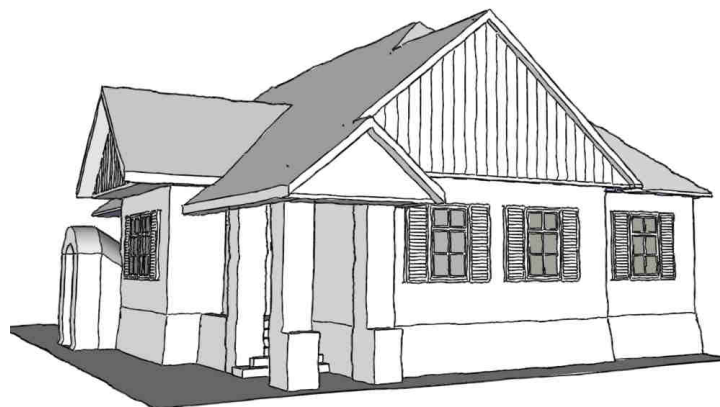
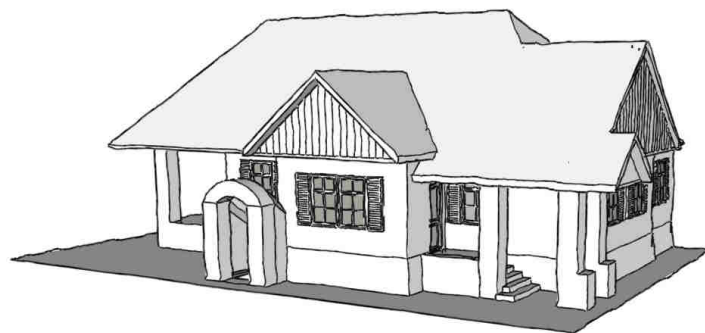
A 60-as, 70-es években készület sá-
tortetős lakóházak a városi lakóépüle-
tek használatrendjét próbálta meg egy
falusias kontextusba beerőltetni. Ma
már látjuk hogy ez funkcionálisan sike-
rült, a megjelenés tekintetében azonban
egyértelműen nem. A keskeny falusi te-
leken feszese volt ez az új jövevény szé-
lesebb, rövidebb négyzetes alaprajzá-
val, lépényszerű 9-10 méteres a faluban
idegen arányú homlokzatával.

Ezeknek az épületeknek az alaprajzai
nehezebben, homlokzata könnyebben
alakítható át.

A példaépületnél a kétablakos „ember-
szabású” parasztház az egyik traktus
kiugrasztásával, egy 30-40 cm-es
vastag fal „eléfalazásával” érhető el.
Azt így kimozdított falsíkon már
elhelyezhető a két állótéglaalap
alakú ablak.

Az alaprajz lehetőséget ad egy impozáns átmeneti teret képező tornác kialakítás-
ra is tornác, mely „elébe megy” a ven-
dégnek. Az épület hosszúházas jellegét
a hátsó új épületbővítés erősíti, ahol
konyha, étkező és a teraszra, kertre nyi-
tott nappali helyiségei kapnak kap he-
lyet.

MAI PÉLDÁK 10

10. MAI PÉLDÁK

10. MAI PÉLDÁK

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK, MŰSZAKI BERENDEZÉSEK

11

A közterületen történő, illetve közterületről feltároló reklámozási tevékenységet község arculatának megőrzése érdekében a településképi, közlekedési, vagyonbiztonsági, környezetvédelmi szempontok figyelembevételével szükséges szabályozni.

Fontos különbséget tenni az eltérő célú reklámozási tevékenységek között. Az épületek falán elhelyezett cégérek, cégtáblák az adott épületben folytatott tevékenység reklámozását szolgálják. Ezen reklámhordozót tartó berendezések elhelyezése nagyobb szabadságfokot élvez.

Az erre vonatkozó irányelvek az alábbiak:

- figyelembe kell venni a meglévő homlokzati architektúrát,
- a homlokzat színvilágához illeszkedő színek alkalmazandók, az élénk, telített és rikító színek kerülendőek,
- üvegfelületre ragasztani, fóliázni nem lehet.
- A reklámfelirat a portál és az ereszpárkány közötti homlokzati sávban helyezhető el.
- Kerülendő a táblaszerű, címfestett reklámfelirat, helyette a dobozolt betűs felirat használata javasolt.
- Kerülendő a programozható LED-es fényűség telepítése.

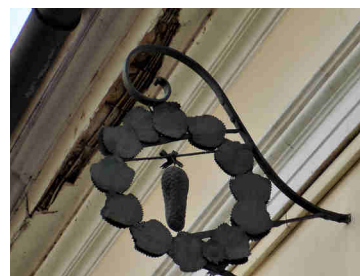
A portálok, kirakatok és feliratokat tartalmazó berendezések kialakítása során azokat építmény homlokzatával egységesen, annak struktúrájával, tagolásával összhangban javasolt kialakítani.

11. HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK, MŰSZAKI BERENDEZÉSEK. ENERGIATUDATOS PORTA

A reklámozási tevékenységek másik nagy csoportját azon reklámhordozót tartó berendezések elhelyezése adja, melyek nem a helyben folytatott tevékenységek reklámozását szolgálják. Ezek egységes megjelenése a cél. Az ilyen reklámozási tevékenységek esetében a külön elfogadott típustervek alapján készíthető utasváró, kiosk, hirdetőoszlop, információs vagy más célú reklámhordozót tartó berendezések állhatnak rendelkezésre a település különböző, frekvenciált pontjain.

Általánosságban javasolt, hogy több információs tábla kerüljön ki a településre (pl. játszótér szabályzat, falutérkép, helytörténeti információs tábla). Ezek azonos méret, betűtípus, grafika jellemzőkkel kell bírjanak. Célszerű lenne a minden településrészen információs tábla telepítése a közérdekű információk kifüggesztése érdekében. Ezeket térkép településtörténeti információs felület elhelyezése is javasolt.

NAPELEM, NAPKOLLEKTOR, ANTENNA, KÜLTÉRI EGYSÉG ELHELYEZÉSE

NAPELEM, NAPKOLLEKTOR

Szerencsére minden településen nő a megújuló energiahasznosítás aránya. A napkollektorok és napelemek elhelyezésére alkalmazott megoldások azonban sok helyütt településképi szempontból aggályosak.

Javasolható, hogy az újonnan elhelyezésre kerülő napelemek és napkollektorok egyesített felülete ne „tüntesse el” eredeti tetőfedésünket. A maximum két soros elrendezést tekintve egy egyenletes, szimmetrikus kiosztás alkalmazása javasolt. A berendezések tartószerkezetét, kapcsolódó szerelvényeit a közterületi homlokzaton nem látható módon szükséges elhelyezni.

PARABOLAANTENNA, RIASZTÓBERENDEZÉS ÉS EGYÉB KÜLTÉRI EGYSÉGEK

Az épületek utcai homlokzatán illetve attól számított 5 méteren belül nem helyezhető el antenna vagy egyéb műszaki berendezés elhelyezése az utcakép védelme szempontjából. Parabolaantenna elhelyezésére az utcai homlokzattól távol eső helyek is rendelkezésünkre állnak (pl. hátsó homlokzat, a melléképület, a tető utcától távolabb eső felülete, a terasz, vagy a kert egy takart szeglete.

A klíma- és riasztóberendezés kültéri egységeit se az utcai homlokzaton helyezzük el, hanem keressünk számukra kevésbé hangsúlyos, takart és védett helyet. (Pl. félreeső eresz alatt a homlokzaton, az épület melletti terepre telepítve (növénnyel takarva), oldalkertben (amennyiben a helyi építési szabályzat megengedi).

Kültérre hőszivattyú egységet se az utcai homlokzaton, vagy a tető utcaképbe eső részén helyezünk el. Erre alkalmasabb egy kevésbé hangsúlyos, a műszaki szempontoknak is megfelelő védett hely (pl. a homlokzat takart része, vagy az épület melletti terepre telepítve (növénnyel takarva)).

Gáznyomás-szabályozó és a házi nyomáscsökkentő a telek elő-, és oldalkertjében, vagy az épület közterületről nem látható homlokzatán helyezhető el.

VONALAS INFRASTRUKTÚRA LÉTESÍTMÉNYEIRE ÉS A BEKÖTÉSEKRE VONATKOZÓ KÖVETELMÉNYEK

VONALAS INFRASTRUKTÚRA LÉTESÍTMÉNYEI

Az utcák vonalvezetése, az épületek építészeti minősége mellett a közművek és a különböző infrastrukturális kiegészítő szerelvények látványa (légvezetékek, villanyoszlopok, adótornyok, transzformátorok, stb.) is nagymértékben meghatározó.

Hálózati rekonstrukció vagy új hálózat építése esetében településképi szempontból a távközlési és hírközlési létesítmények csak közös, fa anyagú oszlopsoron helyezhetők el. Közös oszlopsorra való telepítés bármilyen akadályoztatása esetén az építendő hálózatot földalatti elhelyezéssel lehet csak kivitelezni.

Földgázvezetékét közterületen csak földalatti elhelyezéssel szabad kivitelezni.

A VEZETÉK NÉLKÜLI INFRASTRUKTÚRA LÉTESÍTMÉNYEI

Belterületen vezetéknélküli adók, átjátszók, monopolszolgáltatók önálló tartószerkezetekre nem csak meglévő építményre telepíthető takartan (pl. siló, torony, templom harangtornya, víztorony). Technológiai indokoltság fennállása esetében antenna az épületek hátsókerti telekrészen állhat. Beépítésre nem szánt külterületen településképi szempontból a rácsostartóval kialakított oszlop helyett a „tömrő” acéloszlop helyezhető el.

Távközlési antenna berendezés és annak tartószerkezete nem helyezhető el az országos és helyi védettségű területen, védett természeti területen, illetve ezen területen lévő ingatlanok telekhatárától számított 200 méteren belül.

NAPELEMES KISERŐMŰ

A napelemes kiserőművek telekhatára mentén minimum 2 méter magas őshonos cserjét telepítendő a takarás érdekében.

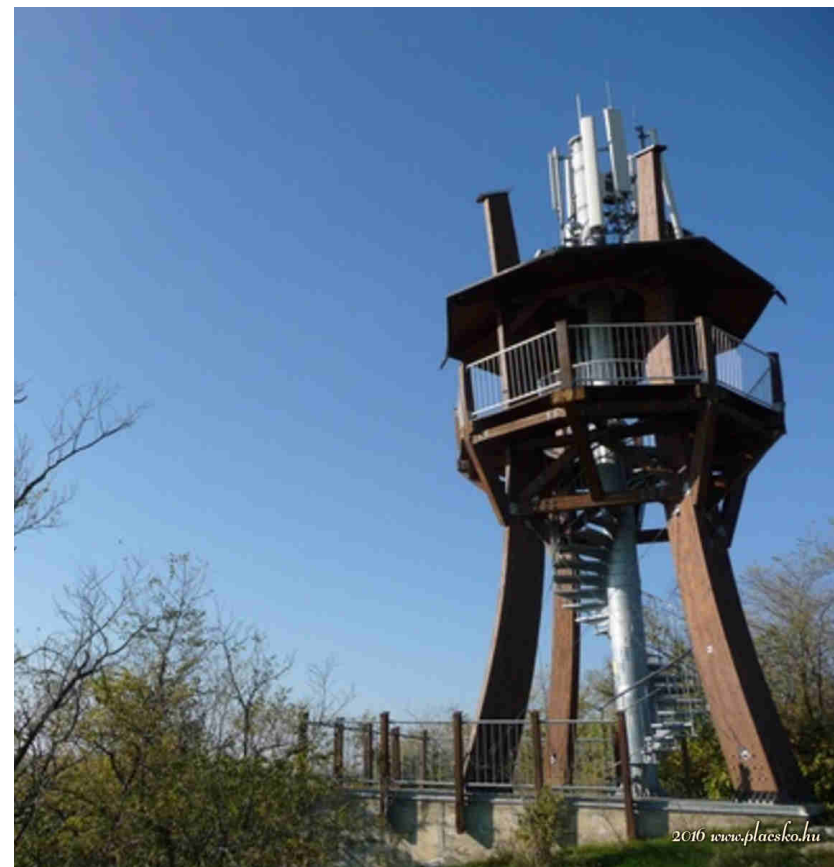

BEKÖTÉSEK

Azonban az épületek bekötéseinek térszín alá helyezése nagyban javítana az utcaképeken.

Földgázvezetékét telken belül csak földalatti elhelyezéssel szabad kivitelezni.

Új villamosenergia ingatlan-bekötést belterületen csak földalatti csatlakozás kiépítésével szabad kivitelezni.

IMPRESSZUM

12

BÜKKÖSD KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Bükkösd Polgármesteri Hivatal postai címe: 7682 Bükkösd, Kossuth u. 48.

Telefon: 73/579-560

Polgármester: Budai Zsolt Gábor polgármester

Főépítész: Hajdu Csaba településtervező

A főépítész e-mail címe: hcsaba77@gmail.com

SZERKESZTETTE: Gáspár Róbert okl. településmérnök

SZÖVEG: Gáspár Róbert okl. településmérnök, Grátz Antal építész, Csaba Gyula településtervező (†)

FOTÓ: Kiszely Szabolcs, Gáspár Róbert, internet

GRAFIKA ÉS GRAFIKAI TERVEZÉS: Gáspár Róbert

FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM:

Bükkösd község helytörténete 1950-ig, Kiticsics Anikó, 1997.

Fenntartható fejlesztés - várostervezési útmutató. Szerk.: Dr. Lukovich Tamás – Mogyorósi Katalin, TERC, 2013.

Épülés és építés népművészetünk és népi építészetünk örök értékeiből I., kézirat, szerző: Grátz Antal 2017.

www.ddnp.nemzetipark.gov.hu/nyugat-mecsek-tk

<http://www.termeszetvedelem.hu>

BÜKKÖSD, 2017. december